

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра германської філології

Левченко Дарія Олексіївна

**ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ БРЕКСИТУ У БРИТАНСЬКІЙ ПРЕСІ:
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ**

Спеціальність: 014 Середня освіта

Спеціалізація: Мова і література (англійська)

Освітня програма: Середня освіта (Англійська мова і література)

Галузь знань: 01 Освіта

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник

_____ С.Ф. Алексенко,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри германської філології

« ____ » _____ 20__ року

Виконавець

_____ Д. О. Левченко

« ____ » _____ 20__ року

Суми 2020

Sumy A.S. Makarenko State Pedagogical University
The Department of Foreign and Slavonic Philology
The Chair of Germanic Philology

Levchenko Dariia Oleksiivna

**COVERAGE OF BREXIT AS AN ISSUE IN THE BRITISH PRESS:
LEXICAL AND SEMANTIC ASPECTS**

Program subject area: 014 Secondary Education.

Study program: Language and Literature (English)

Educational program: Secondary Education (English Language and Literature)

Field of Study: 01 Education

Graduation Project

Supervised by

Associate Professor

Aleksenko S.F.

Performed by

Levchenko Dariia

Sumy 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ БРЕКСИТУ У БРИТАНСЬКІЙ ПРЕСІ	
1.1. Комунікативно-функціональні та лексичні ознаки англомовного газетного дискурсу.....	8
1.2. Особливості сучасної британської преси: соціокультурна специфіка.....	18
1.3. Питання брекситу в англомовному газетному дискурсі: наслідок самоідентифікації британської нації.....	25
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	34
РОЗДІЛ 2 ЛЕКСИЧНИЙ АСПЕКТ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ БРЕКСИТУ У БРИТАНСЬКІЙ ПРЕСІ	
2.1. Використання лексики з позитивною конотацією.....	36
2.2. Використання лексики з негативною конотацією.....	46
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	55
РОЗДІЛ 3 СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ ОПИСУ БРЕКСИТУ У БРИТАНСЬКОМУ ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ	
3.1. Лексико-семантичне поле «Фінансово-економічні наслідки виходу Великобританії з ЄС».....	57
3.2. Лексико-семантичне поле «Соціокультурні наслідки брекситу для Великобританії».....	65
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	75
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	90
ДОДАТОК А.....	94
ДОДАТОК Б.....	105
SUMMARY	

ВСТУП

На початку XXI ст. розпочався стрімкий розвиток інформаційних технологій, сучасні засоби масової інформації докорінно змінилися. Нова політична система в нашій країні та світові процеси глобалізації спричинили всебічну трансформацію їхнього контенту, форм та способів подання інформації.

Засоби масової інформації як основний майданчик для численних дискусій щодо різних політичних проблем стали засобом впливу на людину та її погляди за допомогою інформаційних повідомлень. В ЗМІ обговорюються не лише політичні, а й економічні питання, питання соціального розвитку, системи ціннісних та онтологічних орієнтирів суспільства тощо. Саме бажання відокремитися від ЄС може віддзеркалювати глибинний і досі незавершений процес самоідентифікації британців. Проблема брекситу стала стрижневою в сучасній світовій політиці, адже вона торкається всіх сфер суспільнополітичного життя. Брексит став частиною газетного дискурсу, за допомогою використання різноманітних мовних засобів автори статей виражають своє ставлення до процесу виходу Великобританії з ЄС, таких як оціночної лексики, іменників, прикметників, дієслів, прислівників, емоційно-забарвленої лексики, які легко запам'ятовуються. Такий спосіб подачі інформації дозволяє авторам газетних текстів цілеспрямовано модифікувати потрібну інформацію.

З огляду на це, в останні десятиліття інтерес до особливостей, зокрема лексико-семантичних аспектів англомовного газетного дискурсу, не втрачає своєї актуальності у наукових дослідженнях. Теоретичну базу нашого дослідження складають праці М.М. Бахтина, Г.В. Бобровської, Е.О. Менджеричької, В.И. Карасика, І.С. Шевченко та О.І. Морозової, А.А. Kharkovskoiі, Т.Г. Добросклонської, В.С. Соколова, Н. Громової, Н.В. Іноземцевої, А. Bell та інших дослідників. Проте, питання все ще залишається актуальним для сучасної науки, навіть враховуючи достатню кількість

досліджень в галузі газетного дискурсу, оскільки проблема брекситу буде вперше проаналізована з точки зору лексико-семантичного аспекту у британському газетному дискурсі.

Актуальність нашого дослідження полягає у недостатньому вивченні лексико-семантичних особливостей у британському газетному дискурсі.

Об'єкт дослідження: соціокультурна проблема брекситу як результат самоідентифікації британців.

Предмет дослідження: лексичні та семантичні особливості вираження проблеми брекситу у британській пресі.

Мета дослідження: визначити лексичні та семантичні засоби висвітлення наслідків виходу Великобританії з ЄС в англомовному газетному дискурсі.

Завдання дослідження:

- здійснити огляд соціокультурної специфіки сучасної британської преси;
- описати наукові підходи до визначення комунікативно-функціональних та лексичних ознак англомовного газетного дискурсу;
- схарактеризувати проблему брекситу, як культурологічну зміну розвитку Великобританії;
- з'ясувати лексичні засоби висвітлення питання виходу Великобританії з ЄС;
- дослідити семантичні особливості висвітлення проблеми брекситу у британській пресі.

Методи дослідження :

- загальнонаукові методи аналізу, синтезу та узагальнення використовувалися для систематизації наукових підходів до вивчення дистинктивних ознак англомовного газетного дискурсу;
- описовий та лінгвокультурологічний метод залучалися для накопичення, систематизації та інтерпретації фактологічної інформації щодо соціокультурної специфіки сучасної британської преси;

- методи індукції, дедукції та історико-культурний метод слугували для виявлення історико-культурних умов формування самоідентифікації британської нації та брекситу як її наслідку;
- метод словникових дефініцій залучався для з'ясування конотативного лексичного значення лексем та словосполучень, що пов'язані з описом питання брекситу;
- інтерпретаційно-текстовий та контекстуальний методи дозволили виокремити ті контексти, в яких брексит описувався з негативною та позитивною оцінкою;
- методи компонентного аналізу та укладання семантичних полів використовувалися для виділення лексико-семантичних полів пов'язаних з фінансово-економічними та соціокультурними наслідками виходу Великобританії з ЄС з позитивних та негативних сторін.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. Розглянуто теоретичні засади функціонування проблеми брекситу в англomовному газетному дискурсі, визначено його лексико-семантичні особливості у британській пресі.

Практичне значення одержаних результатів. Результати нашого дослідження можуть бути використані для більш глибокого вивчення теми лексико-семантичних особливостей висвітлення проблеми брекситу у британській пресі на таких предметах, як лексикологія, стилістика, дискурсологія та на заняттях з іноземної мови для розкриття лінгвосоціокультурних факторів сучасного англomовного газетного дискурсу.

Матеріал дослідження. Нами було проаналізовано 40 газетних статей із періодичних видань The Times, The Independent, The Economist, The Guardian, The Daily Telegraph та The Daily Mail, з яких методом суцільної вибірки було виокремлено контексти (75 уривків), які висвітлюють питання виходу Великобританії з ЄС. З них було виокремлено 110 лексичних одиниць та 87 словосполучення, як з позитивною так і негативною конотацією, які описують проблему брекситу.

Робота складається з таких структурних елементів: вступ, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури. Перший розділ «Теоретичні передумови вивчення особливостей висвітлення проблеми брекситу у британській пресі». Формулює соціокультурну специфіку особливостей сучасної британської преси; розглянуті зміст та структура газетного дискурсу, його комунікативно-функціональні ознаки; визначено сучасний стан проблеми брекситу та її реалізація в англomовному газетному дискурсі. Другий розділ «Лексичний аспект висвітлення проблеми брекситу у британській пресі» розглядає використання різноманітних лексичних одиниць для висвітлення проблеми брекситу з негативною чи позитивною конотацією з боку противників чи прихильників цього процесу. Третій розділ «Семантичний аспект опису брекситу у британському газетному дискурсі» присвячений висвітленню семантичних значень слів, словосполучень та фраз, в які автор вкладає свої погляди на проблему брекситу через фінансово-економічні та соціокультурні чинники виходу Великобританії з ЄС.

Апробація роботи відбулася на звітній студентській науково-практичній конференції «Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», яка була проведена 4 червня 2020 року було представлено тези доповіді на тему «Питання брекситу в англomовному газетному дискурсі». Опубліковано наукову статтю з теми: «Лексичні особливості висвітлення переваг виходу Великобританії з ЄС у британському газетному дискурсі» у збірнику студентських досліджень «Актуальні питання філології та методології» 28 жовтня 2020 року.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ БРЕКСИТУ У БРИТАНСЬКІЙ ПРЕСІ

1.1. Комуникативно-функціональні та лексичні ознаки англомовного газетного дискурсу

Засоби масової інформації давно стали невід'ємною частиною нашого повсякденного життя. Вони не тільки передають інформацію, але й формують думки, змінюють стереотипи людей, переконують і надихають їх. Їхній вплив на життя суспільства настільки великий, що навіть в лінгвістиці з'явилася окрема галузь – медіа лінгвістика, назву якої започаткувала Т. Г. Добросклонська у своїй докторській дисертації «Теорія і методи медіалінгвістики», де був вперше введений цей термін [20, с. 43]. Значимість ЗМІ полягає в тому, що вони є не тільки джерелом знань про суспільство, а й надають необхідний матеріал для лінгвістичного аналізу.

У медіалінгвістиці сформувалося кілька підходів до вивчення мови ЗМІ. Невід'ємною частиною медіалінгвістики є поняття дискурс, яке в останні десятиліття набуло широкого поширення як серед вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Поняття дискурс має безліч інтерпретацій та досліджено такими вченими, як Т. Ван Дейк, А. Белл, Н. Феерклаф, Дж. Браун, Г. Кук, М. Хеллідей, Н. Д. Арутюнова, Т. Г. Добросклонская, А. А. Кибрик та ін.

Є. В. Пономаренко, наприклад, стверджує, що дискурс націлений на досягнення певного риторичного ефекту за допомогою використання різних лінгвістичних засобів: лексичних, граматичних, фонетичних, стилістичних [55, с. 67].

В. В. Красних, у свою чергу, розглядає термін дискурс як результат, який постає як сукупність текстів, породжених в процесі комунікації», і як процес, який є вербалізованою мовленнєвою діяльністю [28, с. 113]. Таким чином, у розумінні В. В. Червоних, дискурс є мовленнєвою діяльністю, що розуміється

як сукупність процесу та результату і має як власне лінгвістичний, так і екстралінгвістичний плани [28, с. 114].

У визначенні Е. О. Менджерницької, «дискурс – це передача когнітивного змісту, що вкладається адресантом адресату за допомогою тексту в його лінгвістичному втіленні і закладених в ньому певних стратегій подачі інформації» [36, с. 220].

Необхідно визнати, що дискурсивна парадигма відіграє важливу роль у сучасній лінгвістиці і може бути застосовна до аналізу різних мовних явищ, у тому числі і медіатекстів, оскільки дозволяє досліджувати не тільки формальні характеристики тексту, але й екстралінгвістичні фактори, які супроводжують його на всіх етапах його створення й існування.

Текст як спосіб реалізації дискурсу є результатом осмисленої діяльності, який логічно структурований і включає в себе когнітивні та комунікативні аспекти, а також виступає засобом збереження і передачі інформації.

Будь-яке мовне явище можна вважати дискурсом – динамічною системою, що включає процес його створення і подальшого розвитку. Цей підхід дозволяє проводити дискурсивний аналіз текстів якісної та популярної преси з урахуванням лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників. Іншими словами, аналіз медіадискурсу дає можливість вивчати медіатексти з точки зору різних способів подання інформації відповідно до очікувань аудиторії і демонструвати, як автор використовує мову, щоб донести важливе повідомлення до адресата.

В.І. Карасик виділяє наступні види дискурсу: політичний, дипломатичний, адміністративний, юридичний, військовий, педагогічний, релігійний, медичний, діловий, рекламний, спортивний, науковий і т.д. [25, с. 76]. Однією з найповніших класифікацій дискурсів є класифікація Г. Почепцова. Він виокремлює теле- і радіодискурси, газетний, театральний, кінодискурс, літературний дискурс, дискурс у сфері публік рілейшнз (ПР), рекламний дискурс, політичний, релігійний (фідеїстичний) дискурси [37, с. 85].

Газетний дискурс характеризується, як особливий рід соціальної діяльності, основною функцією якого є поширення знань, ідей, художніх цінностей та іншої інформації з метою формування певних поглядів, уявлень і емоційних станів, а через них надання впливу і на поведінку людей [6, с. 345]. Цій діяльності належить своя соціальна роль в суспільстві, саме на основі цієї ролі формуються газетні статті.

Газетний дискурс можна визначити як частину медіадискурсу, і конкретніше – масово-інформаційного дискурсу, який, згідно з Л. С. Кустовою, є комунікацією, що має на меті соціальну орієнтацію [30, с. 22], покликану задовольняти потреби адресата в інформуванні. Мова медіадискурсу розглядається як когнітивний інструмент для репрезентації і кодування дійсності [20, с. 85].

Дослідниця газетного дискурсу Г.В. Бобровська характеризує його як динамічне когнітивно-комунікативне явище, що виступає продуктом дискурсивної діяльності, метою якої є обмін соціально значущою актуальною інформацією [цит. за 46, с. 233].

Отже, газетний дискурс входить в поняття медіадискурсу як його різновид, який виділяється на основі специфічних ознак, і зокрема, на основі прагматичної інтенсивності, тобто посиленому впливі на адресата в силу оперативності та актуальності складових предметів повідомлення та семантичних компонентів тексту.

У комунікативному аспекті газетний дискурс постає як система, що складається з повідомлення, комунікатора (адресанта), цільової аудиторії (адресата), які пов'язані між собою каналом руху повідомлення. Специфіка фактора комунікатора (адресанта) складається в тому, що відправником повідомлення є індивідуально-колективний суб'єкт (представник інституту ЗМІ). Автором газетного тексту може виступати не тільки індивідуальний журналіст, а й колектив журналістів.

Специфіка фактору цільової аудиторії (адресата) пов'язана з тим, що одержувачем повідомлення є масова аудиторія (клієнт інституту ЗМІ), яка

являє собою гетерогенну, розосереджену, кількісно невизначену і анонімну сукупність індивідів. Орієнтація газетного дискурсу на масову аудиторію характеризується універсалізацією і спеціалізацією. Універсалізація визначається спрямованістю на масову аудиторію, що відбивається в передачі різних видів інформації (інтеграція інформації); спеціалізація відображає прагнення ЗМІ диференціювати свою продукцію з урахуванням специфіки тих чи інших категорій одержувачів, що обумовлює збільшення частки певних видів інформації (диференціація інформації) [13, с. 65].

Специфіка каналу інформації газетного дискурсу полягає в його технічній природі і виражається в різноманітті семіотичних можливостей, якими володіють газети як технічні засоби передачі повідомлень. У газеті використовується природна мова у письмовій (друкованій) формі, а також іконічні знаки (фотографії, малюнки, карикатури), різні шрифтові виділення і способи верстки. Технічна природа каналу обумовлює опосередкований характер газетного дискурсу, який пов'язаний з такою хронотопною ознакою даного дискурсу, як наявність просторової і / або часової межі між його учасниками, внаслідок чого встановлення міжособистісного контакту між ними або важке (обмежується написанням індивідуальних чи колективних листів до редакції газети), або неможливо [19, с. 47].

Своєрідність фактора повідомлення газетного дискурсу визначається тим, що повідомлення є результатом масового виробництва. Газета як засіб масової інформації є відправником однотипних матеріалів (газетних текстів), розрахованих на негайне сприйняття масовим одержувачем.

Розглянемо структуру газетного тексту. Газетний текст складається із заголовка, вступу, зачину, основного корпусу тексту, висновків. Заголовок газетного тексту є сукупністю лінгвістичних і графічних засобів і прийомів, за допомогою яких читач отримує попередню інформацію про матеріал. Крім того, він виконує властиві йому функції впливу завдяки використанню графічних засобів (шрифту), місцем розташування на газетній шпальті [29, с. 65]

Сучасний газетний текст може бути побудований за принципом «перевернутої піраміди» [38, с.54], який суттєво відрізняється від хронологічного принципу побудови матеріалу. У тексті, побудованому за принципом «перевернутої піраміди», результат, фінал події, що сталася виноситься на початок тексту, а причини і витoki події розглядаються, відповідно, в кінці матеріалу. Публіцистичний матеріал розгортається за принципом зворотного зв'язку – від результату, події, його фінальної сцени до причин і витоків того, що сталося.

Слід зазначити, що ситуативні контексти, такі як культурне середовище, соціальний статус, освіта, рівень ерудиції, національність, можуть впливати на адекватне сприйняття адресатом повідомлення, закладеного адресантом. Перед автором, у свою чергу, стоїть завдання правильно визначити тип цільової аудиторії, до якої він звертається, і правильно вибудувати стратегію подання інформації [33, с. 210].

Як було зазначено вище, традиційно британська преса ділиться на якісну і популярну. Відповідно до цього, Е. О. Менджерницька виділяє наступні типи газетного дискурсу [36, с. 57]: дискурс якісної преси; дискурс популярної преси (причому, слід окремо розглядати дискурс жовтої преси і дискурс глянцевиx журналів); дискурс спеціалізованих видань, таких як наукові та науково-популярні журнали.

Усі ці типи газетного дискурсу відрізняються один від одного як когнітивними установками адресантів, так і можливостями їх сприйняття цільовою аудиторією, а, отже, різними способами передачі інформації (лінгвістичними і екстралінгвістичними), представленими в самому тексті.

Зазначимо, що преса є потужною інформаційною зброєю, володіє значною соціальною значимістю. Її перевага полягає в можливості передавати інформацію за допомогою текстових символів в незалежності від вікових категорій. Преса є одним з найдоступніших джерел донесення, споживання і сприйняття інформації.

Вивчення мови преси безперервно пов'язано зі знанням функціональної стилістики. Багато вчених звертають увагу на вивчення функціональних стилів, одним з різновидів яких є мова газети.

Поняття «функціональний стиль» було введено в науковий обіг В. В. Виноградовим [10]. Очевидно, що ключові слова у даному понятті – «функція» і «стиль». Таким чином, у кожному стилі переважає та чи інша функція, яка є основою для його виділення. Однак проблема виділення функціональних стилів досі є спірним питанням через різні точки зору до підходу їх визначення.

Розглянемо два найбільш відомих підходи до розрізнення функціональних стилів у функціональній стилістиці. Згідно І. В. Арнольд у функціональній стилістиці різняться: науковий, діловий, ораторський, поетичний, розмовний, публіцистичний стилі. Слід зауважити, що у даному випадку функціональні стилі є підсистеми мови з їхніми особливостями у використанні слів, синтаксичних конструкцій [2, с. 67]. У працях І. Р. Гальперіна ми зустрічаємо таку класифікацію функціональних стилів: мова офіційних документів, мова художньої літератури, мова газет, мову наукової прози, мова публіцистичної літератури. При цьому автор серед них виділяє підстилі [14, с. 56].

У нашій роботі, в питанні про функціональні стилі, ми дотримуємося точки зору І. Р. Гальперіна, в питанні про функціональні стилі, оскільки в його класифікації точно визначені межі газетного стилю. У своєму дослідженні І. Р. Гальперін заявляє, що газетний стиль сформувався ще в ХІХ столітті. До цього стилю належать лише ті тексти, які сприяють інформуванню і дають оцінку тієї чи іншої інформації [14, с. 63].

В науковій літературі існують різні класифікації функцій газетного стилю, М.Н. Кожина виділяє три універсальні функції, які виконує преса:

- документально-фактологічну;
- впливаючу;
- агітаційно-пропагандистську. [19, с. 45].

Зазначимо, що в якості основної функції газетного стилю дослідниця виділяє документально-фактологічну. Її головна мета полягає в точності інформації, а також здатності узагальнювати і аналізувати.

В.Ю. Голубєв відводить важливу роль впливаючій функції. Він вважає, що вона представляє собою вміння поєднати і подати інформацію в потрібному ключі для читача. Вважається, що інформаційна функція не існує в чистому вигляді, оскільки будь-які дані можуть впливати на сприйняття і світогляд людини [15, с. 81]. Лінгвіст М. П. Брандес виділяє ще одну функцію – агітаційно-пропагандистську. Вона вважає, що дана функція є основоположною. В її сферу входить повнота інформації, актуальність, достовірність, оперативність [9, с. 67].

Звернемося безпосередньо до лінгвістичних особливостей газетного стилю. Основна функція друкованого видання полягає в донесенні інформації в доступному вигляді для аудиторії. Для досягнення ефекту доступності автор одночасно враховує і екстралінгвістичні чинники, щоб найбільш точно донести інформацію до широкого кола читачів. Проте, лінгвістичні закономірності є головним фактором в організації тексту. У зв'язку з цим укладач спирається на лінгвістичну складову в написанні тексту, беручи до уваги екстралінгвальний фактор.

Слід зазначити, що, з точки зору Д. Е. Розенталя, поняття «газетна мова» і «мова газети» відрізняються. Лінгвіст пише, що «мова газети» містить в собі всі стилі літературної мови. Він базується в основному на інформаційну та впливаючу функцію. А «газетна мова» характеризується діловитістю, стандартизованістю, економністю, клішованістю [38, с. 56].

Незважаючи на деякі протиріччя, багато лінгвістів, серед яких І. Р. Гальперін, Д. Е. Розенталь, О. С. Ахматова, Л. Н. Натан, М. Ріффатер, В. В. Виноградов, Р. А. Будачев, виділяють загальні риси мови газети, до яких вони відносять: використання власних імен (топоніми); використання числівників; застосування дат; використання абстрактних слів; великий відсоток неособистих форм, складних атрибутивних утворень; складнопідрядні

пропозиції; специфічність в порядку слів; кліше; терміни; використання абревіатур; наявність часів Present Continuous, Present Perfect; тенденцію до соціально-політичної орієнтації [14, с. 60].

Проте, перераховані вище риси не завжди характерні лише для мови газети, оскільки стильова фіксованість зустрічається рідко.

Л. С. Бархударов вважає, що газетний текст реалізує інформаційну, виховну, впливаючу пропагандистську або агітаційно-пропагандистську, просвітницьку, популяризаторську, організаторську, гедоністичну (розважальну) та інші функції [цит. за 26, с. 40].

У газетному дискурсі інформативна і впливаюча функції реалізуються в діалектичну єдність. Інформативна функція при цьому утворює контекстні умови для реалізації функції впливу, що дозволяє розглядати в якості центральної функції газетного дискурсу функцію інформуючого впливу (Б.А. Зільберт, Л.М. Майданова, Е.Ф. Тарасов, М.М. Трошина). Згідно В. Г. Костомарову, будь-яка інформація передбачає органічне поєднання інтелектуального і емоційного початків, тому будь-яке повідомлення деяких відомостей служить, перш за все, засобом впливу [27, с. 4].

Розглянемо особливості автентичного англomовного газетного тексту докладніше. Т. Г. Добросклонська зауважує, що англomовні газетні тексти включають наявність емоційно-оцінної лексики, стійких виразів, мовних кліше, різних журналістських штампів, стандартних термінів і назв і т. д. Оцінна лексика включає в себе книжкову, «високу», спеціальну, застарілу лексику, слова, які є розмовними і просторічними. В автентичних англomовних публіцистичних текстах відсоток вмісту урочистої лексики і емоційно-забарвлених слів набагато більше, ніж у текстах, що відносяться до інших стилів. Це пов'язано з тим, що завдяки використанню експресивних засобів мови, автор прагне звернути увагу читачів до викладеної інформації, розставити оціночні акценти, а також реалізувати пропагандистську та агітаційну функції [20, с. 46].

Автори автентичних англомовних газетних текстів вдаються до використання стійких виразів, мовних кліше, різних журналістських штамтів, стандартних термінів і назв. В основному, стандарт проявляється при щоденній повторюваності інформації (прогнозування погоди, констатація факту катастрофи і т. д.). Таким чином, стандарт є характеристикою новинних матеріалів, оскільки автори мають на меті створити об'єктивний і неупереджений текст.

В. С. Соколов зазначає використання багатозначних слів, тобто здатність слова мати кілька (два і більше) значень отримало в лінгвістиці назву полісемії. Для того, щоб з'ясувати, яке з наявних у слова значень, є доречним і відповідним у конкретному випадку необхідно знати контекст [41, с. 53].

Крім того, він говорить про вживання синонімів для того, щоб уникнути повторів, а також щоб урізноманітнити «сухий» публіцистичний текст автори використовують велику кількість слів із синонімічним значенням. Крім того, синоніми допомагають посилити емоційність висловлювання, уточнити найменування явища, деталізувати і конкретизувати основну ідею. Що стосується автентичних англомовних газетних текстів, то в них можна зустріти як загальномовні синоніми, так і мовні синоніми, які мають близьке значення тільки для певних суспільних груп [41, с. 54].

Автори автентичних англомовних газетних текстів постійно прагнуть знайти нові мовні засоби, що експресивно позначають нові поняття і явища економічного, політичного, наукового або загальноповживаного характеру. Крім того, такі мовні засоби активно використовуються у газетних текстах, оскільки вони специфічно характеризують авторські матеріали, а також привносять «гостроту» і «злободенність», завдяки чому, здійснюється необхідний вплив на аудиторію [40, с. 55].

Слід зазначити, що у газетних текстах нерідко реалізується категорія інтертекстуальності. Е. Г. Менджеричька зауважує, що для реалізації інтертекстуальності в автентичному англомовному газетному тексті, автори вдаються до цитування відомих політиків, учених, спортсменів, діячів

культури, ЗМІ в прямій або непрямій мові. Як правило, цитати марковані, а для їх оформлення використовуються стійкі вирази і кліше [36, с. 98]. Автор зауважує, що для того, щоб інформація, яка містилася в автентичному газетному тексті англійською мовою, стала найбільш зрозумілою, актуальною і представляла інтерес для аудиторії, автори часто додають в матеріал загальновідомі факти (згадка історичних подій, уривки з музичних творів, книг, фільмів і т. д.) [36, с. 101].

В. Ю. Голубев зазначає, що газетні тексти містять велику кількість власних назв, а саме топонімів, антропонімів, назви організацій і установ. Крім того, в текстах даного стилю відсоток вмісту числівників і слів, які можуть бути віднесені до лексико-граматичного поля множинності, набагато вище, ніж в текстах інших стилів. Характерною рисою англомовного газетного тексту є вживання в заголовках скорочених слів. Особливо це притаманно новинним матеріалами, які виконують інформаційну функцію. Використання скорочень в заголовках обумовлено необхідністю зацікавити аудиторію з перших слів, впливати на емоційний стан читачів [15, с. 38].

Прагнучи привернути увагу читачів, автори автентичних англомовних газетних текстів вдаються до використання і словосполучень, а також цитат з виступів політиків. Це пояснюється бажанням автора зробити текстовий матеріал більш емоційним. Крім того, нерідко читач газетного тексту стає свідком частого чергування довгих і коротких фраз. Завдяки цьому прийому, а також використанню вступних слів, інверсії і парцеляції у автора з'являється можливість розбавити «сухий» текст при цьому семантичний зв'язок між ними не порушується. Основною метою цього явища служить постійне стимулювання інтересу у читачів [15, с. 39].

На сучасному етапі розвитку суспільства англомовні газетні тексти є одними з найпопулярніших і затребуваних новинних текстових матеріалів, оскільки ці тексти зачіпають злободенні питання, що хвилюють певне суспільство у даний період його існування. Крім того, тематика подібних текстів охоплює сфери життя важливі для зовнішньої політики, економіки,

спорту, культури, світових новин та володіють характерними лінгвістичними особливостями, завдяки яким вони мають певний вплив на емоційний стан, поведінку, а також спосіб мислення потенційної аудиторії.

Таким чином, газетний дискурс є особливим типом дискурсу. Його специфіка обумовлена типом адресанта, адресата, повідомлення і каналу руху повідомлення.

1.2. Особливості сучасної британської преси: соціокультурна специфіка

Однією з найважливіших соціальних потреб людини є отримання інформації і як наслідок обмін отриманими даними, тому що інформація формує людську свідомість. Для задоволення такої людської потреби люди створили певну сукупність органів публічної передачі інформації, названу засобами масової інформації (ЗМІ).

На початку XXI століття ЗМІ представляють собою сторону мовної діяльності суспільства, яка найбільш інтенсивно розвивається, щодня збільшується обсяг інформації, яка переробляється що, в свою чергу, провокує комплексне ускладнення мовної структури ЗМІ, поглиблення стильової диференціації текстів, зміна у свідомості суспільства статусу інформаційної продукції. Мова ЗМІ – соціально-обумовлена реалізація національної мови, де в більшій чи меншій мірі відбивається стан всіх її стилів і підстилів. Це обумовлює закономірний інтерес лінгвістів до текстів ЗМІ. Незважаючи на глибоку вивченість, тексти газет і журналів і сьогодні є гідним матеріалом для лінгвістичних спостережень.

Британський соціолог Д. Томпсон виділяє п'ять основних характеристик засобів масової інформації. ЗМІ повинні:

1. Включати в себе як технічні, так і традиційні способи виробництва і поширення інформації;
2. Включати в себе товарне виробництво форм, виражених за допомогою символів;

3. Відокремлювати контекст виробництва інформації від її сприйняття;
4. Охоплювати аудиторію, віддалену в часі і просторі;
5. Бути масовим [61, с. 91].

Залежно від форми викладу засоби масової інформації прийнято ділити на п'ять основних видів [51, с. 76]:

1. Друковані ЗМІ (преса). До друкованих ЗМІ традиційно відносять газети, журнали, бюлетені, довідники;
2. Радіомовлення. Передача виключно аудіо повідомлень;
3. Телебачення. Цей вид ЗМІ став своєрідним гібридом між печаттю і радіо. Тепер інформація була прочитана і підкріплена відповідним відеорядом.
4. Інформаційні агентства. Орієнтація на збір і поширення новин – основна функція даного виду ЗМІ.
5. Інтернет. Даний вид передачі і отримання інформації стає найбільш використовуваним серед сучасного покоління. З розвитком Інтернету всі друковані видання створюють електронні версії своїх газет.

Інтернет-версії друкованих видань – це не газета, яку всі звикли бачити. Це електронне видання з безліччю комунікативних опцій. Тут налагоджено зворотній зв'язок із читачем, створена система гіперпосилань, коментарів в режимі онлайн і обговорень на різних форумах. Інтернет-ЗМІ більш технологічні і, крім того, більш оперативні. Адже в першу чергу аудиторія звертається за інформацією в мережу, а вже пізніше до повідомлень інших засобів інформації. Таким чином, форма викладу інформації в інтернеті і сама інформація не має особливих відмінностей від інших видів ЗМІ, змінюється лише характер доступу до неї.

Перші газети у Великобританії з'явилися понад триста років тому. На сьогодні існує понад 130 щоденних та недільних газет, 1800 тижневиків і понад 7000 періодичних видань. Британська преса складається з різних газет. Національні газети, що продаються по всій країні, виходять у Лондоні. У 80-х роках минулого століття тираж національних газет скоротився. Деякі з них були закриті, оскільки не виправдовували кошти, виділені на їх публікацію.

Інші газети, навпаки, збільшили тираж у ті ж роки, наприклад, The Sun та The Daily Star.

Мешканці Великобританії купують більше газет у неділю, ніж у будні, і тому недільні газети мають більший тираж, ніж щоденні. Окрім цих газет, є також вечірні газети, такі як Лондонський вечірній стандарт та Вечірні новини. Провінційні чи місцеві газети читають жителі малих міст та місць за межами Лондона; деякі з них досить відомі, наприклад, газета The Birmingham Post. Більшість газет мають свою політичну точку зору. Вони представляють на своїх сторінках думки, які підтримують певну політичну партію чи групу.

У Великобританії є два основні типи національних газет – якісна та популярна. Цей поділ газет відбувся на зламі XIX-XX ст. Після введення закону про загальну початкову освіту виникли передумови для появи більш широкого кола читачів, наприклад, Daily Mail, Daily Express. Заможні та добре освічені читачі групувались навколо The Times, The Daily Telegraph, що відображало інтереси фінансових та промислових кіл [13, с. 56].

Високоякісною (елітною) пресою та популярною (масовою) пресою вважаються відповідно преса думок та преса новин. Ці характеристики включають характеристики аудиторії, стиль, дизайн [58, с. 76]. Наступні британські національні щоденні газети традиційно класифікуються як якісні: Financial Times, The Times, The Daily Telegraph, The Guardian, The Independent. До популярних газет належать Daily Mirror, Daily Star, The Star, The Sun, Daily Mail, Daily Express, Today [49, с. 56]. Розглянемо основні характеристики цих двох типів газет.

До якісних британських газет належать The Times, The Financial Times, The Independent, The Economist, The Observer, The Guardian і The Daily Telegraph. Якісні газети висвітлюють національні та міжнародні новини, пов'язані зі світом політики, бізнесу, мистецтва і спорту. Характерними особливостями якісних газет є контроль достовірності інформації, виваженість оцінок, переважання аналітичних статей і спокійний тон публікацій. Читачі в першу чергу звертають увагу на думку фахівців, експертів, а не на міркування

журналістів. Надійність фактів і думок, достовірність інформації є головними умовами якісних газет. Якісні газети відрізняються об'єктивністю і стриманістю оповідання. Їхня мова містить невеликий відсоток емоційної лексики, для їхнього синтаксису характерні складні і довгі речення.

Якісним газетам властива аналітичність, врівноважені оцінки в публікаціях, достовірність фактів та обґрунтованість думок, стриманість, спокійний тон повідомлень. Якісні газети розповідають про національні та міжнародні заходи, висвітлюють соціальні та культурні питання. Спеціальні сторінки зарезервовані для спортивних новин, фінансових бюлетенів, оглядів, є також сторінки, що публікують матеріали, призначені лише для жінок [57, с. 65]. Крім того, якісні газети, аналізуючи та коментуючи події, звертаються до логічного мислення своїх читачів, що можливо лише за умови, що люди мають достатньо високий рівень освіти. У статтях переважає розмірений фон глибокого мислення.

Тексти високоякісних газет характеризуються такими синтаксичними ознаками, як використання автором статті синтаксичних конструкцій у пасивному стані, складних речень та довгих ланцюжків визначень. Інформація про головного героя статті, як правило, знаходиться у першому абзаці, і надалі автор статті використовує ім'я власне чи особистий займенник, коли йому потрібно зробити посилання на цього героя. Сам герой залишається немов у тіні. Аналіз та оцінка його дій, а також їх коментар висуваються на перший план. Така синтаксична структура, на думку дослідників, відображає прагнення якісної преси висвітлити події більш об'єктивно та дати їм всебічний аналіз та оцінку [13, с. 43].

За даними соціологічних досліджень, читачами якісної преси є люди, які тримають в руках економічну та політичну владу. Їм потрібна детальна та достовірна інформація для того, щоб приймати рішення на їх основі або використовувати цю інформацію у своїй роботі для інших цілей. Середній клас Великобританії, що має високий рівень освіти та культури, вважає за краще читати якісну пресу. Крім того, цю пресу читають ті люди, які вважають, що в

сучасному житті важливо знати, що відбувається у світі, і добре його розуміти [41, с. 62].

Звернемося до розгляду дистинктивних ознак популярних газет. Популярні газети користуються більшим інтересом читачів, ніж якісна преса. Найпопулярнішою якісною газетою є The Daily Telegraph з тиражем близько 1 100 000 в день, в порівнянні з тиражем The Sun, що становить більше 4 170 000 [41]. Такі газети, як The Sun, The Daily Mail, The Daily Mirror є популярними.

Характерними рисами популярних газет є великі на всю першу шпальту заголовки, різна верстка, безліч фотографій. У текстах статей, взятих з популярних газет, спостерігаються свої характерні ознаки. Інформація подається в дуже стислому вигляді, робиться акцент на наочність інформації, що повідомляється, розповіді, як правило, властиві емоційність і суб'єктивність. У популярній пресі виділяють два типи новин: важкі (hard news) і легкі (soft news). Практикуючий журналіст і професор університету в Анкориджі (Аляска) Річ Керол в своїй книзі «Writing and reporting news» зазначає, що «важкі» новини включають в себе події, які відбулися або ось-ось відбудуться, такі як пожежі, злочини, мітинги або судові засідання. І зазвичай через 24-48 годин ці новини перестають мати особливе значення для аудиторії. Що стосується «м'яких» новин, то вони призначені більше для розваги. Такого роду новини роблять акцент на людські інтереси, вони звертають увагу на якісь другорядні речі, такі як особисте життя, робота тощо [51, с. 71].

Популярні газети набагато менші за розміром, ніж якісні газети, і вартість їх значно нижча. Вони відрізняються великими яскравими заголовками, які інформують про предмет публікації. Дуже часто імперативні речення використовуються як заголовки, спонукають читачів до дій або закликають їх дотримуватися тієї чи іншої точки зору. Це виявляє бажання журналіста використовувати заголовки, щоб встановити тісніші, неформальні стосунки з читачами. Статті найчастіше присвячені політичним, кримінальним, спортивним подіям, незвичайним інцидентам. Невеликі за обсягом публікації привертають увагу читачів до особистої думки журналіста про описані ним

події. Значна увага приділяється скандалам, пліткам, подробицям із життя відомих людей, включаючи королівську родину, опису життя багатих людей. Велика кількість фотографій, кольорових картинок, мультфільмів, коміксів – головна дизайнерська особливість популярних газет [60, с. 54].

Популярні газети частіше, ніж якісні газети, використовують розмовну мову, сленг. Журналісти легко спілкуються із читачами, намагаються використовувати свої емоції в процесі читання статті, широко використовують виразні засоби, тим самим створюючи, як би неформальні стосунки між журналістом і читачами. У текстах популярних газет переважає емоційний фон обурення, а оцінка фактів часто поверхнева. Щодо синтаксичних особливостей статей у популярних газетах слід відзначити часте використання еліпсису. Багато речень починаються із сполучників *and*, *or*, *nor*. Структура пропозицій проста; вони коротші за речення зі статей високоякісних газет. Популярні газети прагнуть висвітлити події в особистому психологічному ракурсі, коментувати мотиви вчинків героїв [39, с. 64].

На думку зарубіжних дослідників, читачі обирають популярну пресу виходячи зі свого повсякденного досвіду, і їх більше цікавлять матеріали, які відповідають цьому досвіду. Спорт, розваги та скандали швидше привернуть увагу читачів, ніж політичні чи економічні події, які не є безпосередньою частиною їхнього життя і тому для них не представляють особливого інтересу. Як правило, читачів популярних газет відзначають низький рівень освіти, забобони щодо жінок та іммігрантів з інших країн [52, с. 34].

В політиці Британії відбулися суттєві зрушення економічного і політичного характеру, коли лейбористська партія висунула нові пропозиції по місцевому оподаткуванню уряду з продажу Національного Електроенергетичного управління, на наступний день новини про ці зміни були опубліковані на першій сторінці *The Times*. Проте вони не отримали місце першої смуги в національних щоденних популярних газетах, таких як *The Sun* і *Daily Mail*, які натомість розповідали історію про жахливе подвійне вбивство [47, с. 54]. Це яскраво показує чим відрізняються британські якісні та популярні

газети. Різниця між ними досить істотна і стосується не тільки тематики і спрямованості на певну аудиторію, але і набором використовуваних лексичних оборотів і лінгвістичних засобів. Що стосується заголовків цих типів газет, то вони виконують спільну найважливішу функцію – привернути увагу читача. За словами англійського письменника і граматака М. Свона, заголовок – це коротка назва газетної статті, яку іноді важко зрозуміти, через те, що вони написані в особливому стилі. Причина полягає в тому, що заголовки зазвичай пишуться сенсаційним способом, щоб пробудити інтерес читача, при цьому використовується так звана «телеграфна мова», тобто заголовок пишеться за допомогою стислих і лаконічних фраз [59].

Тож, як бачимо, читачі популярних та якісних газет досить істотно відрізняються за своїми соціальними характеристиками. Вони вибирають ту чи іншу газету залежно від соціального статусу та освіти. Різниця між популярними та якісними газетами відображає ці відмінності, які існують у британському суспільстві.

Вихід Британії із ЄС є однією з найбільш обговорюваних тем у даний час і стосується важливих політичних та економічних тем, які розкриваються саме в якісних газетах. Багато зарубіжних та вітчизняних науковців цікавляться проблемою брекситу. Розглянемо детальніше їхні погляди на брексит.

Волкова А. зазначає, що референдум у Великобританії багато в чому продемонстрував, з одного боку, відкритість і демократичність політичних процедур, коли волевиявлення жителів країни може кардинальним чином вплинути на прийняття важливих політичних рішень. З іншого боку він показав, наскільки сильні позиції євроскептиків у даний час, а також зафіксував той факт, що діяльність євроскептиків в ЄС носить цілеспрямований характер [11].

Водночас Ананьєва Е. В. зауважує, що все більш очевидним ставало формування «Європи двох швидкостей», тобто різних рівнів інтеграції: економічне ядро з країн єврозони і десять інших членів ЄС, з яких Британії не вдалося створити блок [1, с. 30].

Об'єктивно негативні сторони членства в ЄС зводилися для Британії до наступного: негативний торговий баланс з ЄС, несправедливий розподіл доходів загального європейського бюджету, невігідна загальна сільськогосподарська політика і єдина рибальська політика, надмірне регулювання бізнесу, негнучка політика зайнятості, централізація монетарної політики і неефективність фіскальної політики; а єдина торгова політика і Митний союз спотворили структуру британської торгівлі та стримують розвиток торговельних відносин Британії з іншими країнами світу [1, с. 30].

Отже, підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що у Великобританії є два основні типи національних газет – якісна та популярна. Якісні газети висвітлюють національні та міжнародні новини, пов'язані зі світом політики, бізнесу, мистецтва і спорту. Характерними особливостями якісних газет є контроль достовірності інформації, виваженість оцінок, переважання аналітичних статей і спокійний тон публікацій. У той час, як популярні газети частіше, ніж якісні газети, використовують розмовну мову, сленг. Журналісти легко спілкуються із читачами, намагаються використовувати свої емоції в процесі читання статті, широко використовують виразні засоби, тим самим створюючи, як би неформальні стосунки між журналістом і читачами.

1.3. Питання брекситу в англомовному газетному дискурсі: наслідок самоідентифікації британської нації

Невід'ємною характеристикою людського сприйняття дійсності є створення картини світу. Одним із найважливіших властивостей картини світу є принцип антропоцентричності, коли при відображенні навколишнього світу в поле зору потрапляють властивості і сторони світу, найбільш важливі для людини. Людський фактор виступає основним критерієм відбору об'єктів відображення і проявляється у результатах відображення, оскільки в картині світу представлені знання, адаптовані до людських потреб і можливостей. Ми можемо стверджувати, що якщо щось потрапляє в картину світу людини, то

вже цей факт свідчить про її зацікавленість, спрямованість на даний предмет або явище. Мова не утворює своїми засобами особливу картину світу [30, с.118], але виступає одним із способів об'єктивації понятійної картини світу, висловлює своїми засобами деякі типові варіанти, характерні для представників найчисельніших груп суб'єктів. Це надає можливість вивчення понятійної картини світу, недоступної для безпосереднього спостереження, шляхом аналізу мовної картини світу.

Проблема вивчення мовної картини світу тісно пов'язана з проблемою стереотипу і національного характеру. Представники однієї культурно-мовної спільноти володіють деякою сумою загальних знань, організованих у картину світу і відрізняються від картини світу представників іншої культурно-мовної спільноти. Кожна мова по-своєму членує світ, має свій спосіб його концептуалізації. Інакше кажучи, мова не тільки формує представника народу – носія мови, але і грає конструктивну роль у формуванні національного характеру [31, с. 121].

Прийнято вважати, що національний характер – складовий елемент і, одночасно, основа психічного складу нації в цілому. Складна, взаємозалежна і взаємообумовлена сукупність в основному емоційних (національний характер) і більш раціональних (національна свідомість) елементів і є «психічним складом нації», який робить представників однієї національно-етнічної групи несхожими на представників інших груп [4, с.45]. Цілісність культури припускає вироблення стереотипів культури – стереотипів цілепокладання, поведінки, сприйняття, розуміння, спілкування та ін., тобто стереотипів загальної картини світу [4, с. 47]. В основі стереотипізації лежать прагнення до самоідентифікації і позитивної самооцінки і вироблення основних напрямків сприйняття іншої етнокультури.

Центральне місце в мовній картині світу, на думку багатьох лінгвістів, займає концептуальна сфера «людина». Людина є головним героєм відображеного в мові світу, що робить його вершиною трикутника «Людина – Мова – Культура», провідником зв'язків і взаємин між ними [31, с. 120].

За образом людини того чи іншого культурного періоду розвитку суспільства можна судити про особливості буття, навколишнього світу людини певної епохи, чи не втрачає цю особливість і розвивається інформаційне суспільство. Більш того, небувала раніше швидкість появи і прояву деяких процесів соціокультурного буття сучасного суспільства відбивається, перш за все, в свідомості людини.

У сучасному суспільстві, якому притаманна глибока соціальна диференціація і культурне різноманіття, набуття людиною стійкої і певної ідентичності нерідко є проблемою. Поняття ідентичність, може розглядатися з різних точок зору. З одного боку, це наше особисте самоусвідомлення, тобто те, якою людиною ми себе вважаємо, те, як ми бачимо себе. З іншого боку, це питання не тільки особистого вибору, а частково відображення того, як інші бачать і класифікують нас. Протягом свого життя індивід змушений грати безліч соціальних ролей; він позбавлений стабільних соціальних зв'язків і чітких духовних орієнтирів і занурений в процес швидких соціальних і культурних змін. Якщо традиційні суспільства зазвичай чітко приписували людині певну ідентичність, то сучасній людині часто важко змістовно відповісти на питання, ким він є насправді. Відокремити «себе» від «соціальної ролі» стає можливим саме тому, що ролей багато, і людина часто їх змінює; фактично, жодна з них не зачіпає особистість цілком, визначаючи лише деякі аспекти її існування. Л. Кустова стверджує, що людина мимоволі перетворюється в індивідуаліста, перестає бачити сенс життя в реалізації соціальних програм поведінки» [30, с. 54].

Закономірно, що у такому гранично індивідуалізованому сучасному суспільстві виникає і розвивається боротьба за обмеження суверенітету держави. Реалізація концепції обмеження суверенітету держави відбувається шляхом створення різного роду наддержавних структур: ООН, міжнародного кримінального суду, Європейського суду з прав людини, прийняття міжнародно-правових актів, які зобов'язують держав-учасниць до дотримання певних стандартів в області прав людини і міждержавної поведінки [17, с. 54].

Питання самоідентифікації британської нації було та залишається актуальним та неоднозначним. Для британського суспільства соціальна стабільність і консерватизм є домінантними цінностями, що проявляються в строгому дотриманні загальнонаціональних і сімейних традицій, етикету. Дані ціннісні установки проявляються в значущості, яку надають британці особистій недоторканності та недоторканності приватного життя.

Англійці як нація виробили у себе ідеал сильного характеру – це загартована, вольова, часто войовнича людина з дуже гострим почуттям власної гідності і небажанням пускати інших в свою особисту сферу. Ізоляціонізм англійського характеру пояснюється історико-економічними обставинами – відсутністю рабства і законодавчим закріпленням індивідуальної свободи.

Прагнення захистити своє право на індивідуальність і повагу до індивідуальності іншої людини яскраво проявляється в тому значенні, яке надають британці правам людини. Ідея природжених прав пройшла довгий шлях розвитку, і першими віхами на її шляху були англійська Велика хартія вольностей (1215) і англійський Білль про права (1689). Найбільше значення надається особистим і політичним правам, національній та культурній самоідентифікації, недоторканності приватного життя, особистої гідності.

Сьогодні британці більше не ізольовані від зовнішнього світу. Внаслідок глобалізації сильно збільшився потік іммігрантів в країну, розвивається туризм, швидко пройшов процес об'єднання Європи. У цих умовах право на культурну самоідентифікацію і свободу віросповідання набуває для британців особливо гострої значущості. Питання культурної самоідентифікації для цієї нації вперше виникло в 50-і роки ХХ століття, коли почалася масова імміграція до Британії з її колишніх колоній. У ті ж роки була створена Комісія з питань расової рівності. За кілька десятків років населення Британії стало настільки змішаним, що в перепис населення 1991 років вперше було включено питання про «етнічне походження». Починаючи з 60-х років, коли війна залишилася далеко позаду, з розквітом попкультури і виникненням соціально-громадських рухів, таких як фемінізм, ставало все складніше визначити, що означає бути

британцем . Іммігранти сприймалися як загроза здоров'ю нації, і, незважаючи на свою толерантність, британці не відразу навчилися приймати чужу культуру. У 1976 році уряд змушений був видати Акт про расові відносини, але іммігранти і сьогодні продовжують страждати від расової дискримінації [48, с. 65-66].

У британських законах завжди визнавалося право на приватне життя – у британців немає внутрішніх паспортів і інших посвідчень особи, вони вільно пересуваються по своїй країні і жоден поліцейський не має права ставити їм особисті питання [48, с. 68].

Британці є інформаційним суспільством, відмінною рисою якого є доступність інформаційних ресурсів, необхідних для соціального прогресу. У такому суспільстві особливо актуальні проблеми людської унікальності, індивідуальності та ідентичності. Природно, що в таких умовах британське суспільство звертається до характерної англо-саксонської культурної традиції, в якій велике значення надається правам і автономії окремої людської особистості, яка не терпить втручання в справи інших людей, проявляє терпимість до індивідуальних особливостей і примх, схвалює компроміси і несхвально відноситься до догматизму будь-якого роду. Найбільше значення надається національній та культурній самоідентифікації, недоторканності приватного життя, особистої гідності, тобто тих прав, зміст яких вказує на прагнення захистити своє право на індивідуальність і повагу до індивідуальності іншої людини. Сучасний британець – це людина, яка стає частиною глобального інформаційного суспільства саме завдяки своєму споконвічному індивідуалізму і визнання права інших на самовизначення.

Незважаючи на глобалізований характер інформаційного суспільства, наслідком бажання самоідентифікуватися стало питання брекситу – виходу Великобританії з Євросоюзу. Питання виходу Великобританії – брекситу – назрівало роками і стало віддзеркаленням бажання певної частини британців, здебільшого тих, хто не переймається ліберальним світоустроєм, відновити свою ідентичність. Підживлювали євроскептицизм також негативний торговий

баланс з ЄС; перспектива припинити щорічне посилення мільярдів фунтів за європейське членство; повернення собі повного контролю над своїми кордонами, що створить розширені можливості працевлаштування.

У Великобританії у 2011 році через економічну кризу посилювалося невдоволення членством країни в Євросоюзі. У парламенті було піднято питання про референдум щодо членства в ЄС на основі петиції понад 100 тис. громадян, але парламентарії більшістю голосів не схвалили підготовку референдуму. У попередніх голосуваннях дебатах прем'єр-міністр Д. Кемерон попросив депутатів проголосувати проти проведення референдуму через те, що Європа переживає кризу, а для референдуму це не найкращий час.

Громадська думка Британії щодо ЄС була дуже мінливою протягом усього членства. Твердих прихильників членства було приблизно 30%, твердих прихильників виходу з ЄС – приблизно 20%. Євроскептицизм британців не був сильнішим, ніж громадян інших країн ЄС. Як вважає керівник Центру британських досліджень Інституту Європи РАНЕ. В. Ананьєва, «їхнє ставлення до ЄС змінювалося в залежності від стану економіки в цьому інтеграційному об'єднанні, після першої хвилі розширення ЄС (2004) – до іммігрантів з країн "новачків"(Східної Європи), а в 2015-2016 роках – до міграційної кризи (неконтрольованого потоку біженців з Близького Сходу і з Північної Африки в континентальні країни ЄС)» [1, с. 22].

Підживлювали євроскептицизм в основному негативний торговий баланс з ЄС (Британія втрачала близько 60-70 млрд фунтів щорічно), несправедливий розподіл доходів загального європейського бюджету і стримування торгових відносин Британії з іншими країнами світу. Дефіцит торгового балансу говорить про те, що британські виробники програють у конкурентній боротьбі з виробникам континентальної Європи, в основному Німеччині, тим самим скорочуючи фінансові ресурси, які могли бути інвестовані в розвиток економіки. Спонукала також перспектива припинити щорічне посилення мільярдів фунтів за європейське членство; повернення собі повного контролю

над своїми кордонами, що створить розширені можливості працевлаштування для британців.

За підсумками загальних виборів 7 травня 2015 р. консерватори отримали 36,9% голосів виборців, а лейбористи – 30,4% голосів. Переконлива перемога партії консерваторів дозволила сформувати однопартійний уряд, а лідеру довелося стримати дану ним обіцянку про референдум, у зв'язку з чим вже 23 травня 2015 р. уряд вніс до парламенту законопроект про референдум щодо виходу Британії з ЄС [1, с. 24].

Британський національний референдум з питання: «піти або залишитися?» був проведений 23 червня 2016 року. За вихід з Євросоюзу проголосували 51,9% громадян, проти – 48,1% при рівні явки в 72% загального числа виборців [11].

За угодою з ЄС 31 січня 2020 року Великобританія втратила представництво і право голосу в органах влади ЄС, але при цьому вона залишиться частиною єдиного економічного простору аж до кінця 2020 року.

Якби брекситу не сталося, то Євросоюз продовжив би свій рух до давно наміченої мети – не тільки економічно, але й політично міцно інтегруватися, створивши державу федеративного типу. Ця мета, зафіксована в установчих документах ЄС, передбачає перехід від міждержавної організації, якою Євросоюз є нині, до повноцінної держави, в якій будуть сформовані всі відповідні цьому високому статусу інститути. Це загальноєвропейське обрання загального президента, створення єдиних міністерств щодо ключових напрямів державного управління, введення єдиної в'їзної візи, формування власних сил оборони і внутрішнього порядку та ін. [44].

Люк Макгі розглядає перспективи Британії після виходу з ЄС. Він зазначає, що теоретично зміниться досить багато, але на практиці дуже мало. Великобританія може вийти з ЄС, але вона продовжуватиме підкорятися законам ЄС та європейським судам. У найближчі місяці Британія продовжить сплачувати кошти до бюджету ЄС та виконуватиме будь-які зміни законодавства ЄС. Це означає, що єдине, що зміниться, значною мірою

насправді символічне, Великобританія припинить будь-яке змістовне представництво в установах ЄС і більше не буде відвідувати зустрічі лідерів ЄС. Таким чином, вона буде дотримуватися правил ЄС, не маючи право на власну позицію та міркування з приводу політики ЄС [56].

В останнє десятиліття, за даними різних соціологічних служб, число прихильників цього проекту стало зменшуватися. Дедалі більше європейців стали відмовляти керівництву ЄС в довірі. Колишній голова Європейської комісії Жозе Мануель Баррозу зауважує, що в момент, коли багато європейців стикаються з безробіттям, невизначеністю і посилюється нерівність, виникає щось на зразок "втоми від Європи", на яку накладається нерозуміння того, хто що робить, хто що вирішує, хто ким і чим керує і в якому напрямку ми рухаємося. [53, с. 7].

При цьому громадянам вважалося, що ситуація знаходиться під контролем. Явних загроз (наприклад, таких, як катастрофічний наплив мігрантів і біженців, терористичні акти, котрі викликали вразливість європейських кордонів, посилення «чемоданних настроїв» Британії) ніхто всерйоз не очікував і до них не готувався. Нова реальність, після референдуму приголомшила не лише половину британців, а й сусідів-європейців, а також північноамериканських партнерів і значну частину світової громадськості. Майданчиком для політичних дебатів і дискусій з ключового питання перебування в ЄС виступили британські ЗМІ. Тема національної ідентичності стала стрижневою в агітаційних кампаніях як противників брекситу, так і його прихильників передусім через її тісний зв'язок з одним з найгостріших питань в сучасній Європі – проблемою погано контрольованої міграції [21, с. 1].

ЗМІ активно використали тему міграції, відволікаючи увагу британців від альтернативних причин соціально-політичних та економічних проблем. Агітаційні кампанії за допомогою ЗМІ завойовували прихильність виборців шляхом резонансних виступів, дискусій, провокаційних лозунгів та заголовків. За допомогою найпопулярніших британських видавництв, таких як Daily Mail, Daily Mirror, Daily Telegraph, The Guardian, була акцентована увага на

неминучості та значущості брексіта. Таким чином, ЗМІ зіграли вирішальну роль в питанні «Залишитися чи Вийти» з ЄС. Плюси перебування Великобританії в союзі не змогли перевершити вульгаризацію, таблоїдизацію та «шоубразність» ЗМІ, за допомогою яких було висвітлено питання брексіту його прихильниками [21, с. 3].

Таким чином, агітаційні кампанії за допомогою ЗМІ досягають нового рівня успішності, впроваджуючи в соціум свої погляди на питання брексіту, популяризують потрібні наративи і гасла, які впливають на поляризацію британського населення. В свою чергу, позиції прихильників і противників членства Великобританії в ЄС з даного питання визначаються тим, чи готові вони в перспективі відмовитися від своєї національної ідентичності для більш комфортного існування в єдиному союзі або вважають за потрібне піти на певні втрати заради її збереження.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Газетний дискурс як частина медіадискурсу (масово-інформаційного дискурсу) є динамічним когнітивно-комунікативним явищем, що виступає продуктом дискурсивної діяльності, метою якої є обмін соціально значущою актуальною інформацією. Складовими елементами газетного дискурсу є повідомлення, комунікатор (адресант), цільова аудиторія (адресат), які пов'язані між собою каналом руху повідомлення.

Газетний текст реалізує інформаційну, виховну, впливаючу пропагандистську або агітаційно-пропагандистську, просвітницьку, популяризаторську, організаторську, гедоністичну (розважальну) та інші функції. Специфіка газетного дискурсу обумовлена типом адресата, повідомлення і каналу руху повідомлення.

Аналіз теоретичних джерел показав, що виділяють п'ять основних характеристик засобів масової інформації. ЗМІ повинно: включати в себе як технічні, так і традиційні способи виробництва і поширення інформації, включати в себе товарне виробництво форм, виражених за допомогою символів, відокремлювати контекст виробництва інформації від її сприйняття, охоплювати аудиторію, віддалену в часі і просторі, бути масовим.

Два основні типи національних газет Великобританії – якісна та популярна, вони відрізняються між собою за певними характерними рисами. Якісні газети (The Times, The Financial Times, The Independent, The Guardian і The Daily Telegraph) висвітлюють національні та міжнародні новини, пов'язані зі світом політики, бізнесу, мистецтва і спорту. Характерними особливостями якісних газет є контроль достовірності інформації, виваженість оцінок, переважання аналітичних статей і спокійний тон публікацій. Характерними рисами популярних газет є великі на всю першу шпальту заголовки, різна верстка, безліч фотографій. У текстах статей, взятих з популярних газет, спостерігаються свої характерні ознаки. Інформація подається в дуже стислому

вигляді, робиться акцент на наочність інформації, що повідомляється, розповіді, як правило, властиві емоційність і суб'єктивність.

Дискурс якісної британської преси представлений такими виданнями, як The Independent, The Guardian, The Economist, The Observer, The Daily Mail. Їм характерна низка лінгвістичних особливостей, а саме : емоційно - оцінна лексика, стійкі вирази, власні назви, мовні кліше, різні журналістські штампи, велика кількість слів із синонімічним значенням, що допомагають посилити емоційність висловлювання автора. Також, нерідко використовується категорія інтертекстуальності, де автор вдається до цитування відомих діячів політики, культури, спорту.

Вихід Британії із ЄС є однією з найбільш обговорюваних тем у даний час і стосується важливих політичних та економічних тем, які розкриваються саме в якісних газетах. Проблема брекситу назривала роками і стала віддзеркаленням бажання певної частини британців, здебільшого тих, хто не переймається ліберальним світоустроєм, відновити свою ідентичність. Підживлювали євроскептицизм також негативний торговий баланс з ЄС; перспектива припинити щорічне посилення мільярдів фунтів за європейське членство; повернення собі повного контролю над своїми кордонами , що створить розширені можливості працевлаштування.

Майданчиком для політичних дебатів і дискусій з ключового питання перебування в ЄС виступили британські ЗМІ. Тема національної ідентичності стала стрижневою в агітаційних кампаніях як противників брекситу, так і його прихильників передусім через її тісний зв'язок з одним з найгостріших питань в сучасній Європі – проблемою погано контрольованої міграції .

За допомогою найпопулярніших британських видавництв акцентується увага на неминучості та значущості Брекситу. ЗМІ грають вирішальну роль в питанні «Залишитися чи Вийти» з ЄС.

РОЗДІЛ 2 ЛЕКСИЧНИЙ АСПЕКТ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ БРЕКСИТУ У БРИТАНСЬКІЙ ПРЕСІ

2.1. Використання лексики з позитивною конотацією

Для реалізації авторських інтенцій в масмедійному дискурсі використовується весь мовний потенціал (оцінна семантика лексичних одиниць, стилістична диференціація мови, мовна гра, контекст і т. д.), а також графічні засоби передачі оцінного значення (шрифт, ілюстрації, фото), але, безумовно, головним способом є вербальні засоби [42, с. 34].

При нестачі логічної аргументації своєї думки або з метою збільшити ефект впливу автори текстів ЗМІ апелюють до емоцій і почуттів читачів, вкладаючи їх в семантику лексичних одиниць. Отже, чим інтенсивніша оцінка в слові або самому тексті, тим більший ефект вона справить на читача.

Оцінка є однією з універсалий мови, причому в основі більшості оціночних суджень лежить співвіднесення з поняттями «добре» і «погано». Незважаючи на відсутність єдиного визначення оцінки, більшість дослідників сходяться в тому, що для неї характерна наявність суб'єкта (людини) і об'єкта, що розглядається з точки зору здатності або можливості задовольняти бажання, потреби, цілі або інтереси суб'єкта [22, с.146]. Оціночний аспект значення присутній на всіх мовних рівнях, кожен з яких має специфічні засоби вираження аксіологічних відносин.

Оцінність позитивна чи негативна в даному випадку це відхилення значення від нейтрального до абсолютно оціночного плюс /мінус. Відповідно, інтенсифікація оцінного значення – збільшення ступеня відхилення значення слова від нейтрального [42, с. 56].

Для з'ясування лексико-семантичних особливостей висвітлення проблеми брекситу у британському газетному дискурсі нами було проаналізовано 40 статей з якісної британської преси. З яких методом суцільної вибірки було виокремлено контексти ,які висвітлювали питання виходу Великобританії з ЄС.

Лексика з позитивною конотацією домінує у газетних статтях, які висвітлюють бачення брекситу очима його прихильників. До переваг виходу Великобританії з ЄС зазвичай відносять фінансово-економічні чинники, стримування імміграційних потоків, захист прав громадян та прагнення на самоідентифікацію та індивідуальність британців.

Зупинимось детальніше на лексиці з позитивною конотацією. Слід зазначити, що аналіз функціонування тієї чи іншої лексеми неможливий, якщо розглядати її ізольовано. Контекст здійснює значний вплив на будь-яку лексичну одиницю, яка використовується в мові. У найширшому сенсі під контекстом розуміється набір уявлень, актуалізованих у висловлюванні, словесне оточення мовної одиниці. Контекстуальний аналіз дозволяє виявити лексичне значення того чи іншого слова, розглянути сполучувані можливості і ситуативне слововживання і виявити конотативні значення.

Проведений аналіз газетних статей показав, що лексична одиниця *Brexit* використовується переважно в основному номінативному значенні, означаючи вихід Британії з Євросоюзу, а також в конотативному значенні, яке репрезентує ставлення мовця до процесу, як в позитивному так і негативному значенні. В проаналізованих газетних статтях має місце використання похідної від слова “Brexit” лексеми *Brexiters* на позначення прихильників ідеї виходу Великобританії з ЄС.

Проаналізовані газетні статті, присвячені темі виходу Великобританії з ЄС, засвідчили, що в них використовується різноманітна лексика з позитивною конотацією. Використання лексики з позитивною конотацією найчастіше представлене такими лексемами та словосполученнями: *perspective, partnership, priority, progress, secure, freedom, innovators, boost, stronger, fairer, protecting, more united and more outward-looking, prosperous, tolerant, a brighter future.*

Лінгвістичний аналіз статей прихильників засвідчив, що в них використовується різноманітна лексика з позитивною конотацією. **Іменники**, що відображають переваги виходу країни з ЄС, такі: *perspective, partnership,*

priority, progress, (protecting) the rights, freedom, a secure future, a home, a talent, a magnet, one United Kingdom.

У своїй промові “Theresa May’s Brexit speech in full” (The Telegraph, 2017) Тереза Мей співвідносить іменник “country” з іменниками “magnet”, “home”. В уривку: *“I want us to be a secure, prosperous, tolerant country – a magnet for international talent and a home to the pioneers and innovators who will shape the world ahead”* [96], як відомо, магніт притягує до себе предмети. Лексема “magnet” може використовуватися і у позитивному, і в негативному значенні. У даному контексті її конотація позитивна “*a magnet for international talent*”, оскільки Великобританія, за словами політика предстає як країна, здатна приваблювати світові таланти. Іменник “home” стає контекстуальним синонімом до лексеми “country”. Політик порівнює країну з домом, щоб у читача виникали приємні асоціації і довіра, адже дім – це рідне місце.

У статті “We are ready for Brexit talks, says EU's chief negotiator” (The Guardian, 2017) розкривається згода ЄС щодо переговорів по Брекситу. Крім того, зауважується, що колишній міністр закордонних справ Франції закликав англійців зберігати відчуття перспективи та заздалегідь дивитися на майбутню торговельну угоду. В уривку: *“It will be difficult, there will be moments of tension, but we must keep things in perspective ... to organise the orderly withdrawal, which the UK has asked for, by making its choice [in the referendum]. I don’t think anyone should forget about the perspective of the new partnership we are going to build with the UK”* [98], він використав іменник *perspective*, що зазвичай має позитивне значення, у поєднанні з іменником *partnership* та структуру майбутнього часу *to be going to* як гарантію того, що Франція буде співпрацювати з Англією, відкривається нова перспектива партнерства.

У наступній статті “Brexit talks round two: European court of justice looms large” (The Guardian, 2017) висвітлюється другий раунд офіційних переговорів між секретарем по брекситу Девідом Девісом та головним представником ЄС Мішелем Барньє та плани провести протягом трьох з половиною днів детальну дискусію щодо всіх аспектів договору: захисту прав громадян, грошей та

ірландського кордону. Секретар по Брекситу Девід Девіс у своїй промові, говорячи про захист прав громадян країни, використав такі іменники як “rights”, “priority”, “progress”. В уривку: “*Protecting the rights of all our citizens is the priority for me going into this round and I’m clear that it’s something we must make real progress on” [64], словосполучення “protecting the rights” використовується у поєднанні з іменником “priority”, що вказує на важливість захисту громадян країни при майбутніх змінах. Крім того, автор використовує модальне дієслово “must” у поєднанні з дієсловом “make” у словосполученні “must make real progress on”, що має позитивний контекст завдяки використанню іменника з позитивною конотацією “progress”.*

Перейдемо до розгляду наступного прикладу. У статті “Theresa May's Brexit speech – Summary and analysis” (The Guardian, 2016) освітлюється заклик Терези Мей до спільних дій залишатися одним цілим, коли вирішується майбутня доля країни. У наведеному уривку: “*Because we voted in the referendum as one United Kingdom, we will negotiate as one United Kingdom, and we will leave the European Union as one United Kingdom” [95], словосполучення “as one United Kingdom”, будучи повтореним тричі, емоційно підкреслює важливість єдності країни у різних ситуаціях: голосуванні на референдумі, ведінні переговорів та виходу Великобританії з ЄС.*

Для опису позитивних змін, що відбуваються у країні після виходу з ЄС, у газетах часто використовуються **прикметники** : *strong, fair, united, outward-looking, secure, prosperous, tolerant, bright, growing mozo*.

У промові Терези Мей “ Theresa May’s Brexit speech in full” (The Telegraph, 2017) використовуються такі прикметники вищого ступеню порівняння для показу позитивних змін у Великобританії, як *stronger, fairer, more united and more outward-looking*. В уривку: “*My answer is clear. I want this United Kingdom to emerge from this period of change stronger, fairer, more united and more outward-looking than ever before. I want us to be a secure, prosperous, tolerant country – a magnet for international talent and a home to the pioneers and innovators who will shape the world ahead” [96], політик підсумовує важливість*

змін виходу з ЄС, які зроблять країну сильнішою, більш справедливою і об'єднаною. Крім того, використовуються прикметники “*secure*”, “*prosperous*”, “*tolerant*” з іменником “*country*”, які описують країну лише з позитивного боку, вказуючи на однозначну перспективу кращих змін в Великобританії.

Прикметник у вищому ступені порівняння “*brighter*” у словосполученні “*brighter future*” доводить вигідність того вибору, який зробили британці, проголосувавши за вихід з ЄС. Прикметник “*bright*” має позитивне значення, адже використовується для позначення чогось світлого, кращого. Зауважимо, що словосполучення *a brighter future for our country*, використовується політиком для позначення плюсів виходу з ЄС. Тобто вихід з ЄС – це краще майбутнє для країни:

“A little over six months ago, the British people voted for change. They voted to shape a brighter future for our country. They voted to leave the European Union and embrace the world.” [96].

У статті “*Britain thrive Brexit Leaving boost pay jobs says Tory high flier*” (Daily Mail, 2016) автор створює опозицію «Великобританія – інші країни ЄС», яка несе емоційне навантаження захвату та возвеличує Великобританію у порівнянні з іншими країнами. Створення такого образу дозволяє автору просувати ідею того, що навіть не перебуваючи в ЄС, Великобританія буде залишатися країною з розвиненою економікою. В уривку: “*We are the world's fifth largest economy and, unlike many other countries in the EU, our economy is strong and growing*” [73] ілюструється образ успішної, процвітаючої економіки Великобританії за допомогою прикметників “*strong*”, “*growing*” на відміну від інших країн ЄС.

Поряд з іменниками та прикметниками для підкреслення переваг виходу Великобританії з ЄС з точки зору прихильників використовуються такі **дієслова**: *to minimise, to trade (chains), to supply (chains), to business, to operate, to boost, to join, to show (in shaping this new approach and seizing this opportunity), to help, to change, to meet, to work, take back, to be able talk to, to rise*. Звернемося до прикладів.

У статті “How a soft Brexit differs from a hard one” (The Economist, 2018) розкривається різниця між жорстким та м’яким брекситом. Жорсткий брексит означає для Великобританії повну відмову від доступу до єдиного ринку та митного союзу. Така домовленість дає Британії повний контроль над своїми кордонами і підштовхує до підписання нових торговельних угод. У цьому випадку Великобританія, ймовірно, буде будувати відносини з колишніми європейськими партнерами за правилами Світової організації торгівлі (СОТ).

М’який брексит у свою чергу, означає, що країна, зберігаючи близькі стосунки з ЄС, наскільки це можливо, перестає бути членом Ради Європи, проте вона збереже доступ до єдиного ринку ЄС.

Автор статті використовує такі дієслова для позначення цілей м’якого Брекситу, як *to minimise, to trade, to supply, to business*. В уривку: “A soft Brexit is usually taken to refer to one that keeps Britain closely aligned with the EU. The objective is to minimise the disruption to trade, to supply chains and to business in general that would be created by diverging from the EU’s regulations and standards, thereby reducing the cost of Brexit” [80] дієслово *to “minimize”* має позитивне значення у контексті зменшення наслідків різкого скорочення торгівлі “*to minimise the disruption to trade*”. Лексеми “*to supply*”, “*to business*” також демонструють вигідність щодо ланцюгів поставок та бізнес-угод, які б були проведені поза нормами та стандартами ЄС “*to supply chains and to business in general*”.

В уривку статті “Theresa May's Brexit speech – Summary and analysis” (The Guardian, 2016) дієслова “*to trade*”, “*to operate*” використовуються у словосполученні “*the maximum freedom to trade with and operate*” для опису позитивного зсуву у торгівлі: “*I want it to give British companies the maximum freedom to trade with and operate in the Single Market – and let European businesses do the same here*” [95].

У статті “Brexit: What will change after Friday, 31 January?” (BBC News, 2020) розкриваються зміни перехідного періоду після виходу Великобританії з ЄС. У наведеному уривку: “*Brexit supporters argue that having the freedom to set its*

own trade policy will boost the UK's economy” [70], автор статті використовує дієслово “*to boost*” у майбутньому часі у словосполученні “*will boost the UK's economy*” для того, щоб показати перспективи зростання та розквіту економіки Великобританії.

У статті “CBI annual conference 2016: Prime Minister's speech” (The Government, 2016) наводиться промова Терези Мей, яка виступила на щорічній конференції CBI, щоб викласти своє бачення бізнесу у Великобританії, включаючи сучасну промислову стратегію. В уривку: “*So today, I want to ask you to join me in shaping this new approach and seizing this opportunity. I want to ask you to work with me to show that the forces of capitalism, globalisation and free trade offer the best hope for the problems facing so many people in our country. I want you to help me show those who feel let down, left behind or marginalised that we can respond. We can change. And that together, we can meet this great national moment with a great national effort to seize the opportunities ahead and build a stronger, fairer Britain – a country that works for everyone*” [75] політик використовує такі дієслова заклику до дії, як: “*to ask*”, “*to join*”, “*to show*”, “*to help*”, “*to work*”. Ці дієслова спонукають до співпраці з народом у час змін для кращого майбутнього. Сили капіталізму, глобалізації та вільної торгівлі надають надію на ці зміни. Використання модального дієслова “*can*” з дієсловами “*to change*”, “*to meet*” вказує на можливість позитивних змін.

У статті “Major blow for Brexit campaign as US rules out UK-only trade deal” (The Telegraph, 2015) представлена пряма мова, слова Роберта Окслі, який використовуючи такі дієслова, як “*no change*”, “*take back*”, “*to be able talk to*” зазначає, що якщо Великобританія покине ЄС, в торгівлі з Америкою нічого не зміниться, але Великобританія поверне контроль над торговельною політикою і буде сама зв'язуватися з Вашингтоном, а не сподіватися, що ЄС зробить це за неї: “*Robert Oxley, of the Vote Leave campaign, said: "If we leave the EU there would be no change to our trade with America, but we would take back control over trade policy and would be able talk to Washington directly, instead of hoping that the EU will do it for us"*” [83]. Висловлення Роберта Окслі містить умовну

синтаксичну конструкцію “would be”, яка служить інструментом для створення образу надії та ентузіазму, який безпосередньо пов’язаний зі ставленням Великобританії до суверенітету.

У статті “Britain 'will thrive after Brexit': Leaving will boost pay and jobs says Tory high-flier” (Daily Mail, 2016) автор говорить про можливі позитивні підсумки брексита. В уривку: “*Wages will rise and unemployment will fall if Britain leaves the EU and regains control of its borders, an ex-Treasury minister and Tory rising star declares today*” [73] автор використовує майбутній час разом з дієсловами “to rise”, “to fall” для того, щоб засвідчити те, що він не сумнівається у своїх висловлюваннях, щодо перспективи в майбутньому: заробітна плата зросте, а безробіття зникне “*wages will rise*”, “*unemployment will fall*”. Тож, дані словосполучення несуть емоційне навантаження ентузіазму, що дозволяють виокремити позитивну роль брекситу.

У наступному уривку із даної статті: “*If you are unemployed or low-paid it is clear you would benefit from Britain leaving the EU*” [73] використовується синтаксична конструкція із значенням умовності: “*would benefit*” . Автор зауважує, що люди, які не мають роботи або мають маленьку зарплату, отримають вигоду від виходу Великобританії з ЄС. Даний приклад ілюструє надію та у той час наводить читача на думку про те, що його життя стане кращим. Дані приклади створюють у свідомості читача свідомості позитивний образ Брексита.

Далі розглянемо приклади **прислівників**: *overwhelmingly, freely, heavily*.

В уривку із статті “Britain 'will thrive after Brexit': Leaving will boost pay and jobs says Tory high-flier” (Daily Mail, 2016): “*Mrs Leadsom said the future for Britain outside of the EU – and the ability to control its own borders – was overwhelmingly positive*” [73], автор говорить про можливі позитивні підсумки Брексита, для цього він використовує прислівник “*overwhelmingly*”, щоб підкреслити позитивні наслідки виходу Великобританії з ЄС.

В уривку зі статті “CBI annual conference 2016: Prime Minister's speech” (The Government, 2016): “*And opportunities to demonstrate how a free, flexible,*

ambitious country like Britain can trade freely with others according to what's in their own best interests and those of their people” [75] Тереза Мей за допомогою прислівника “*freely*” звертає увагу на один з найголовніших плюсів виходу Великобританії з ЄС, а саме доступ до вільної торгівлі.

У наступному уривку з даної статті: “*And why we have been engaging heavily with businesses over the past few months to understand your priorities and concerns, and why we will continue to do so*” [75] Тереза Мей за допомогою прислівника “*heavily*”, яке зазвичай має негативну конотацію, але у даному контексті набуває позитивного значення, адже держава працює важко на людей для того, щоб визначити їхні пріоритети та цілі.

Емоційно-забарвлена лексика – це специфічний пласт лексики мови. Вона несе в собі позитивну або негативну оцінку, не просто позначаючи предмети або явища, а й наділяючи їх додатковим змістом, формуючи певну емоційну атмосферу в контексті, створюючи відчуття жвавості і повноти переданого повідомлення [35, с. 67].

Журналіст відрізняється від звичайної людини тим, що, як правило, цілеспрямовано і усвідомлено вживає різноманітну оцінну лексику, щоб пропагувати свої погляди і висловлювати ставлення до предмета повідомлення в текстах. Тим самим він впливає на аудиторію. Так з'являється ймовірність відповідної реакції, взаємодії.

За допомогою емоційно-забарвленої лексики в статтях формується потрібний емоційний і оцінний підтекст, що агітує читачів на прийняття або неприйняття виходу Великобританії з ЄС.

Розглянемо використання **оцінних слів** на конкретних прикладах.

В уривку зі статті “CBI annual conference 2016: Prime Minister's speech” (The Government, 2016): “*And so, we must use this opportunity to build a more prosperous, more equal country – where prosperity is shared and there is genuine opportunity for all*” [75], Тереза Мей за допомогою використання вищого ступеня порівняння прикметників “*prosperous*”, “*equal*” створює позитивне емоційне навантаження даного висловлювання.

У наступних прикладах із даної статті: “We have *outstanding* firms and clusters in every part of this country” [75]; “We have *gold-standard* universities” [75], автор використовує прикметники “*outstanding*”, “*gold-standard*” які підкреслюють лідерство Великобританії та показують, що країна має все найкраще.

В уривку зі статті “Brexit is a chance to save our small farms” (The Guardian, 2017) йдеться про позитивні наслідки брекситу для створення нової сільськогосподарської політики, яка відновить природне середовище, а також допоможе фермерській галузі стати більш фінансово та екологічно стійкою: “...*the huge opportunity* Brexit has presented us to create a new agriculture policy that will restore the natural environment, as well as help the farming industry to become more financially resilient and environmentally sustainable” [62], автор використовує прикметник *huge* та підсилювальне слово “*more*” у фразі “*more financially resilient and environmentally sustainable*” для підвищення позитивного навантаження речення.

Аналіз лексики з позитивною конотацією у газетних статтях, що описують переваги виходу Великобританії з ЄС, дозволяє стверджувати що такі лексеми пов’язані із наступною системою значень:

1. Сила (іменники: *(protecting) the rights, a secure future*; прикметники: *strong, fair*; дієслова: *to business, to operate, to show (in shaping this new approach and seizing this opportunity)*).

2. Єдність (іменники: *one United Kingdom, a home, a magnet*; прикметники: *unite*; дієслова: *to join*).

3. Зростання, розквіт (іменники: *perspective, partnership, priority, progress*; прикметники: *outward-looking, growing*; дієслова: *to boost*,

4. Зміни (іменники: *innovators, talent*; прикметники: *tolerant, bright*; дієслова: *to help, to change, to meet*).

5. Свобода (іменники: *freedom*; прикметники: *secure, prosperous*; дієслова: *to minimise, to trade (chains), to supply (chains)*).

Нами були проаналізовані статті з використанням лексики з позитивною конотацією проблеми брекситу. Були розглянуті прикметники, дієслова, іменники, прислівники та оціночна лексика, які використовуються у статтях для опису позитивних змін та наслідків виходу Великобританії з ЄС.

2.2. Використання лексики з негативною конотацією

Оціночні слова негативної семантики в кількісному відношенні переважають над словами позитивної семантики і характеризуються більшою частотністю вживання в мові в порівнянні з оціночними одиницями того ж семантичного поля, що належать до зони «плюс».

Аналіз джерел ЗМІ показав, що найбільш частотними випадками використання лексики з негативною конотацією були такі слова та словосполучення *limited, rude (awakening), amputation, (extravagant) lies, inevitable (consequence), complex, perilous, poorer, less secure and disunited, ignorance* та ін.

Представимо **іменники**, що відображають негативні наслідки виходу Великобританії з ЄС: *war, blitzkrieg, amputation, lies, government tosh, ignorance, fantasy, daydreams, farce, kabuki drama, tragedy*.

Перейдемо до розгляду прикладів.

У статті “Brexiters face rude awakening on immigration, says ex-minister” (The Guardian, 2017) розкривається проблема імміграції, говориться про неможливість скорочення імміграції до Великобританії та люди, які голосували за брексит можуть зіштовхнутися з небажаною реальністю. В уривках: «*Stephen Crabb, a former work and pension secretary, said that Theresa May urgently needed to outline a new set of values for a post-Brexit immigration system, or the public may face a rude awakening*» [72]; та “*There could be another rude awakening for the public when they realise that Brexit will not mean a cut in immigration after all,*” he said». (удалить) [72] автор статті використовує словосполучення “*a rude awakening*”, іменник “*awakening*” сам по собі має

нейтральне значення, але у зв'язку з прикметником “*rude*” отримує негативну конотацію. Крім того, у даному прикладі автор використовує модальне дієслово “*may*”, яке означає лише можливість, припущення того, що може статися у майбутньому. Автор статті зазначає, що брексит не означає скорочення імміграції, яке є одним з головних плюсів виходу Великобританії з ЄС, адже уряд не обговорював з британською громадськістю поточний ринок праці та демографічні реалії, тому для громадськості наслідки скоріше за все стануть гірким розчаруванням. Модальне дієслово “*could*”, як і “*may*” означає припущення, можливість негативних наслідків.

Звернемося до розгляду наступного прикладу.

У статті “*This is Brexit poker – and Theresa May was right to up the stakes*” (The Guardian, 2017) розкривається проблема жорсткого та м'якого брекситу. В уривку: “*There is no way Brexit can avoid going “soft” in the course of negotiation. As the veteran historian David Marquand said last week, Britain is “part” of Europe in so many ways that amputation is not an option*” [97], автор статті використовує іменник “*amputation*”, який володіє негативним значенням, для позначення процесу виходу Великобританії з ЄС. Автор порівнює процес брекситу з ампутацією, яка зазвичай відбувається від безвихідності, безпорадності.

У наступному уривку із даної статті: “*That is why the prime minister clearly felt the need to lay the revolver of “hard Brexit” on the table, to tell the Brexit deniers that Britain would be just fine on the deep blue sea. She threatened them with a trade war and fiscal blitzkrieg*” [97] використовується словосполученнями “*a trade war and fiscal blitzkrieg*”. Іменник “*war*” тобто війна, має негативне значення, яке демонструє вираз “*a trade war*” тільки з найгіршої сторони, адже люди звикли, що війна нічого гарного не передбачає, це стосується і іменника “*blitzkrieg*”, яке надає виразу “*fiscal blitzkrieg*” негативної конотації також.

Перейдемо до розгляду наступного прикладу. У статті “*Theresa May has signed, sealed and delivered article 50. Our writers respond*” (The Guardian, 2017) описується проблема початку дворічного переговорного періоду, щоб вивести Великобританію із ЄС та подальші наслідки. В уривку: “*The era of Brexit fantasy*

is finally ending. For months, we've been told extravagant lies about free millions for the NHS. We've been regaled with government tosh about how Britain can agree a giant new trade deal with Europe within mere months – despite the fact we have hardly any actual trade negotiators. We've heard post-prandial daydreams about how the former dominions are queuing up to offer us the best access to their markets. All these are the latest burps of Britain's long post-imperial reflux” [94] автор статті використовує вираз “*Brexit fantasy is finally ending*”, як відомо іменник “*fantasy*” зазвичай має позитивне значення, але у даному контексті воно набуває негативного значення завдяки використанню прислівника та дієслова у Present Continuous “*is finally ending*”, тобто даний вираз означає поступовий процес руйнації позитивних сподівань стосовно брекситу. Крім того, автор використовує вираз “*extravagant lies*”, у якому прикметник “*extravagant*” набуває негативного значення з іменником “*lies*”. У наведеному прикладі використовується вираз “*government tosh*”, який підсилює значення попереднього виразу стосовно брехні громадянам. Зауважимо, що використаний автором іменник “*daydreams*”, який зазвичай володіє позитивним значенням, у даному контексті отримує негативне значення, адже мрії у даному випадку відповідають брехні.

В уривку наступної статті “*The Brexit farce is about to turn to tragedy*” (The Financial Times, 2019): “*The Brexit farce is about to turn to tragedy” [90] автор використовує іменники “*farce*” і “*tragedy*”, які мають негативне значення. Згідно зі словником, іменник “*farce*” має значення «гумористична п'єса, заснована на неймовірних ситуаціях; жанр комедії, представлений творами такого роду; безглузда ситуація або дія» [50].*

Таким чином, автор статті не тільки називає брексит безглуздою театральною виставою, а й вказує на негативний результат для Великобританії. Крім того, на основі порівняння брекситу з фарсом і трагедією у даному випадку будується така риторична фігура як антитеза.

У наступному уривку із даної статті: “*Britain is paying for its ignorance of how the EU actually works*” [90] автор використовує іменник “*ignorance*”, який

має негативну конотацію, для того щоб вказати на необдумане рішення Великобританії стосовно брекситу.

Перейдемо до розгляду прикладу з негативною конотацією, які стосуються проблеми того, що станеться, якщо Великобританія залишиться в ЄС. У статті “Brexit: Why Rod Liddle wants out” (The Times, 2016) автор розглядає проблему негативних наслідків того, що станеться, якщо Великобританія не покине ЄС. В уривку: “*If we stay in the EU, we will be consigning ourselves to a future that resembles the old USSR: no dissent, no alternative point of view permitted*” [71] автор порівнює ЄС із СРСР для того, щоб викликати у читача негативні асоціації, використовуючи для цього іменники з негативним словом *no*: “*no dissent, “no point of view”*”.

Представимо **прикметники**, що відображають негативні наслідки виходу Великобританії з ЄС: *hard, impossible, limited, inevitable, catastrophic, overwhelming, the worst, reckless, poorer, less secure, disunited, weaker, heavy, wrong, perilous*.

В уривку зі статті “How a soft Brexit differs from a hard one” (The Economist, 2018): “*They also accept the inevitable consequence that it will be hard, even impossible, for Britain to do any trade deals with third countries*” [80] використовуються словосполучення “*inevitable consequence*” з прикметником “*inevitable*”, який у даному контексті володіє негативним значенням, адже за ним слідують такі прикметники як “*hard*”, “*impossible*”. У статті розкривається проблема неминучих, негативних наслідків брекситу у питаннях торгівлі.

У статті “Fears Brexit talks could collapse in June but UK still optimistic” (The Guardian, 2020) розкривається проблема переговорів з приводу брекситу. В уривку: “*‘Limited progress’ in bridging gaps on fisheries, health, environment and workers’ rights*” [79], автор статті використовує словосполучення “*limited progress*”, як відомо, іменник “*progress*” володіє позитивним значенням і зазвичай вказує на позитивні зрушення, у нашому випадку автор використовує прикметник “*limited*”, який надає виразу негативного значення. Головні

питання по брекситу, які стосуються галузі рибальства, охорони здоров'я, навколишнього середовища та прав працівників матимуть обмежені зрушення.

У статті “The Beginning of the End of Britain’s Brexit Fantasy” (Foreign Policy, 2019) розкривається проблема торгівельних угод, які Великобританія хотіла отримати та які, ймовірно, ніколи не відбудуться. В уривку: “*The overwhelming rebuke of her Brexit plan was a “catastrophic” defeat, the worst for any UK government since the 1920s*” [88] автор статті використовує словосполучення *a “catastrophic” defeat*, для позначення негативних наслідків, іменник “defeat” має негативне значення, а у поєднанні з прикметником “catastrophic”, воно отримує значення повного краху, провалу. Крім того, автор використовує прикметник “bad” у найвищому ступені порівняння “the worst” та словосполучення “the overwhelming rebuke”, у якому іменник “rebuke” володіє негативним значенням, а прикметник “overwhelming” підсилює негативну конотацію.

У наступному уривку із даної статті: “*Reckless Brexiteers have stirred deep nationalistic emotions, easily roused, harder to douse*” [88] використовується вираз “*reckless Brexiteers*”, прикметник “reckless” має негативне значення, що надає негативної конотації виразу в цілому, адже прихильники брекситу не задумуються над негативними наслідками, які можуть їх спіткати.

У статті “The real danger of Brexit” (The Economist, 2016) розкривається думка про те, що вихід Великобританії з ЄС завдасть шкоди не тільки Британії, а і Євросоюзу в цілому. В уривку: “*Brexit would deal a heavy blow to Europe, a continent already on the ropes. It would uncouple the world’s fifth-largest economy from its biggest market, and unmoor the fifth-largest defence spender from its allies. Poorer, less secure and disunited, the new EU would be weaker; the West, reliant on the balancing forces of America and Europe, would be enfeebled, too*” [92] автор використовує такі прикметники з негативним значенням для підкреслення цієї думки: “poorer”, “less secure”, “disunited”, “weaker”. Крім того у статті використовується вираз “*a heavy blow to Europe*”, який має негативне значення, описуючи негативні наслідки для економіки Європи після брекситу.

Представимо дієслова, що відображають негативні наслідки виходу Великобританії з ЄС: *to damage, to be worse, to rise (fares), to pay, to obey (but have no influence on rule making), to risk, to stutter*.

В уривку зі статті “The real danger of Brexit” (The Economist, 2016): “A vote to leave would damage the economy, certainly in the short term and probably in the long run” [92] автором використовується дієслово “*damage*”, який має негативне значення: нашкодити чи зіпсувати щось. У нашому контексті слово “*damage*” стосується економіки країни, тобто країну можуть спіткати проблеми з економікою після виходу з ЄС.

У статті “Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU” (BBC News, 2020) описується питання процесу виходу Великобританії з ЄС та подальших наслідків брекситу. В уривку: “If a new one cannot be agreed in time, then the UK faces the prospect of having to trade with no deal in place. That would mean tariffs (taxes) on UK goods travelling to the EU and other trade barriers” [69] автор використовує дієслово “*to trade*”, яке саме по собі має нейтральне значення, а у нашому контексті набуває негативного значення завдяки іменнику з негативним словом “*no deal*”. Крім того, автор пояснюючи становище Великобританії після виходу з ЄС використовує іменники з негативним значенням “*tariffs (taxes)*”, яких не було раніше та “*barriers*”, яке надає словосполученню “*trade barriers*” негативної конотації.

У статті “Ryanair to campaign against Brexit” (The Guardian, 2016) говориться про те, що бути частиною Європи і не перебувати в ЄС гірше, ніж залишитися в ЄС. В уривку: “O’Leary warned that the idea of being part of Europe outside the EU was worse than staying in. “Look at Norway. You have to sign up for the single market - you will still pay and still obey, but have absolutely no influence on the rule-making and reform of Europe”” [84] як приклад наводиться ситуація у Норвегії з використанням таких дієслів, як “*to pay*”, “*to obey*”, “*no influence on*”, що доведеться подавати заявку на участь в єдиному ринку, що означає продовжити платити гроші і підкорятися правилам, але більше не мати ніякого

впливу на законотворчість і реформування Європи. Тож, даний приклад створює негативний образ виходу Великобританії з ЄС у підсвідомості читача.

Наступний приклад із даної статті ілюструє імпліцитне твердження про те, що перебувати в Європі краще, ніж поза нею: *“But he said air fares risked rising faster in an independent UK, with taxes such as air passenger duty likely to increase as the economy stuttered after exit”* [84]. Автор наводить слова голови Ryanair про негативні наслідки брекситу використовуючи дієслова *“to risk”*, *“to rise”*, *“to stutter”* оскільки економіка похитнеться після виходу Великобританії з ЄС. Таким чином, у читача формується негативне сприйняття брекситу: він пов’язаний з ризиками для економіки та може спровокувати підвищення цін.

Представимо використання негативної **емоційно-оцінної лексики** для розгляду мінусів виходу Великобританії з ЄС.

Звернемося до розгляду прикладу.

У статті *“The road to Brexit”* (The Economist, 2016) розкриваються негативні наслідки брекситу. В уривку: *“The destination was decided in June, by simple majority: Britain is leaving the European Union. The journey, however, will be complex and perilous, beset by wrong turnings, chicanes and elephant traps”* [93] автор використовує прикметники та словосполучення з негативним значенням для підкреслення важкого шляху виходу Великобританії з ЄС. А саме, він використовує такі прикметники *“complex”*, *“perilous”* з дієсловом *“be”* у майбутньому часі для показу негативних наслідків. Крім того, у даному прикладі автор використовує цікаві вирази для позначення супроводжуючих негативних умов брекситу: *“wrong turnings, chicanes and elephant traps”*.

У статті *“EU will protect fishing communities in post-Brexit talks”* (The Guardian, 2020) розкривається питання доступу до водних ресурсів та можливостями риболовлі після брекситу. Відповідно до загальної рибної політики, моря та рибні запаси фактично є спільними для країн-членів ЄС. В уривку: *“So it’s the choice of the UK how far they want to align or diverge. But this is decisive for how good the access to the single market will be or not, in short. It’s the old proverb, ‘You cannot have the cake and eat it at the same time’”* [78] автор

використовує цитату президента Європейської комісії Урсули фон дер Лейєн, у якій вона вжила прислів'я: “*You cannot have the cake and eat it at the same time*”. Прислів'я буквально означає «ви не можете одночасно зберігати свій торт і їсти його». Як тільки торт буде з'їдений, його вже немає. Можна сказати, що не можна мати двох несумісних речей або що не слід намагатися мати більше, ніж можливо. Даним прислів'ям вона застерігає Великобританію від необдуманих рішень щодо вільного доступу до торгівлі та неможливістю зберегти все, як було до брекситу.

У статті “The great Brexit kabuki – a masterclass in political theatre” (Financial Times, 2016) описується проблема брекситу, як «спектакль», який матиме гіркий кінець. В уривку: “*It is instead a long kabuki drama in which politicians, not least Eurosceptics, advocate policies they would never actually implement*” [91] автор використовує словосполучення “*a long kabuki drama*”, яке у даному контексті набуває негативного значення. Як відомо, кабукі – це класичний театр в Японії, що поєднує драматичні, танцювальні та музичні елементи, а його невід'ємними атрибутами є грим і театральні маски. Середня тривалість виступу в такому театрі є відносно високою – 5-6 годин, що значно довше тривалості більш типових театральних вистав [24].

Автор розкриває своє бачення брекситу через порівняння його з драматичним кабукі. Брексит на думку автора, є собою нескінченним спектаклем лицемірства, де всі актори приховують свої обличчя за гримом або масками, і прикладають всіх зусиль, щоб зробити процес виходу Великобританії з ЄС якомога більш драматичним, цікавим для глядача.

Проведений аналіз лексики з негативною конотацією дозволяє виділити таку систему значень:

1. Обмеженість (іменники: *lies, government tosh, ignorance*; прикметники: *hard, impossible, limited*; дієслова: *to stutter*).
2. Небезпека (іменники: *war, blitzkrieg, amputation*; прикметники: *catastrophic*; дієслова: *to damage, to be worse*).

3. Безпідставні мрії (іменники: *fantasy, daydreams*; прикметники: *wrong, impossible*; дієслова: *to rise (fares), to pay, to obey (but have no influence on rule making)*).

4. Занепад (іменники: *farce, kabuki drama, tragedy*; прикметники: *reckless, poorer, less secure*; дієслова: *to risk*).

Проаналізувавши приклади із ЗМІ з використанням лексики з негативною конотацією можна зробити висновки про те, що найчастіше авторами статей використовувалися прикметники та іменники, найменше – дієслова та емоційно-оцінна лексика з негативним значенням для позначення наслідків виходу Великобританії з ЄС.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Конотація в широкому розумінні - це будь-яка складова, яка доповнює денотативний зміст мовної одиниці. Він виникає на основі інформації, яка співвідноситься з культурно-історичними, ідеологічними, повсякденно-емпіричними знаннями як носіїв спільнот, так і особистості. Традиційно лінгвісти включають емоційний, експресивний, оціночний та стилістичний компоненти значення до семантичної структури конотації.

Використання експресивно-оцінної лексики є одним з методів вираження оцінки автора, що дозволяє сформулювати певну думку у читача про те чи інше явище. Оціночний аспект значення присутній на всіх мовних рівнях, кожен з яких має специфічні засоби вираження аксіологічних відносин. Існує позитивна та негативна оцінка. Це означає відхилення значення від нейтрального до абсолютно оціненого плюс / мінус. Слід зазначити, що аналіз функціонування тієї чи іншої лексеми неможливий, якщо розглядати її ізольовано. Контекст надає значний вплив на будь-яку лексичну одиницю, яка використовується в мові. Контекстуальний аналіз дозволяє виявити лексичне значення того чи іншого слова, розглянути сполучувані можливості і ситуативне слововживання і виявити конотативні значення.

Проаналізовані нами газетні статті дозволили виявити лексику з позитивною та негативною конотацією, яка висвітлює переваги чи недоліки виходу Великобританії з ЄС.

Проведений аналіз лексики з позитивною конотацією у газетних статтях, дозволяє виокремити таку системою значень, як сила, єдність, зростання, розквіт, зміни, свобода. Вони представлені такими лексичними одиницями, як **іменники:** *perspective, partnership, priority, progress, (protecting) the rights, freedom, a secure future, a home, a talent, a magnet, one United Kingdom;* **прикметники:** *strong, fair, united, outward-looking, secure, prosperous, tolerant, bright, growing;* дієслова: *to minimise, to trade (chains), to supply (chains), to business, to operate, to boost, to join, to show (in shaping this new approach and*

seizing this opportunity), to help, to change, to meet, to work, take back, to be able talk to, to rise; прислівники: overwhelmingly, freely, heavily; оцінна лексика: more prosperous, more equal, outstanding, gold-standard, the huge.

Проведений аналіз лексики з негативною конотацією дозволяє виділити протилежну систему значень: обмеженість, небезпека, безпідставні мрії, занепад. Вони представлені такими лексичними одиницями, як **іменники**: *war, blitzkrieg, amputation, lies, government tosh, ignorance, fantasy, daydreams, farce, kabuki drama, tragedy*; **прикметники**: *hard, impossible, limited, inevitable, catastrophic, overwhelming, the worst, reckless, poorer, less secure, disunited, weaker, heavy, wrong, perilous*; **дієслова**: *to damage, to be worse, to rise (fares), to pay, to obey (but have no influence on rule making), to risk, to stutter*; **емоційно-оцінна лексика**: *complex, perilous, wrong turnings, chicanes and elephant traps, you cannot have the cake and eat it at the same time, kabuki drama.*

Загальна кількість проаналізованих лексем складає 110 одиниць. Нами було виявлено, що використання лексики з негативною конотацією більш частотне ніж з позитивною. Лексеми, які несуть в собі позитивний зміст наслідків брекситу, складають 48,1 %, з них іменників 24,5 %, прикметників 22,4%, дієслів 32,6%, прислівників 6,2 %, емоційно-оцінної лексики 14,3%. (див. додаток Б, Рисунок Б.1). Лексика з негативною конотацією (щодо висвітлення недоліків виходу Великобританії з ЄС) складає 51,9 %, з яких іменники складають 34%, прикметники 34%, дієслова 18,8%, емоційно-оцінна лексика 13,2 % (див. додаток Б, Рисунок Б.2).

Із проаналізованих даних, бачимо, що автори газетних статей висвітлюють проблему брекситу частіше з негативної точки зору (див. додаток Б, Рисунок Б.3), намагаючись вплинути на громадську думку та зманіпулювати нею, але, спроби сформувавши певне ставлення британського соціуму до брекситу через висвітлення цієї проблеми у необхідному для ЗМІ ракурсі не вплинуло на рішення громадян щодо питання «Залишитися чи Вийти». Було прийнято рішення – покинути ЄС.

РОЗДІЛ 3 СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ ОПИСУ БРЕКСИТУ У БРИТАНСЬКОМУ ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ

3.1. Лексико-семантичне поле «Фінансово-економічні наслідки виходу Великобританії з ЄС»

Спрямованість нашого дослідження обумовлена явищем, що поклато початок розколу всередині Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії. Брексит або вихід Великобританії з Євросоюзу являє собою головну політичну мету консервативної опозиції і деяких окремих осіб у Великобританії. У зв'язку з цим, дане явище отримало широке висвітлення в ЗМІ, а так як засоби масової комунікації відіграють важливу роль в процесі спілкування, можна уявити який є мовний або культурний стан суспільства в певний момент часу, оскільки дискурс мас-медіа відображає актуальні проблеми суспільства.

Здійснивши контекстуальний аналіз лексеми “Brexit” та “Brexiters” ми розподілили описувані у газетних статтях наслідки виходу Великобританії з ЄС на дві великі лексико-семантичні групи: лексико-семантичне поле «Фінансово-економічні наслідки виходу Великобританії з ЄС» та лексико-семантичне поле «Соціокультурні наслідки брекситу для Великобританії». Компонентний аналіз лексем дозволив в межах кожного поля виділити декілька мікрополів. Лексико-семантичне поле «Фінансово-економічні наслідки виходу Великобританії з ЄС» містить такі мікрополя: **«Податки»**, **«Торгівельні наслідки»**, **«Ринок праці»**, **«Інвестиції»**. Розглянемо уривки статей за цими мікрополями.

Мікрополе **«Податки»** представлено такими лексемами та словосполученнями: *the EU costs Britain billions every year, all taxpayers would benefit, bureaucracy develops, expands its areas of intervention, to stop these contributions and spent the money instead on our own vital service, to push down tax rates, limited success, diverge from EU standards and regulations after Brexit, they*

could turn the UK into a tax haven, being 'offshore' means being unfair and undemocratic – and you still pay tax.

Розглянемо реалізацію системи значень мікрополя «**Податки**» у контексті конкретних прикладів.

У статті “Britain "will thrive after Brexit": Leaving will boost pay and jobs says Tory high-flier” (Daily Mail, 2016) автор за допомогою питально-відповідної форми звертає увагу читача на значення брекситу для платників податків. В уривку: *“But what does leaving the EU mean for taxpayers? We can debate precisely how much money we hand over, but there is no doubt the EU costs Britain billions every year and this will grow as EU bureaucracy develops and expands its areas of intervention. All taxpayers would benefit if we stopped these contributions and spent the money instead on our own vital services”* [73] автор відповідає на поставлене запитання, вказуючи що членство в ЄС обходиться Великобританії в мільярди щороку і цифра буде рости, оскільки бюрократичний апарат ЄС розвивається і розширює області свого втручання.

У даному випадку автор досягає своєї прагматичної мети: створити негативний образ Євросоюзу. Автор стверджує, що всім платникам податків було б вигідно, якби Великобританія припинила робити такі вкладення і замість цього витратила більше грошей на внутрішньодержавні потреби. Перестати робити вкладення в Євросоюз, безумовно, означає необхідність виходу з нього.

Образ Євросоюзу в даному прикладі – це явно негативний образ наддержавного органу, який втручається у внутрішні справи країни, має складну бюрократичну структуру і вимагає досить великих вкладень. Крім цього, цей орган постійно росте і розширює сфери свого втручання. Звідси напрашується логічний висновок – необхідно вийти з ЄС, щоб Великобританія мала можливість самостійно приймати всі державні рішення і направляти кошти не в Євросоюз, а на власний розвиток.

У статті “Johnson hints at major reforms to tax and industry post-Brexit” (The Guardian, 2019) зазначаються думки та сподівання Бориса Джонсона після брекситу, які стосуються податків. В уривку: *“Boris Johnson has signalled his*

hope to push down tax rates and diverge from EU standards and regulations after Brexit, even as his talks on a new departure plan at a UN summit in New York met with seemingly limited success” [81] автор говорить про те, що Борис Джонсон висловив свою надію знизити податкові ставки “*to push down tax rates*” та відійти від стандартів та норм ЄС після брекситу “*diverge from EU standards and regulations after Brexit*”, але у той час у прикладі зазначається про те, що його переговори мали обмежений успіх. Тож, даний приклад ілюструє негативний образ брекситу.

Наступний приклад зі статті “*Why becoming a tax haven would be bad news for Britain*” (The Guardian, 2017) підтверджує думку про те, що брексит не вплине на зниження податків для британців: “*Theresa May and Philip Hammond have warned the EU that if they don’t like the Brexit deal, they could turn the UK into a tax haven. The truth is that being ‘offshore’ means being unfair and undemocratic – and you still pay tax*” [100]. Автор представляє думку експертів, а саме політика Терези Мей та міністра закордонних справ Філіпа Гаммонда, де вони стверджують, що податкова гавань не забезпечить зниження податків, а лише створить недемократичну ситуацію в країні.

Мікрополе «**Торгівельні наслідки**» представлене такими лексемами та словосполученнями: *foreign investment, international trade and our global financial services industry, to thrive outside the EU, improve the scenario of procurement integration, selling an untruth to the British people, be free of European regulation, not to pay to be part of the single market, trade restrictiveness, trade falling, trade relations, more friction.*

Аналіз мікрополя «**Торгівельні наслідки**» дозволив виділити дві протилежні думки, а саме прихильників і противників брекситу. Прихильники Брекситу зазначають позитивні наслідки виходу Великобританії з ЄС, а саме можливості вільної торгівлі з ЄС, не будучи при цьому зобовязаними дотримуватися європейських законів. Інша думка спростовує позитивні наслідки та зазначається противниками, які вважають, що вихід з ЄС посилить

обмеження в торгівлі і це може призвести до скорочення торгівлі Великобританії, тим самим до скорочення прибутків.

Розглянемо конкретні приклади. У статті “Britain "will thrive after Brexit": Leaving will boost pay and jobs says Tory high-flier” (Daily Mail, 2016) автор висловлює думку про те, що Британія процвітатиме після брекситу. В уривку: *“Foreign investment, international trade and our global financial services industry would continue to thrive outside the EU”* [73] автор стверджує, що іноземні інвестиції, міжнародна торгівля та індустрія глобальних фінансових послуг *“foreign investment, international trade and our global financial services industry”* продовжать процвітати за межами Євросоюзу.

У статті “What would Brexit mean for European security?” (The Telegraph, 2016) автор підкреслює позитивні наслідки інтеграції закупівель після виходу Великобританії з ЄС. В уривку: *“Brexit could actually therefore improve the scenario for EU procurement integration, because Britain, due to its global interests and active tendencies, has very strong equipment requirements, making it difficult to accommodate”* [99] автор використовує словосполучення *“could improve the scenario for EU procurement integration”*, що конструює сценарій позитивних наслідків після брекситу, ствердження того, що брексит може покращити план інтеграції закупок в Євросоюзі.

В уривку зі статті “Ryanair to campaign against Brexit” (The Guardian, 2016): *“He said the leave campaign was “selling an untruth to the British people” – that they would be free of European regulation and would not have to pay to be part of the single market”* [84] ми читаємо думку керівника бюджетної авіакомпанії “Ryanair”, який зазначає, що прихильники брекситу поширюють брехню серед британців *“selling an untruth to the British people”*, яка полягає в тому, що Великобританія звільниться від європейського керівництва і не повинна буде платити за участь в єдиному ринку. Створюється негативний образ не тільки самого брекситу, але і тих людей, які його підтримують: їх аргументи є брехливими, тому їм не можна довіряти.

В уривку зі статті “Service industry warns of Brexit damage” (The Guardian, 2016): “*Leaving the EU is likely to increase trade restrictiveness in services, which could lead to UK trade falling by between £67bn and £92bn a year even in the event of a free trade deal*” [85] автор зауважує, що вихід з ЄС посилить обмеження в торгівлі і це може призвести до скорочення торгівлі Великобританії, таким чином у читача створюється негативне враження образу брекситу.

У статті “Britain after Brexit” (The Economist, 2020) розкривається невизначена позиція Великобританії після виходу з ЄС. В уривку: “*Yet leaving the EU is a huge moment. Britain will be quitting the institutional structure that governs Europe’s single market, which will necessarily imply more friction in its trade relations with a club that takes almost half its exports*” [74] зазначається, що відбудеться посилення непорозумінь у торгівельних відносинах з ЄС, адже вихід з ЄС посилить обмеження в торгівлі і це може призвести до скорочення торгівлі Великобританії.

Мікрополе «**Ринок праці**» представлене такими лексемами та словосполученнями: *pay for British workers would rise, convenient and it's familiar, the pound sharply lower, stoke inflation and raise unemployment, do not employ anybody, do not create jobs, to be generally passengers when it comes to the economy.*

Аналіз мікрополя «**Ринок праці**» дозволив виділити дві протилежні думки, які стосуються виходу Великобританії з ЄС, а саме прихильників і противників брекситу. До позитивних наслідків можна віднести появу нових робочих місць, збільшення заробітної плати робітників, коли компанії будуть звільнені від витрат на європейські справи. А що стосується негативних, то це ризик падіння фунта, підвищення інфляції та рівня безробіття

У статті “Britain "will thrive after Brexit": Leaving will boost pay and jobs says Tory high-flier” (Daily Mail, 2016) автор моделює діалогічну ситуацію, створюючи відчуття розмови між читачем і автором. Використовуючи питально-відповідний стиль, автор досягає особливої довіри в спілкуванні з читачем. Зауважимо, що така форма викладу допомагає привернути увагу

адресата до якої-небудь проблеми. В уривку: *“What about big business? Why do leaders of some big companies prefer to remain in the EU? Well, the EU is convenient and it's familiar. But as Stuart Rose, ex-head of M & S, admitted to a parliamentary committee, the real "disadvantage" of leaving the EU for big business is that pay for British workers would rise”* [73] автор задає запитання, чому глави різних великих компаній вважають за краще залишитися в ЄС? У наступному реченні автор сам відповідає на своє питання, стверджуючи, що ЄС дуже вигідний та зручний для них *“the EU is convenient and it's familiar”*. У даному контексті ми спостерігаємо негативне значення даної фрази, адже не все, що є зручним та зрозумілим є вигідним для держави та економіки зокрема. Іntenція автора – показати, що власники великого бізнесу звикли до стану справ, який склався у межах ЄС, пристосувалися до нього, і їм не вигідно змінювати ситуацію.

У наступному реченні автор передає слова колишнього голови найбільшої британської компанії з виробництва одягу “Marks & Spenser”, який стверджував, що справжнім «недоліком» брекситу для власників великого бізнесу є те, що оплата праці британських працівників збільшиться. Слово *“disadvantage”* взято в лапки для того, щоб показати його справжній сенс, оскільки збільшення оплати праці для пересічних громадян є вигодою, ніж недоліком.

У британських газетних статтях для висвітлення негативних фінансово-економічних наслідків виходу Великобританії з ЄС часто надається експертна думка провідних спеціалістів в області економіки – керівників компаній від успішного функціонування яких залежить загальних стан цієї галузі суспільства.

Так наприклад у статті *“Ryanair to campaign against Brexit”* (The Guardian, 2016) йдеться про те, що керівник бюджетної авіакомпанії “Ryanair” зневажливо відгукнувся про Бориса Джонсона та інших лідерів, назвавши їх політиками-кар’єристами, які зовсім не переймаються питанням робочих місць. В уривку: *“He dismissed Boris Johnson and other leaders of the leave campaign as*

"career politicians" who "do not employ anybody, do not create jobs and are generally passengers when it comes to the economy"” [84] зазначається думка про те, що політики-кар’єристи нікого не наймають, не створюють робочих місць і займають роль пасажирів, коли справа стосується економіки. Таким чином, автор даного висловлювання дискредитує прихильників брекситу для створення у читача негативних емоцій.

У статті “Brexit minister accuses Bank of England of 'dangerous intervention” (The Guardian, 2016) ілюструються негативні наслідки економічної сторони брекситу, які зауважив британський економіст Марк Карні. В уривку: *“On Thursday, Carney had said Brexit could send the pound sharply lower, stoke inflation and raise unemployment, leaving the Bank with a difficult balancing act on interest rates”* [63] автор цитує слова провідного спеціаліста, який зображує брексит, як явище, здатне спровокувати різке падіння фунта, підігріти інфляцію, підвищити рівень безробіття. Таким чином, у читача створюється негативний образ Брекситу.

Мікрополе «**Інвестиції**» представлене такими лексемами та словосполученнями: *risks associated with Brexit right now for US investors, would invest less, to increase their costs and restructure their resources, potentially damaging, seismic, it easier to sell funds to investors across the region, prominent business figures, had allowed Britons to enjoy affordable holidays.*

Аналіз мікрополя «**Інвестиції**» дозволив виділити такі негативні наслідки виходу Великобританії з ЄС, а саме: Британія може втратити частину інвестицій, так як компанії які є інвесторами можуть втратити значну частину своїх прибутків після брекситу; брексит стане причиною підвищення ціни на авіаквитки, так як авіакомпанії стануть менше інвестувати.

У статті “Why US financial markets may not be immune to Brexit's ripple effects” (The Guardian, 2016) автором розкривається ідея про те, що американські інвестори, як правило, забувають, що те, що відбувається за кордоном, може негативно вплинути на прибуток. В уривку: *“There are plenty of reasons why the Brexit vote matters to US companies. Nearly a third of sales that*

these firms make throughout Europe are executed by their British subsidiaries; these tend to be their European headquarters. Paris, Frankfurt, Berlin, Amsterdam and other cities run distant seconds and thirds when it comes to establishing a European toehold for a US firm. But if Britain leaves the EU, companies will have to increase their costs and restructure their resources, maintaining access to both the EU and to Britain” [101] автор зазначає, що брексит має значення для американських компаній. Майже третину продажів, які ці фірми здійснюють по всій Європі, здійснюють їхні британські дочірні компанії. І якщо Великобританія вийде з ЄС, компаніям доведеться збільшити свої витрати та реструктуризувати свої ресурси, що в свою чергу вплине на прибутки.

Крім того, у наступному уривку автор зазначає, що брексит асоціюється з ризиками для американських інвесторів: *“Only after both voters and parliament approve Brexit, and it becomes law and is implemented, will we be able to gauge what it means for business and financial markets. While the latter always try to anticipate, rather than react, to events, an event as seismic as Britain’s departure from the European Union simply can’t be compared to trying to predict, say, a company’s next quarterly earnings. There are twin risks associated with Brexit right now for US investors. The first is to simply ignore the looming vote, and its short-term risks and the potential longer-term ramifications of a “yes” vote. The second is to give it too much weight” [101].* В уривку йдеться про те, що тільки після схвалення і впровадження брекситу можливо буде визначити, що це означає для бізнесу та фінансових ринків. Крім того, автором зазначається два виходи реагування інвесторами на брексит: перший – це просто ігнорувати насувається голосування, другий – надати йому занадто велику вагу.

У статті “Standard Life sounds Brexit warning” (The Guardian, 2016) автор використовує передачу думки авторитетного джерела з метою показу важивості інвестування, яке надавало членство в ЄС. В уривку: *“The insurance company Standard Life said it was preparing for the possibility of Brexit, and warned that it was “potentially damaging” to the UK economy if Britain were to leave the EU. Standard Life’s chief executive, Keith Skeoch, said Britain’s EU membership made it*

easier to sell funds to investors across the region. "It would be in the best interests of customers and clients that we continued to benefit from access to the single market."[87] за словами представників страхової компанії Standard Life, брексит є потенційно небезпечним для економіки Великобританії. Керівник Standard Life Кіт Скеч говорить про важливість доступу до єдиного ринку, яку надає Британії ЄС. Таким чином слова авторитетного джерела з приводу інвестицій викликають у адресата негативний образ брекситу.

У статті "Ryanair to campaign against Brexit" (The Guardian, 2016) керівник бюджетної ірландської авіакомпанії Ryanair заявив, що Європа дозволяла британцям купувати авіаквитки за доступними цінами, оскільки держава не втручалася в авіатранспортну індустрію. В уривку: "*The chief executive of the budget carrier said Europe had allowed Britons to enjoy affordable holidays through deregulating the airline industry, and that Ryanair would invest less in the UK if it were outside the EU*" [84] автор зазначає, що якщо Великобританія не буде знаходитися в Євросоюзі, Ryanair буде вкладати менше інвестицій в цю країну. У даному прикладі конструюється позитивний образ Європи за допомогою словосполучення "*had allowed Britons to enjoy affordable holidays*", яке має позитивний сенс. Автор зазначає, що якщо відбудеться брексит, авіакомпанія стане менше інвестувати і ціни на авіаквитки виростуть.

Тож, в межах лексико-семантичного поля «Фінансово-економічні наслідки виходу Великобританії з ЄС» виділяються такі мікрополя: податки, торгівельні наслідки, ринок праці, інвестиції.

3.2. Лексико-семантичне поле «Соціокультурні наслідки брекситу для Великобританії»

Під час аналізу мовних засобів лексико-семантичного поля «Соціокультурні наслідки брекситу для Великобританії» було виявлено, що їх можна сгрупувати у такі мікрополя: **«Суверенітет», «Міграція», «Соціальні стандарти життя».**

Соціокультурні наслідки виходу Великобританії з ЄС стосуються таких важливих питань як: суверенітет, міграція та соціальні стандарти життя громадян Британії. Прихильники брекситу вважають, що вихід з ЄС сприятиме відновленню суверенітету країни, Великобританія займе позицію незалежної держави в рамках Світової організації торгівлі та зможе вільно укласти договори з країнами всього світу, припинення міграції приведе до зниження кількості мігрантів і створить розширені можливості працевлаштування для британських працівників, спростить роботу державних служб, підвищення рівня безпеки громадян, вирішення буденних питань. Противники брекситу зауважують, що Британія не втратила свій суверенітет у межах ЄС, тим самим спростовуючи головну ідею: боротьбу за суверенітет, у складі ЄС, Великобританія могла координувати свої дії з іншими країнами і погоджувати політичні заходи, які покращували якість життя.

Мікрополе «Суверенітет» представлене такими лексемами та словосполученнями: *to gamble with their children and grandchildren's future, restoring sovereignty to future generations, to be optimistic about our ability to succeed in the wider world, stripped of distractions, to restore the full self-government of this nation, to continue living under a higher supranational regime, British people can never remove, that is a fantasy, we have ceded sovereignty to a variety of external powers, including the EU , prevents us from being masters of our own destiny, we already have that power, a fully independent place at the WTO, free to strike competitive deals with countries across the world, felt prouder.*

Аналіз мікрополя «Суверенітет» дозволив віділити дві протилежні позиції, а саме прихильників та противників брекситу. Прихильники брекситу вважають, що вихід Британії з ЄС це прямий шлях до відновлення суверенітету країни, противники брекситу у свою чергу зазначають, що членство в ЄС не позбавляє британців суверенітету, тим самим спростовуючи думку прихильників брекситу.

У статті “Britain "will thrive after Brexit": Leaving will boost pay and jobs says Tory high-flier” (Daily Mail, 2016) автор звертає увагу читача на значення

брекситу для суверенітету країни. В уривку: *“In a speech last week, Mrs Morgan said it would be young people who would suffer most if the UK left the EU, adding: ‘If parents and grandparents vote to leave, they’ll be voting to gamble with their children and grandchildren’s future.’ Mrs Leadsom responds: ‘The gift of restoring sovereignty to future generations is one I think pensioners would be proud to grant, confident as they are in our great country and optimistic about our ability to succeed in the wider world.”* [73] спостерігаються дві протилежні думки стосовно майбутнього країни після брекситу. Перша цитата ілюструє негативні наслідки для Британії після брекситу *“to gamble with their children and grandchildren’s future”*, а інша *‘The gift of restoring sovereignty to future generations’* у той час спростовує першу та зауважує, що брексит сприятиме відновленню суверенітету країни, адже це дар майбутнім поколінням, і пенсіонери були б горді наділити молодь цим даром. Автор конструює образ майбутнього Великобританії поза ЄС, підкреслюючи велич Великобританії і її здатність досягти успіху на світовій арені. Автор звертає увагу читача на те, що в даний момент, перебуваючи в складі ЄС, Великобританія не є суверенною, а вихід з ЄС як раз дозволив би повернути суверенітет країни.

У статті *“Brexit vote is about the supremacy of Parliament and nothing else: Why I am voting to leave the EU”* (The Telegraph, 2016) йдеться про вибір: або відновити повне самоврядування, або продовжити жити під тиском ЄС. В уривку: *“Stripped of distractions, it comes down to an elemental choice: whether to restore the full self-government of this nation, or to continue living under a higher supranational regime, ruled by a European Council that we do not elect in any meaningful sense, and that the British people can never remove, even when it persists in error”* [66] автор маніпулює важливістю суверенітету для громадян Британії, він вказує на те, що у складі ЄС неможливо самостійно управляти країною, приймати рішення, оскільки ЄС контролює всі країни-члени. Таким чином, конструюється негативний образ Євросоюзу.

У статті *“Sovereignty, autonomy and Britain’s relationship with Europe”* (The Guardian, 2016) наводиться протилежна думка стосовно отримання

Великобританією суверенітету після брекситу. В уривку: “*The “Brexit buccaneers” would suggest that an out vote will enable us to regain our sovereignty. That is a fantasy. As a nation, with the encouragement of successive governments, we have ceded sovereignty to a variety of external powers, including the EU, over many years*” [86] стверджується, що відновлення суверенітету являється фантазією прихильників брекситу, тим самим у читача створюється негативний образ брекситу.

У статті “The Brexit campaign is wrong: the UK is already a sovereign nation” (The Guardian, 2016) говориться про те, що брексит є невірним шляхом, адже Британія уже є суверенною. В уривку: “*The out campaign claims our membership of the EU prevents us from being masters of our own destiny. In fact we already have that power*” [89] автор стверджує, що членство в ЄС не позбавляє британців суверенітету. Тим самим він спростовує головну ідею прихильників брекситу: боротьба за суверенітет.

У статті “Liam Fox: Britain will be great again after Brexit” (The Telegraph, 2016) стверджується думка про те, що перебуваючи поза межами ЄС, Великобританія займе позицію незалежної держави в рамках Світової організації торгівлі та зможе вільно укладати договори з країнами всього світу. В уривку: “*Dr Fox is expected to signal his strong intent that once outside the EU, Britain will take up a fully independent place at the WTO and will be free to strike competitive deals with countries across the world*” [82] автор використовує словосполучення: “*a fully independent place at the WTO*”, “*free to strike competitive deals with countries across the world*” для того, щоб створити позитивний образ брекситу в уяві читачів, адже після нього Великобританія отримає свободу, суверенність.

У статті “Don't be a 2016 Remoaner – voting Brexit was our proudest hour” говориться про те, що прихильники брекситу відчують гордість за те, що вони покидають ЄС. В уривку: “*Here was Breaking News that actually broke something: the complacent Establishment consensus was shattered into a thousand pieces. I have never felt prouder of my country than I did at that moment*” [76]

автором зазначається, що вихід з ЄС може викликати почуття гордості у прихильників брекситу, тобто брексит це краще рішення для вільної, незалежної Великобританії.

Мікрополе «Міграція» представлене такими лексемами та словосполученнями: *to regain control over migration, the scale of immigration is putting a "particular strain" on public services, class sizes will rise and waiting lists will lengthen, the pressure will intensify, to escape rising unemployment, migrants will be barred from entering Britain, a part of the migration debate, the freedom of movement, a security bonus, it would make suspects movements more difficult.*

У 2015 році виникла міграційна криза у зв'язку з багаторазовим збільшенням потоку біженців з країн Північної Африки, Близького Сходу і Південної Азії. Єврокомісія визнала дану кризу найбільшою з часів Другої світової війни. Приплив біженців і мігрантів став чи не вирішальним фактором в питанні виходу Великобританії з ЄС. Великобританія поверне собі повний контроль над своїми кордонами, що приведе до зниження кількості мігрантів і створить розширені можливості працевлаштування для британських працівників і спростить роботу державних служб, підвищення рівня безпеки громадян.

У статтях, присвячених проблемі міграції, автори прагнуть переконати читача в тому, що брексит – вирішення даної проблеми.

У статті “Britain "will thrive after Brexit": Leaving will boost pay and jobs says Tory high-flier” (Daily Mail, 2016) автор переконує читача в тому, що йому вигідний брексит, оскільки, вийшовши з ЄС, Великобританія знову контролюватиме міграцію. В уривку: “*When you are trying to get your children into a school, when you struggle to arrange a doctor or hospital appointment, or when you are trying to get on the housing ladder, you will benefit from leaving the EU because our country will be able to regain control over migration*” [73] автор звертає увагу на те, що покинувши ЄС, британці зможуть спокійно вирішувати буденні питання і проблема міграції не буде стояти на шляху, а саме: “*to get your children into a school, when you struggle to arrange a doctor or hospital*

appointment, or when you are trying to get on the housing ladder". Автор статті говорить про ті проблеми, які створює міграційна політика ЄС. Таким чином, у свідомості реципієнта формується логічний висновок: якщо Великобританія залишиться в ЄС, всі перераховані проблеми не будуть вирішені.

У статті "EU referendum: Boris and Gove pledge tough new immigration system after Brexit" (The Telegraph, 2016) автор говорить про те, що масштаби імміграції накладають певне навантаження на сферу суспільних послуг. В уривку: "*They warn that the scale of immigration is putting a "particular strain" on public services and that "class sizes will rise and waiting lists will lengthen" if Britain does not leave*" [77] автор зауважує, що розміри шкільних класів будуть рости, а списки очікування подовжуватися, в разі, якщо Великобританія не покине ЄС. Таким чином, у читача створюється негативне враження від знаходження у межах ЄС.

У наступному уривку із даної статті: "*The pressure will intensify if Britain votes to remain, they warn, as EU migrants come to this country to escape rising unemployment in their home countries caused by the Euro-crisis*" [77] автор пропонує увазі читача такий варіант розвитку подій, при якому, тиск міграції стане більш інтенсивним, якщо Великобританія проголосує за те, щоб залишитися в ЄС, адже мігранти приїжджають в країну, щоб втекти від зростаючого безробіття в їхній власній країні, що спричинено Єврокризою. Таким чином, формується уявлення про непривабливе майбутнє Великобританії в складі ЄС.

У наступному прикладі із даної статті: "*Migrants will be barred from entering Britain after a Brexit unless they can speak good English and have the right skills for a job, Boris Johnson and Michael Gove have pledged as they set out their vision for the UK outside of the EU*" [77] автор зазначає, що мігрантам буде заборонено в'їжджати у Великобританію після брекситу, якщо вони погано говорять по-англійськи і не володіють необхідними навичками для роботи. Таким чином, створюється враження, що у разі брекситу міграція буде під суворим контролем.

У статті “What would Brexit mean for European security?” (The Telegraph, 2016) автор пов’язує міграцію із впливаючими питаннями безпеки. В уривку: *“Sometimes portrayed as just a part of the migration debate, the freedom of movement enshrined in the concept of the European Union (whether within or without the Schengen zone) does make it more difficult for countries to stop suspects leaving or entering their country”* [99] автор зазначає, що свобода пересування в ЄС, ускладнює можливість країн зупиняти підозрілих осіб, які в’їжджають або виїжджають з їхньої країни. Таким чином, питання безпеки створить у читача відповідний образ небезпеки, яку створює ЄС.

Далі в уривку з цієї статті брексит постає в позитивному світлі як спосіб вирішення вищезазначеного питання: *“This means Brexit would be a security bonus to both sides, as it would make suspects movements more difficult”* [99] автор зауважує, що брексит став би бонусом у вигляді безпеки для обох сторін, оскільки зробив би пересування підозрілих людей більш важким. Таким чином, автор формує образ брексита як позитивного явища, адже він допоможе підвищити рівень безпеки громадян.

Мікрополе **«Соціальні стандарти життя»** представлене такими лексемами та словосполученнями: *would be damaging for the UK's; environment and quality of life; to protect the quality of Britain's environment; a hugely positive effect; have improved our quality of life; the air we breathe, the seas we fish in, and have protected the wildlife which crosses national boundaries; agriculture would also be significantly affected by a possible exit; the "dirty man of Europe ; filthy beaches, foul air and weak conservation laws; forcing the government to clean up its act ; a matter of economic security; a national security, the security of our allies.*

Аналіз мікрополя **«Соціальні стандарти життя»** довзволив виділити такі мінуси виходу Великобританії з ЄС: поза ЄС Британія не зможе підтримувати стан навколишнього середовища на належному рівні, тим самим впливаючи на якість життя громадян, у складі ЄС, Великобританія могла координувати свої дії з іншими країнами і погоджувати політичні заходи, які покращували якість життя.

У статті “Brexit would damage UK environment, say experts” (The Guardian, 2016) автор зазначає, що вихід з ЄС завдасть шкоди екології Великобританії і якості життя. В уривку: *“Leaving the EU would be damaging for the UK's environment and quality of life, a group of academics and former high-ranking government officials has said.”*[67] автор використовує твердження авторитетних осіб, таким чином, він досягає своєї прагматичної мети, приховуючи свій суб’єктивізм під маскою впливової думки.

Така ж тактика реалізується і в наступному прикладі з даної статті: *“The case is clear: we will be better able to protect the quality of Britain's environment if we stay in Europe,” said the group, which includes past heads of the RSPB, the National Trust, the Environment Agency and Natural England , in a letter to the environment secretary, Liz Truss”* [67] автор зазначає, що поза ЄС Великобританія не зможе на належному рівні підтримувати стан навколишнього середовища, а отже, і якість життя своїх громадян. У якості підтвердження своєї позиції, автор спирається на авторитетне джерело – цитує слова групи людей, в тому числі, колишніх голів таких благодійних організацій, як: the RSPB, the National Trust, the Environment Agency and Natural England.

Далі автор наводить цитати з листа, в якому йдеться про позитивний вплив членства в ЄС на стан природи Великобританії: *“Britain's membership of the EU has had a hugely positive effect on the quality of Britain's beaches, our water and rivers, our air and many of our rarest birds, plants and animals and their habitats,” the 13 experts wrote”* [67]. У цьому фрагменті конструюється позитивний образ положення Великобританії у складі ЄС.

Далі розкривається позитивний вплив ЄС на навколишнє середовище: *“Being part of the union has enabled us to coordinate action and agree policies that have improved our quality of life, including the air we breathe, the seas we fish in, and have protected the wildlife which crosses national boundaries”* [67].

Перебуваючи у складі ЄС, Великобританія могла координувати свої дії з іншими країнами і погоджувати політичні заходи, які покращували якість життя. Хороший стан екології прирівнюється за значенням до високої якості

життя, оскільки, не кожен читач переймається проблемами охорони навколишнього середовища. Для того, щоб читач яскравіше представив, в чому саме полягає висока якість його життя, автор наводить приклади: *“the air we breathe, the seas we fish in, the wildlife which crosses national boundaries”*. Таким чином автор створює опозицію того, що якщо Великобританія покине ЄС, то британці будуть дихати забрудненим повітрям.

У наступному прикладі із даної статті: *“Agriculture would also be significantly affected by a possible exit, as about £ 3bn a year comes to the UK's farmers from EU subsidies, some of it in return for conservation and stewardship work. “I can not believe that anyone who cares about the environment or farming could contemplate leaving the EU,” said Christensen”* [67] автор говорить про те, що брексит може мати негативний вплив на сільське господарство. Автор цитує Пола Крістенсена, за його словами, ті люди, які піклуються про навколишнє середовище, навіть подумати не можуть про те, щоб покинути ЄС.

У наступній статті *“Brexit would return Britain to being 'dirty man of Europe”* (The Guardian, 2016) конструюється позитивний образ ЄС. В уривку: *“Britain risks becoming the "dirty man of Europe" again with filthy beaches, foul air and weak conservation laws if it leaves the European Union, a group of leading environmentalists warned on Wednesday”*. [68] автор використовує метафору *“dirty man of Europe”*. Дана метафора має на увазі поганий стан екології в будь-якій європейській країні, а саме – у Великобританії. Автор висловлювання апелює до минулого країни, яка, за його твердженням, до вступу в Євросоюз не була стурбована проблемами екології. Таким чином, у читача формується образ країни, яка не турбувалася про свою екологію до вступу в ЄС, що у свою чергу підтримує позицію Великобританії залишитися у ЄС.

У наступному уривку із даної статті *“Britons have the EU to thank for [many of the] protections we have in place. Its EU standards on air pollution that are forcing the government to clean up its act and key EU rules on healthy rivers, clean beaches and wildlife conservation have had a very positive effect, “she said.”* [68] надається цитата, у якій говориться, що жителі Великобританії повинні бути

вдячні ЄС, оскільки стандарти екології, прийняті в ЄС, стимулювали перетворення в Британії на законодавчому рівні: *“forcing the government to clean up its act”*.

У статті “Brexit threat to UK security” (The Guardian, 2016) автором обговорюється питання безпеки. В уривку: *“I am in no doubt that for Britain the European question is not just a matter of economic security, but of national security too”, David Cameron stated in a major speech in November. The UK's membership of the EU “does matter for our national security and for the security of our allies”, he said.*” [65] автор цитує Девіда Кемерона, який стверджує, що Європейське питання для Великобританії – це питання не тільки економічної, а й національної безпеки. Положення Великобританії у складі ЄС забезпечує національну безпеку британцям і їхнім союзникам.

Тож, нами було проаналізовано лексико-семантичне поле «Соціокультурні наслідки брекситу для Великобританії» в межах якого виділяються такі мікрополя: «Суверенітет», «Міграція», «Соціальні стандарти життя».

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Здійснивши контекстуальний аналіз лексеми “Brexit” ми розподілили описувані у газетних статтях наслідки виходу Великобританії з ЄС на дві великі лексико-семантичні групи: лексико-семантичне поле «Фінансово-економічні наслідки виходу Великобританії з ЄС» та лексико-семантичне поле «Соціокультурні наслідки брекситу для Великобританії». Компонентний аналіз лексем дозволив в межах кожного поля виділити декілька мікрополів.

Лексико-семантичне поле «Фінансово-економічні наслідки виходу Великобританії з ЄС» містить такі мікрополя: **«Податки»**, **«Торгівельні наслідки»**, **«Ринок праці»**, **«Інвестиції»**.

Мікрополе **«Податки»** представлене такими словосполученнями: *the EU costs Britain billions every year, all taxpayers would benefit, bureaucracy develops, expands its areas of intervention, to stop these contributions and spent the money instead on our own vital service, to push down tax rates, limited success, diverge from EU standards and regulations after Brexit, they could turn the UK into a tax haven, being ‘offshore’ means being unfair and undemocratic – and you still pay tax.*

Мікрополе **«Торгівельні наслідки»**: *foreign investment, international trade and our global financial services industry, to thrive outside the EU, improve the scenario of procurement integration, selling an untruth to the British people, be free of European regulation, not to pay to be part of the single market, trade restrictiveness, trade falling, trade relations, more friction.*

Мікрополе **«Ринок праці»**: *pay for British workers would rise, convenient and it's familiar, the pound sharply lower, stoke inflation and raise unemployment, do not employ anybody, do not create jobs, to be generally passengers when it comes to the economy.*

Мікрополе **«Інвестиції»**: *risks associated with Brexit right now for US investors, would invest less, to increase their costs and restructure their resources, potentially damaging, seismic, it easier to sell funds to investors across the region, prominent business figures, had allowed Britons to enjoy affordable holidays.*

Аналіз мікрополів дозволив виділити дві протилежні думки, а саме прихильників і противників брекситу. Прихильники брекситу зазначають позитивні наслідки виходу Великобританії з ЄС, а саме припинення вкладень в Євросоюз, направлення коштів тільки на власний рахунок Великобританії, збільшення можливостей вільної торгівлі з ЄС, не будучи при цьому зобов'язаними дотримуватися європейських законів, поява нових робочих місць та збільшення заробітної плати робітників, коли компанії будуть звільнені від витрат на європейські справи. Інша думка спростовує позитивні наслідки та зазначається противниками, які вважають, що вихід з ЄС не забезпечить зниження податків, а лише створить недемократичну ситуацію в країні, посилить обмеження в торгівлі і це може призвести до скорочення торгівлі Великобританії, тим самим до зниження прибутків, існує ризик падіння фунта, підвищення інфляції та рівня безробіття, можлива втрата частини інвестицій та підвищення цін на авіаквитки .

Лексико-семантичне поле «Соціокультурні наслідки брекситу для Великобританії» містить такі мікрополя: **«Суверенітет»**, **«Міграція»**, **«Соціальні стандарти життя»**.

Мікрополе **«Суверенітет»** представлене такими словосполученнями: *to gamble with their children and grandchildren's future, restoring sovereignty to future generations, to be optimistic about our ability to succeed in the wider world, stripped of distractions, to restore the full self-government of this nation, to continue living under a higher supranational regime, British people can never remove, that is a fantasy, we have ceded sovereignty to a variety of external powers, including the EU , prevents us from being masters of our own destiny, we already have that power, a fully independent place at the WTO, free to strike competitive deals with countries across the world, felt prouder.*

Мікрополе **«Міграція»** реалізується через такі словосполучення : *to regain control over migration, the scale of immigration is putting a "particular strain" on public services, class sizes will rise and waiting lists will lengthen, the pressure will intensify, to escape rising unemployment, migrants will be barred from entering*

Britain, a part of the migration debate, the freedom of movement, a security bonus, it would make suspects movements more difficult.

Мікрополе **«Соціальні стандарти життя»** представлене такими словосполученнями: *would be damaging for the UK's, environment and quality of life, to protect the quality of Britain's environment, a hugely positive effect, have improved our quality of life, the air we breathe, the seas we fish in, and have protected the wildlife which crosses national boundaries, agriculture would also be significantly affected by a possible exit, the "dirty man of Europe, filthy beaches, foul air and weak conservation laws, forcing the government to clean up its act, a matter of economic security, a national security, the security of our allies.*

Прихильники брекситу вважають, що вихід з ЄС сприятиме відновленню суверенітету країни, можливості вільно укладати договори з країнами всього світу, припиненню міграції, спрощенню роботи державних служб та підвищенню рівню безпеки громадян країни. Противники брекситу зауважують, що Британія не втратить свій суверенітет у межах ЄС, тим самим спростовуючи головну ідею: боротьбу за суверенітет. У складі ЄС, Великобританія зможе координувати свої дії з іншими країнами, погоджувати політичні заходи, забезпечувати національну безпеку британцям і їхнім союзникам, підтримувати стан навколишнього середовища на належному рівні, тим самим впливаючи на якість життя громадян.

Загальна кількість словосполучень, виокремлених із контекстів статей складає 87, з яких 50,6 % займає опис фінансово-економічних чинників проблеми брекситу: податки 29,5%, торгівельні наслідки 27,3%, ринок праці 22,7%, інвестиції 20,5% (див. Додаток Б, Рисунок Б.4). В свою чергу 49,4 % словосполучень описують соціокультурні наслідки виходу Великобританії з ЄС: суверенітет 34,9%, міграція 27,9%, соціальні стандарти життя 37,2 % (див. Додаток Б, Рисунок Б.5).

Отже, автори газетних статей роблять більший акцент на висвітленні фінансово-економічних, ніж на соціокультурних наслідках виходу Великобританії з ЄС (див. Додаток Б, Рисунок Б.6). Британська преса вважає

більш доцільним розкривати всі нюанси фінансових та економічних питань, що можуть спіdkати жителів Великобританії після прийняття брекситу. Але, соціокультурні наслідки також займають важливе місце в висвітленні проблеми: обговорення суверенітету, міграції та соціальних стандартів життя поступаються лише на 1,2 % питанням податків, інвестиціям, ринку праці та торгівельним наслідкам.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Газетний дискурс є одним з різновидів медіадискурсу, який являє собою динамічне когнітивно-комунікативне явище, що виступає продуктом дискурсивної діяльності, метою якої є обмін соціально значущою актуальною інформацією. Складовими елементами газетного дискурсу є повідомлення, комунікатор (адресант), цільова аудиторія (адресат), які пов'язані між собою каналом руху повідомлення.

Газетний текст реалізує інформаційну, виховну, впливаючу пропагандистську або агітаційно-пропагандистську, просвітницьку, популяризаторську, організаторську, гедоністичну (розважальну) та інші функції. Аналіз теоретичних джерел показав, що виділяють п'ять основних характеристик засобів масової інформації. ЗМІ повинні: включати в себе як технічні, так і традиційні способи виробництва і поширення інформації, включати в себе товарне виробництво форм, виражених за допомогою символів, відокремлювати контекст виробництва інформації від її сприйняття, охоплювати аудиторію, віддалену в часі і просторі, бути масовим.

Два основні типи національних газет Великобританії – якісна преса та популярна преса – відрізняються між собою за певними характерними ознаками. Якісні газети (такі як *The Times*, *The Observer*, *The Financial Times*, *The Economist*, *The Independent*, *The Guardian* і *The Daily Telegraph*) висвітлюють національні та міжнародні новини, пов'язані зі світом політики, бізнесу, мистецтва і спорту. Характерними особливостями якісних газет є контроль достовірності інформації, виваженість оцінок, переважання аналітичних статей і спокійний тон публікацій. Характерними рисами популярних газет є великі на всю першу шпальту заголовки, різна верстка, безліч фотографій. У текстах статей, взятих з популярних газет, інформація подається в дуже стислому вигляді, робиться акцент на наочність інформації, що повідомляється, розповіді, як правило, властиві емоційність і суб'єктивність.

Дискурсу якісної британської преси притаманна низка лінгвістичних особливостей, а саме: емоційно - оцінна лексика, стійкі вирази, власні назви, мовні кліше, різні журналістські штампи, велика кількість слів із синонімічним значенням, що допомагають посилити емоційність висловлювання автора. Також, нерідко використовується категорія інтертекстуальності, де автор вдається до цитування відомих діячів політики, культури, спорту.

Вихід Британії із ЄС є однією з найбільш обговорюваних тем у даний час і стосується важливих політичних та економічних тем, які розкриваються саме в якісних газетах. Проблема брекситу, будучи національно важливою, оскільки вона зумовлює подальший вектор розвитку Великобританії, отримала в них широке висвітлення. За допомогою найпопулярніших британських видавництв акцентується увага на неминучості та значущості брекситу. ЗМІ в цій боротьбі виступають основним майданчиком поширення певної інформації з метою формування поглядів, уявлень і емоційних станів населення щодо питання «Залишитися чи Вийти» з ЄС.

Газетні статті, які висвітлюють проблему брекситу можна поділити за їхньою модальністю – відношенням авторів статей до об'єктів опису. Брексит описується з точки зору двох опозиційних сторін: прихильників та противників. Відповідно перші фокусуються на позитивних наслідках виходу Великобританії з ЄС, а другі демонструють тільки недоліки брекситу.

Прихильники вважають, що після виходу з ЄС: Великобританія зможе почати витратити мільярди фунтів, які вона витрачає на членство в ЄС, на свої власні потреби, такі, як охорона здоров'я, освіта і наукові дослідження; Великобританія поверне собі повний контроль над своїми кордонами, що приведе до зниження кількості мігрантів. Це створить розширені можливості працевлаштування для британських працівників і спростить роботу державних служб; з'являться нові робочі місця, коли компанії будуть звільнені від витрат на європейські справи; Великобританія може домогтися вільної торгівлі з Євросоюзом, не будучи при цьому зобов'язаною дотримуватися європейських законів. Великобританія зможе виграти від долі своїх власних торгових угод з

іншими країнами, зокрема зі швидко зростаючим експортним ринком Китаю і Індії; навіть поза ЄС Великобританія залишиться ключовим гравцем в НАТО і збереже місце в Раді Безпеки ООН.

Противники в свою чергу мають протилежну думку, вони вважають, що вихід Великобританії з ЄС призведе до: перекриття доступу до Єдиного Європейського ринку, і Великобританія перестане отримувати прибуток, який значно перевищував витрати на членство в Євросоюзі; припинення імміграції, яка є корисною для економіки, так як європейські мігранти роблять чистий внесок в бюджет Великобританії – вони платять більше податків; відсутності підтримки бізнесу Великобританії з боку ЄС, яка забезпечувала більш низькі ціни для споживачів; ізоляваності Великобританії на світовій арені. Вона буде мати менше ваги в прийнятті рішень з таких питань, як боротьба з тероризмом, торгівля і захист навколишнього середовища.

За допомогою використання певних лексичних одиниць при висвітленні проблеми брекситу, преса впроваджує в соціум свої погляди на обговорюване питання, зокрема за допомогою використання лексичних одиниць з потрібною їм конотацією.

Конотація в широкому розумінні - це будь-яка складова, яка доповнює денотативний зміст мовної одиниці. Він виникає на основі інформації, яка співвідноситься з культурно-історичними, ідеологічними, повсякденно-емпіричними знаннями як носіїв спільнот, так і особистості. Традиційно лінгвісти включають емоційний, експресивний, оціночний та стилістичний компоненти значення до семантичної структури конотації.

Оціночний аспект значення присутній на всіх мовних рівнях, кожен з яких має специфічні засоби вираження аксіологічних відносин. Існують позитивна та негативна оцінка. Це означає відхилення значення від нейтрального до абсолютно оціненого плюс / мінус.

Використання експресивно-оцінної лексики є одним з методів вираження оцінки автора, що дозволяє сформуванню певну думку у читача про те чи інше явище. Слід зазначити, що аналіз функціонування тієї чи іншої лексеми

неможливий, якщо розглядати її ізольовано. Контекст має значний вплив на будь-яку лексичну одиницю, яка використовується в мові. У найширшому сенсі під контекстом розуміється набір уявлень, актуалізованих у висловлюванні, словесне оточення мовної одиниці. Контекстуальний аналіз дозволяє виявити лексичне значення того чи іншого слова, розглянути сполучувані можливості і ситуативне слововживання і виявити конотативні значення.

Проаналізувавши добір лексичних засобів авторами газетних статей в британській пресі, можемо стверджувати, що публіцисти вміло підбирають різноманітні лексичні одиниці з потрібною їм конотацією (позитивною чи негативною) задля висвітлення проблеми брекситу під певним кутом зору. Відповідно підібрана лексика з тією чи іншою конотацією активно переконує читачів у перевагах чи недоліках виходу Великобританії з ЄС.

Лексика з позитивною конотацією представлена такими лексичними одиницями, як **іменники**: *perspective, partnership, priority, progress, (protecting) the rights, freedom, a secure future, a home, a talent, a magnet, one United Kingdom*; **прикметники**: *strong, fair, united, outward-looking, secure, prosperous, tolerant, bright, growing*; **дієслова**: *to minimise, to trade (chains), to supply (chains), to business, to operate, to boost, to join, to show (in shaping this new approach and seizing this opportunity), to help, to change, to meet, to work, take back, to be able talk to, to rise*; **прислівники**: *overwhelmingly, freely, heavily*; **оцінна лексика**: *more prosperous, more equal, outstanding, gold-standard, the huge*. Вона охоплює таку систему значень як: сила, єдність, зростання, розквіт, зміни, свобода.

Лексика з негативною конотацією представлена такими лексичними одиницями, як **іменники**: *war, blitzkrieg, amputation, lies, government tosh, ignorance, fantasy, daydreams, farce, kabuki drama, tragedy*; **прикметники**: *hard, impossible, limited, inevitable, catastrophic, overwhelming, the worst, reckless, poorer, less secure, disunited, weaker, heavy, wrong, perilous*; **дієслова**: *to damage, to be worse, to rise (fares), to pay, to obey (but have no influence on rule making), to risk, to stutter*; **емоційно-оцінна лексика** *complex, perilous, wrong turnings, chicanes and elephant traps, you cannot have the cake and eat it at the same time,*

kabuki drama. Вона охоплює наступну систему значень: обмеженість, небезпека, безпідставні мрії, занепад.

Загальна кількість проаналізованих лексем складає 110 одиниць. Нами було виявлено, що використання лексики з негативною конотацією більш частотне, ніж з позитивною. Лексеми, які несуть в собі позитивний зміст наслідків брекситу складають 48,1 %, з них іменників 24,5 %, прикметників 22,4%, дієслів 32,6%, прислівників 6,2 %, емоційно-оцінної лексики 14,3% . Недоліки виходу Великобританії з ЄС висвітлюють 51,9 % лексики з негативною конотацією, з яких іменники складають 34%, прикметники 34%, дієслова 18,8%, емоційно-оцінна лексика 13,2 %.

Здійснивши контекстуальний аналіз лексеми “Brexit” ми розподілили описувані у газетних статтях наслідки виходу Великобританії з ЄС на дві великі лексико-семантичні групи: лексико-семантичне поле «Фінансово-економічні наслідки виходу Великобританії з ЄС» та лексико-семантичне поле «Соціокультурні наслідки брекситу для Великобританії».

Компонентний аналіз лексем дозволив в межах кожного поля виділити декілька мікрополів. Лексико-семантичне поле «Фінансово-економічні наслідки виходу Великобританії з ЄС» містить такі мікрополя: **«Податки»**, **«Торгівельні наслідки»**, **«Ринок праці»**, **«Інвестиції»**. Аналіз мікрополів виявив наявність в них позитивно та негативно маркованих одиниць структурної семантики, які висвітлюють протилежні думки прихильників та противників брекситу. Прихильники брекситу зазначають позитивні наслідки виходу Великобританії з ЄС, а саме припинення вкладень в Євросоюз, направлення коштів тільки на власний рахунок Великобританії, збільшення можливостей вільної торгівлі з ЄС, не будучи при цьому зобов’язаними дотримуватися європейських законів, поява нових робочих місць та збільшення заробітної плати робітників, коли компанії будуть звільнені від витрат на європейські справи. Інша думка спростовує позитивні наслідки та виражається противниками, які вважають, що вихід з ЄС не забезпечить зниження податків, а лише створить недемократичну ситуацію в країні, посилить обмеження в

торгівлі і це може призвести до скорочення торгівлі Великобританії, тим самим до зниження прибутків. Існує ризик падіння фунта, підвищення інфляції та рівня безробіття, можлива втрата частини інвестицій та підвищення цін на авіаквитки .

Лексико-семантичне поле «Соціокультурні наслідки брекситу для Великобританії» містить такі мікрополя: **«Суверенітет»**, **«Міграція»**, **«Соціальні стандарти життя»**. Прихильники брекситу вважають, що вихід з ЄС сприятиме відновленню суверенітету країни, можливості вільно укладати договори з країнами всього світу, припиненню міграції, спрощенню роботи державних служб та підвищенню рівню безпеки громадян країни. Противники брекситу зауважують, що Британія не втратить свій суверенітет у межах ЄС, тим самим спростовуючи головну ідею: боротьбу за суверенітет. У складі ЄС, Великобританія зможе координувати свої дії з іншими країнами, погоджувати політичні заходи, забезпечувати національну безпеку британцям і їхнім союзникам, підтримувати стан навколишнього середовища на належному рівні, тим самим впливаючи на якість життя громадян.

Загальна кількість проаналізованих словосполучень складає 87. З них 50,6 % займає опис фінансово-економічних чинників проблеми брекситу (податки 29,5%, торгівельні наслідки 27,3%, ринок праці 22,7%, інвестиції 20,5%) , в свою чергу 49,4 % словосполучень описують соціокультурні наслідки виходу Великобританії з ЄС (суверенітет 34,9%, міграція 27,9%, соціальні стандарти життя 37,2 %). Отже, автори газетних статей роблять акцент більше на висвітленні фінансово-економічних, ніж на соціокультурних наслідків виходу Великобританії з ЄС.

Перспективою подальшого дослідження вважаємо з'ясування ролі редакційної політики періодичних видань при висвітленні важливих для країни питань та її впливу на лінгвопрагматичні особливості газетного дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананьева Е. В. Брекзит: предыстория и причины. Москва, 2018. С. 22 – 34. URL: <https://interaffairs.ru/news/show/19402>
2. Арнольд И. В. «Стилистика английского языка». Москва, 1990. С. 60 – 67.
3. Арутюнова Н.Д. Истина: фон и коннотация. Логический анализ языка: культурологические концепты. Москва: Наука, 1994. С. 21 – 30.
4. Баева Л. В. Ценностные основания индивидуального бытия: Опыт экзистенциальной аксиологии: Монография. Москва: Прометей. МПГУ, 2003. С. 45 – 47.
5. Баранник Д. Х. Образна семантика і газетний текст. Метафора в газеті : матеріали Респ. наук. конф. з питань культури укр. мови. К. Наук. думка, 1964. С. 155– 166.
6. Бахтин М.М. Проблема текста в лингвистике. Вестник Московского университета. Серия 7. 1991. С. 345.
7. Бобровская Г.В. Элокутивные средства газетного дискурса в коммуникативно-прагматическом аспекте: автореф. дис. ... д-ра філол.наук: 10.02.01. Волгоград, 2011. 46с.
8. Болгарева Н. А. Некоторые особенности реализации лексико-семантических средств в политическом дискурсе. Семантические и стилистические проблемы текста. М. МГПИИЯ, 1983. С. 21–35.
9. Брандес М. П. Стилистика немецкого языка. Москва: Высшая школа, 2008. 271 с.
10. Виноградов В. В. Проблемы русской стилистики. Москва, 1981. С. 48 – 55.
11. Волкова А. «Brexit»: британцы выбрали путь вне Европейского Союза, 2016. URL: [http:// www.eizh.ru/articles/analitika/brexit-britantsy-vybrali-put-bez-es/](http://www.eizh.ru/articles/analitika/brexit-britantsy-vybrali-put-bez-es/) (дата звернення: 24.06.2016).
12. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки. Едиториал УРСС. Москва, 2002. – 280 с.
13. Ворошилов В. В. Журналистика: учебник. Москва: КНОРУС, 2010. 496 с.

14. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка. Москва: Высшая школа, 1981. С. 56 – 63.
15. Голубев В. Ю. Аргументация как один из функциональных элементов газетного стиля речи. Санкт-Петербург: АКД, 1996. С. 38 – 81.
16. Громова Н. Лінгво-Стилістичні особливості газетних текстів англomовної преси як засоби впливу на читацьку аудиторію. Вісник Львівського університету. 2016. Вип. 23. С. 26 –31.
17. Денисова С. П. Мова інфосфери з позицій дискурсивної лінгвістики. Сучасні дослідження з іноземної філології. Київ, 2010. С. 161 – 165.
18. Денисова С. П. Дискурс у сучасних комунікаційних системах. Київ, 2004. С. 5–14.
19. Дискурс іноземномовної комунікації (колективна монографія). Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2002. 495 с.
20. Добросклонская Т. Г. Теория и методы медиалингвистики: на материале английского языка: дис. ... д-ра филол. наук. Москва, 2000. 368 с.
21. Жидков А. В. Влияние Британских СМИ на итог референдума о членстве Великобритании в ЕС(BREXIT). Нижегородск, 2017. С. 1 – 4.
22. Иванова Г.Ф. Оценка в ментальной сфере языка. Вестник Санкт-Петербургского университета. Сер. 9. Филология. Востоковедение. Журналистика. Вып. 3-II. 2007. С. 146 – 147.
23. Іноземцева Н.В. Функциональные особенности заголовков англоязычных статей. Вестник Оренбургского государственного университета. 2015. №11. С.142– 146.
24. Кабукі. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B1%D1%83%D0%BA%D1%96>
25. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград : Перемена, 2002. 477 с.
26. Квіт С. Масові комунікації: підручник. Київ: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. 206.

27. Костомаров В. Г. Русский язык на газетной полосе. Москва: Изд-во МГУ, 1971. 8 с.
28. Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? Москва: ИТДГК Гнозис, 2003. 375 с.
29. Куек Ф.А. Языковые средства газетного дискурса: лексико-семантические и прагматические аспекты: дисс. ... канд. филол. наук. Краснодар: Кубанский государственный университет, 2005. 300 с.
30. Кустова Л. С. Теория и практика изучения национального характера. Москва: Фак. журн. МГУ, 2015. С. 20 – 25.
31. Кустова Л.С. Глобализация и национальная самобытность. Концепция Н.С. Трубецкого. Вестн. Моск. ун-та. Сер. 10: Журналистика. 2005. No 5. С. 118 – 121.
32. Кушакова М. К. Маси як об'єкт політичного маніпулювання. Панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету, 2013. Вип. 11.
33. Леденева С.Н. Обучение восприятию информации при формировании аналитической компетенции. Актуальные вопросы подготовки специалистов международного профиля: смена парадигм: материалы научной конференции. Москва: МГИМО, 2014. С. 209 – 213.
34. Лукьянова Н. А. О соотношении понятий экспрессивность, эмоциональность, оценочности. Новосибирск, 1976. С. 3 – 20.
35. Маркелова Т.В, Моница Т.С. Оценочная функция англицизмов в газетно-публицистическом стиле. Москва, 2012. С. 42 – 56.
36. Менджерицкая Е.О. Дискурс, медиадискурс и когнитивно-дискурсивная парадигма в лингвистике. Известия Южного федерального университета. Филологические науки, 2011. № 3. С. 54 – 60.
37. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ: Наукова думка, 1996. 175 с.
38. Розенталь Д.Э. Наблюдения над синтаксисом языка газеты. Язык средств массовой информации и пропаганды. Москва: Изд-во Московского университета, 1980. С. 51 – 65.

39. Сатурнин Д. Очерк периодической печати в Англии. Москва: Аспект-Пресс, 2001. 493 с.
40. Селіванова, О.О. Основи теорії мовної комунікації: підручник. Черкаси: видавництво Чабаненко Ю. А., 2011. 350 с.
41. Соколов В. С. Периодическая печать Великобритании Санкт-Петербург: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2000. 112 с.
42. Стаценко А.С. Эмоционально-оценочная лексика как средство реализации речевой интенции: монография. Москва: МИГУ, 2011. 118 с.
43. Телия В.Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. Москва: Наука, 1986. С. 98 – 136.
44. Торин А. Выйдет ли Великобритания из ЕС? URL: <https://interaffairs.ru/news/show/14846> (дата звернення: 10.03.2016).
45. Ходаковська Н. Г. Стилiстичнi конотацiї та їх мовна характеристика. Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ Серія Філологія Педагогіка Психологія. Випуск 24. Київ, 2012. С. 14 – 15.
46. Шевченко І. С., Морозова О. І. Проблеми типології дискурсу. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: кол. Монографія / під загальн. ред. Шевченко І. С. Харків : Константа, 2005. С. 233 – 237.
47. Bell A. Language of News Media. Oxford: Blackwell, 1991. 277 p.
48. Blair's Britain, England's Europe. A View From Ireland. Institute of European Affairs. Dublin, 2000. P. 65 – 68.
49. Bromhead P. Life in Modern Britain. New edition. Longman Group UK Limited, 1991. 198 p.
50. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
51. Carole R. Writing and reporting news. London, 2010. 552p.
52. Edmonds R. The Big Three. London, 1991. P. 34 – 35.
53. European Commission, Directorate-General for Communication: Public opinion in the European Union. First results, 2013. P.7.
54. Graber Doris A. Mass Media and American Politics (Fourth Edition). Washington, D. C.; Congressional Quarterly Press, 1993.

55. Kharkovskaya A.A., Ponomarenko E.V., Radyuk A.V. Minitexts in modern educational discourse: functions and trends. Training language and culture, 2017. № 1. P. 66 – 82.
56. McGee L. Britain is leaving the European Union today. The hard part comes next. URL: <https://edition.cnn.com/2020/01/31/uk/european-union-brex-it-intl-gbr/index.html> (Last accessed: 01.31.2020).
57. McLean A. Profile UK. Heinemann, 1993. 92 p.
58. Morley J. Truth to Tell: Form and Function in Newspaper Headlines. Bologna: CLUEB, 2003. 214 p.
59. Swan M. Practical English Usage (3rd Edition). Oxford University Press, 2005. 688 p.
60. Thomas J. Popular Newspapers, the Labour Party and British Politics, London: Routledge, 2005.
61. Thompson John B.: The Media and Modernity: A Social Theory of the Media. Stanford, 1995. P. 89 – 91.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

62. Brexit is a chance to save our small farms. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2017/dec/05/brexit-is-a-chance-to-save-our-small-farms>
63. Brexit minister accuses Bank of England of 'dangerous intervention'. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2016/may/15/brexit-minister-bank-of-england-dangerous-intervention-andrea-leadsom-financial-markets-eu>
64. Brexit talks round two: European court of justice looms large. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2017/jul/17/brexit-talks-round-two-european-court-of-justice-looms-large>
65. Brexit threat to UK security. URL: <https://www.theguardian.com/news/defence-and-security-blog/2016/jan/11/brexit-threat-to-uk-security>
66. Brexit vote is about the supremacy of Parliament and nothing else: Why I am voting to leave the EU. URL: <https://www.telegraph.co.uk/business/2016/06/12/brexit-vote-is-about-the-supremacy-of-parliament-and-nothing-els/>
67. Brexit would damage UK environment, say experts. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2016/jan/27/brexit-damage-uk-environment-rspb-national-trust>
68. Brexit would return Britain to being 'dirty man of Europe'. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2016/feb/03/brexit-would-return-britain-to-being-dirty-man-of-europe>
69. Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-32810887>
70. Brexit: What will change after Friday, 31 January? URL: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-51194363>
71. Brexit: Why Rod Liddle wants out. URL: <https://www.thetimes.co.uk/article/rod-liddle-argues-the-case-for-brexit-3bwgkbbq0p>

72. Brexiters face rude awakening on immigration, says ex-minister. URL: <https://www.theguardian.com/uk-news/2017/feb/03/brexiters-face-rude-awakening-on-immigration-warns-ex-minister>
73. Britain "will thrive after Brexit": Leaving will boost pay and jobs says Tory high-flier. URL: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3521977/Britain-thrive-Brexit-Leaving-boost-pay-jobs-says-Tory-high-flier.html#ixzz5B9WoeZWf>
74. Britain after Brexit. URL: <https://www.economist.com/leaders/2020/01/30/britain-after-brexit>
75. CBI annual conference 2016: Prime Minister's speech. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/cbi-annual-conference-2016-prime-ministers-speech>
76. Don't be a 2016 Remoaner – voting Brexit was our proudest hour. URL: <https://www.telegraph.co.uk/women/politics/dont-2016-remoaner-voting-brexit-proudest-hour/>
77. EU referendum: Boris and Gove pledge tough new immigration system after Brexit. URL: <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/31/eu-referendum-boris-and-gove-pledge-tough-new-immigration-system/>
78. EU will protect fishing communities in post-Brexit talks. URL: <https://www.theguardian.com/business/2020/jan/14/eu-will-protect-fishing-communities-in-post-brexit-talks>
79. Fears Brexit talks could collapse in June but UK still optimistic. URL: https://www.theguardian.com/politics/2020/apr/30/fears-brexit-talks-could-collapse-in-june-but-uk-still-optimistic?fbclid=IwAR28UU2EC74xXdoBsCxDWiMC0EQyuOMI_379LzNFsimOmnTXRvjYID7OtBg
80. How a soft Brexit differs from a hard one. URL: <https://www.economist.com/the-economist-explains/2018/06/25/how-a-soft-brexit-differs-from-a-hard-one>

81. Johnson hints at major reforms to tax and industry post-Brexit. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2019/sep/23/johnson-hints-at-major-reforms-to-tax-and-industry-post-brexit>
82. Liam Fox: Britain will be great again after Brexit. URL: <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/09/24/liam-fox-britain-will-be-great-again-after-brexit/>
83. Major blow for Brexit campaign as US rules out UK-only trade deal. URL: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/11962277/Major-blow-for-Brexit-campaign-as-US-rules-out-UK-only-trade-deal.html>
84. Ryanair to campaign against Brexit. URL: <https://www.theguardian.com/business/2016/feb/24/ryanair-to-campaign-against-brexit-michael-o-leary-eu-referendum>
85. Service industry warns of Brexit damage. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2016/jun/03/service-industry-warns-of-brexit-damage>
86. Sovereignty, autonomy and Britain's relationship with Europe. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2016/feb/24/sovereignty-autonomy-and-britain-relationship-with-europe>
87. Standard Life sounds Brexit warning. URL: <https://www.theguardian.com/business/2016/feb/19/standard-life-sounds-brexit-warning>
88. The Beginning of the End of Britain's Brexit Fantasy. URL: <https://foreignpolicy.com/2019/01/15/the-beginning-of-the-end-of-britain-brexit-fantasy-may-vote/>
89. The Brexit campaign is wrong: the UK is already a sovereign nation. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/feb/26/brexit-campaign-wrong-uk-sovereign-nation-eu-masters-of-our-destiny-power>
90. The Brexit farce is about to turn to tragedy. URL: <https://www.ft.com/content/5f3df8bc-4c03-11e9-bde6-79eaea5acb64>

91. The great Brexit kabuki — a masterclass in political theatre. URL: <https://www.ft.com/content/64159804-fc1f-11e5-b5f5-070dca6d0a0d>
92. The real danger of Brexit. URL: <https://www.economist.com/leaders/2016/02/27/the-real-danger-of-brexit>
93. The road to Brexit. URL: <https://www.economist.com/leaders/2016/10/08/the-road-to-brexit>
94. Theresa May has signed, sealed and delivered article 50. Our writers respond. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/mar/29/theresa-may-article-50-eu-panel>
95. Theresa May's Brexit speech - Summary and analysis. URL: <https://www.theguardian.com/politics/blog/live/2016/oct/02/conservative-conference-may-to-explain-brexit-great-repeal-bill-in-marr-interview-politics-live?page=with%3Ablock-57f11937e4b0ab0063087212>
96. Theresa May's Brexit speech in full. URL: <https://www.telegraph.co.uk/politics/2017/01/17/theresa-mays-brexit-speech-full/>
97. This is Brexit poker - and Theresa May was right to up the stakes. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/jan/18/brexit-poker-theresa-may-strategically-sensible>
98. We are ready for Brexit talks, says EU's chief negotiator. URL: <https://www.theguardian.com/world/2017/may/22/ready-for-brexit-talks-says-eu-chief-negotiator-michel-barnier>
99. What would Brexit mean for European security? URL: <https://www.telegraph.co.uk/opinion/2016/04/21/what-would-brexit-mean-for-european-security/>
100. Why becoming a tax haven would be bad news for Britain URL: <https://www.theguardian.com/world/2017/mar/22/tax-haven-theresa-may-bad-news-britain-brexit>
101. Why US financial markets may not be immune to Brexit's ripple effects. URL: https://www.theguardian.com/money/us-money_blog/2016/jun/19/brexit-us-stock-market-investors-companies

Методичний комплекс

Методичний комплекс вправ та завдань розроблений для студентів 3-4 курсів факультетів іноземної філології. Даний комплекс вправ та завдань відповідає темі дослідження: *«Висвітлення проблеми брекситу у британській пресі: лексико-семантичний аспект»*. Матеріали роботи можуть бути використані у процесі викладання курсів з «Лексикології» та «Стилістики».

Практичною метою є навчити студентів аналізувати особливості сучасної британської преси; сформувати навички аналітичного читання (виокремлення конкретної інформації з газетних статей і детальним розумінням її); визначати та знаходити лексеми з позитивною та негативною конотацією, які описують проблему брекситу з двох опозиційних сторін; виокремлювати словосполучення згідно їх лексико-семантичного поля та вміти визначати його; розвивати вміння усного мовлення, а саме доводити свою точку зору на основі прочитаного;

Освітньою метою є поглибити знання студентів щодо соціокультурної специфіки сучасної британської преси, її класифікації; ознайомитися із проблемою брекситу (а саме плюсів та мінусів виходу Великобританії з ЄС) та розглянути як автори газетних статей висвітлюють цю проблему з лексико-семантичного аспекту;

Розвиваючою метою є сприяти розвитку мовної здогадки, критичного мислення, вмінь аналізувати, порівнювати, зіставляти факти та чітко формулювати висновки з прочитаного;

Виховна мета полягає у вихованні таких позитивних рис, як наполегливість, відповідальність, ініціативність, шанобливе ставлення до думки інших студентів, здатності до емпатії та розуміння протилежної точки зору.

Task 1. Read the characteristic features of the British quality and popular press. Try to guess and match which of them belong to a certain type of press. Look at the pictures below and say what type of press it is. Prove your answer.

Мета: Ознайомлення студентів з двома основними типами національних британських газет та їх характерними рисами; розвиток мовної здогадки; спонукання до колективного обговорення всіх учасників навчального процесу.

Режим роботи: групова робота

Час виконання: 6-8 хв.

- 1) Control of information reliability;
- 2) The predominance of analytical articles;
- 3) The calm tone of publications ;
- 3) Large headlines throughout the first column;
- 4) Different print;
- 5) Lots of photos;
- 6) Information is presented in a very concise form;

a) Quality press

b) Popular press

Task 2. Classify the following lexical units according to each of the categories in two columns (positive and negative connotations). Identify their meaning.

Мета: навчитися розподіляти лексичні одиниці згідно з їхньою конотацією та вміти пояснити їх значення.

Режим роботи: індивідуальна робота

Час виконання: 5-7 хв.

Privilege, perspective, limited, home, tragedy, progress, lies, a secure, freedom, innovators, ignorance, rude, wrong, talent, partnership, prosperous, bright, farce, tosh, amputation, magnet, strong, war, tolerant, priority, to improve, blossom, to depress, to fall, beautiful, multi-faceted.

The diagram consists of a light blue rectangular background. A vertical blue line runs down the center, dividing the space into two columns. On the left side of the line, there is a red cross icon. Below the cross, the text "Positive lexical units" is written in bold black font. On the right side of the line, there is a green rectangular icon. Below the icon, the text "Negative lexical units" is written in bold black font.

Task 3. Underline in the excerpts below from the British articles all lexical units with negative connotations which represent the problem of Brexit.

Мета: ознайомлення з ймовірними негативними наслідками виходу Великобританії з ЄС; удосконалення вміння виділяти з тексту лексику з негативною конотацією.

Режим роботи: індивідуальна робота

Час виконання: 8 хв.

- *“The Brexit farce is about to turn to tragedy”;*
- *“Britain is paying for its ignorance of how the EU actually works”;*
- *“They also accept the inevitable consequence that it will be hard, even impossible, for Britain to do any trade deals with third countries”*
- *“‘Limited progress’ in bridging gaps on fisheries, health, environment and workers’ rights”*
- *“The overwhelming rebuke of her Brexit plan was a “catastrophic” defeat, the worst for any UK government since the 1920s”;*
- *“Reckless Brexiteers have stirred deep nationalistic emotions, easily roused, harder to douse”;*
- *“Brexit would deal a heavy blow to Europe, a continent already on the ropes. It would uncouple the world’s fifth-largest economy from its biggest market, and unmoor the fifth-largest defence spender from its allies. Poorer, less secure and disunited, the new EU would be weaker.*

Task 4. Underline in the excerpts below from the British articles all lexical units with positive connotations which represent the problem of Brexit.

Мета: ознайомлення з ймовірними позитивними наслідками брекситу; удосконалення вміння виділяти з тексту лексику з позитивною конотацією.

Режим роботи: індивідуальна робота

Час виконання: 8 хв.

- *“I want us to be a secure, prosperous, tolerant country – a magnet for international talent and a home to the pioneers and innovators who will shape the world ahead”*
- *“It will be difficult, there will be moments of tension, but we must keep things in perspective ... to organise the orderly withdrawal, which the UK has asked for, by making its choice [in the referendum]. I don't think anyone should forget about the perspective of the new partnership we are going to build with the UK”*
- *“Protecting the rights of all our citizens is the priority for me going into this round and I'm clear that it's something we must make real progress on”*
- *“A little over six months ago, the British people voted for change. They voted to shape a brighter future for our country. They voted to leave the European Union and embrace the world.”*
- *“We are the world's fifth largest economy and, unlike many other countries in the EU, our economy is strong and growing”*
- *“I want it to give British companies the maximum freedom to trade with and operate in the Single Market – and let European businesses do the same here”*

Task 5. Read excerpts from the British articles that describe the problem of Brexit from two opposing sides: Supporters and Opponents of Brexit. Define what excerpts belong to one or another of these sides. Write down the numbers of the excerpts in the plate below.

Мета: удосконалення навичок аналітичного читання, вміння розподіляти уривки із статей згідно їхнього змісту.

Режим роботи: індивідуальна робота

Час виконання: 8 хв.

1) *“I want it to give British companies the maximum freedom to trade with and operate in the Single Market – and let European businesses do the same here”*(The Guardian, 2016)

2) *“I want you to help me show those who feel let down, left behind or marginalised that we can respond. We can change. And that together, we can meet this great national moment with a great national effort to seize the opportunities ahead and build a stronger, fairer Britain – a country that works for everyone”* (The Governement, 2016)

3) *“There could be another rude awakening for the public when they realise that Brexit will not mean a cut in immigration after all,” he said»*(The Guardian, 2017)

4) *“If we leave the EU there would be no change to our trade with America, but we would take back control over trade policy and would be able talk to Washington directly, instead of hoping that the EU will do it for us”* (The Telegraph, 2015)

5) *“There is no way Brexit can avoid going “soft” in the course of negotiation. As the veteran historian David Marquand said last week, Britain is “part” of Europe in so many ways that amputation is not an option”*(The Guardian, 2017)

6) *“The era of Brexit fantasy is finally ending. For months, we’ve been told extravagant lies about free millions for the NHS. We’ve been regaled with government tosh about how Britain can agree a giant new trade deal with Europe within mere months – despite the fact we have hardly any actual trade negotiators.*(The Guardian, 2017)

<i>Opponents of Brexit</i>	<i>Supporters of Brexit</i>

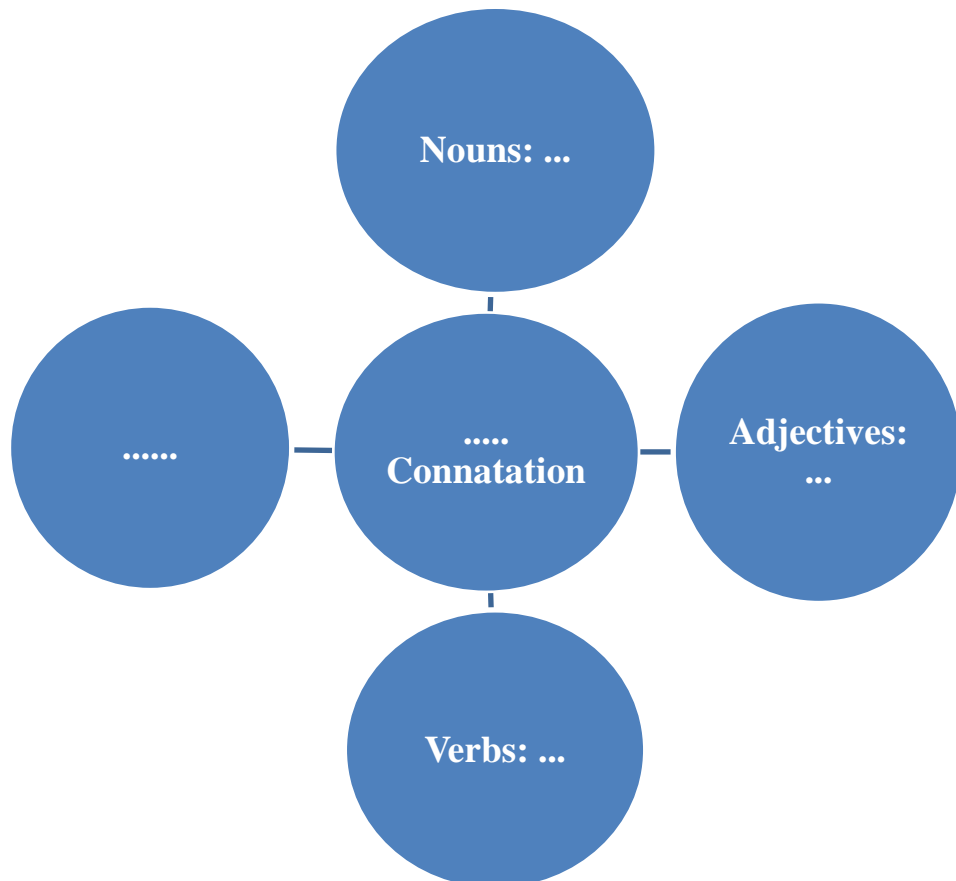
Task 6. Read an excerpt from the article «Theresa May’s Brexit speech in full» (The Telegraph, 2017). Determine the connotation (positive or negative) of an excerpt below. Find all lexical units associated with this connotation and classify them by parts of speech.

Мета: удосконалення вміння пошукового читання для виокремлення лексичних одиниць з відповідною конотацією та розподіл їх на частини мови.

Режим роботи: індивідуальна робота

Час виконання: 10 хв.

“ My answer is clear. I want this United Kingdom to emerge from this period of change stronger, fairer, more united and more outward-looking than ever before. I want us to be a secure, prosperous, tolerant country – a magnet for international talent and a home to the pioneers and innovators who will shape the world ahead. I want us to be a truly Global Britain — the best friend and neighbor to our European partners, but a country that reaches beyond the borders of Europe too. A country that goes out into the world to build relationships with old friends and new allies alike. I want Britain to be what we have the potential, talent and ambition to be. A great, global trading nation that is respected around the world and strong, confident and united at home.”

Task 7. Classify the following phrases of lexical-semantic field «Financial and economic consequences of Britain's exit from the EU» according to each of the categories. Identify their meaning.

Мета: навчитися розподіляти ЛСГ та вміти пояснити їх значення

Режим роботи: індивідуальна робота

Час виконання: 6-8 хв.

1. Micro-field «Taxes» – ...
2. Micro-field «Trade Implications» – ...
3. Micro-field «Labor Market» – ...
4. Micro-field «Investments» – ...

Risks associated with Brexit right now for US investors, the EU costs Britain billions every year, pay for British workers would rise, foreign investment, all taxpayers would benefit, not to pay to be part of the single market, it easier to sell funds to investors across the region ,bureaucracy develops, do not employ anybody, would invest less, to push down tax rates, international trade and our global financial services industry, stoke inflation and raise unemployment, being 'offshore' means being unfair and undemocratic – and you still pay tax, do not create jobs , improve the scenario of procurement integration.

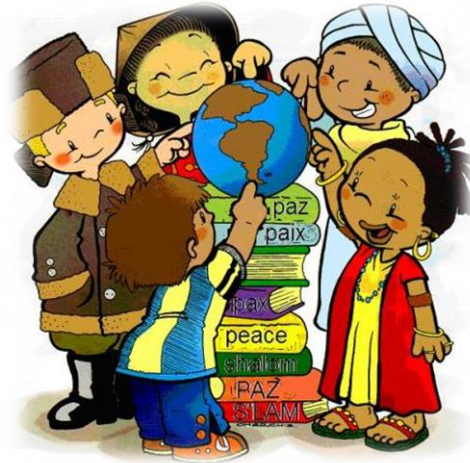
Task 8. Classify the following phrases of lexical-semantic field « Sociocultural implications of Brexit for the UK» according to each of the categories. Identify their meaning.

Мета: навчитися розподіляти ЛСГ та вміти пояснити їх значення

Режим роботи: індивідуальна робота

Час виконання: 6-8 хв.

1. Micro-field «"Sovereignty"» – ...
2. Micro-field «"Migration"» – ...
3. Micro-field «Social standards of living» – ...

Would be damaging for the UK's environment and quality of life, to gamble with their children and grandchildren's future, to regain control over migration, restoring sovereignty to future generations, the security of our allies, to be optimistic about our ability to succeed in the wider world, the scale of immigration is putting a "particular strain" on public services we have ceded sovereignty to a variety of external powers, the freedom of movement, have improved our quality of life, a fully independent place at the WTO, free to strike competitive deals with countries across the world, migrants will be barred from entering Britain, agriculture would also be significantly affected by a possible exit.

Task 9. Define the lexical-semantic field of the phrases below.

Мета: навчити самостійно визначати лексико-семантичне поле поданих вже словосполучень.

Режим роботи: індивідуальна робота

Час виконання: 5 хв.

Foreign investment, international trade and our global financial services industry, improve the scenario of procurement integration, be free of European regulation, not to pay to be part of the single market, trade restrictiveness, trade falling, trade relations, more friction.

Task 10. Read and translate excerpts from the article “Brexit would damage UK, say experts” (The Guardian, 2016). Define the lexical-semantic field. Prove your answer.

Мета: удосконалення вміння аналітичного читання та перекладу; навчитися визначати лексико-семантичні поля у понад фразовій єдності та аргументувати свою відповідь.

Режим роботи: учитель-учень

Час виконання: 10 хв.

- *“Leaving the EU would be damaging for the UK's environment and quality of life, a group of academics and former high-ranking government officials has said.”*
- *“The case is clear: we will be better able to protect the quality of Britain's environment if we stay in Europe,” said the group, which includes past heads of the RSPB, the National Trust, the Environment Agency and Natural England , in a letter to the environment secretary, Liz Truss”*
- *"Britain's membership of the EU has had a hugely positive effect on the quality of Britain's beaches, our water and rivers, our air and many of*

our rarest birds, plants and animals and their habitats," the 13 experts wrote"

- *"Being part of the union has enabled us to coordinate action and agree policies that have improved our quality of life, including the air we breathe, the seas we fish in, and have protected the wildlife which crosses national boundaries".*

Рисунок Б.1
Лексичні одиниці з позитивною конотацією

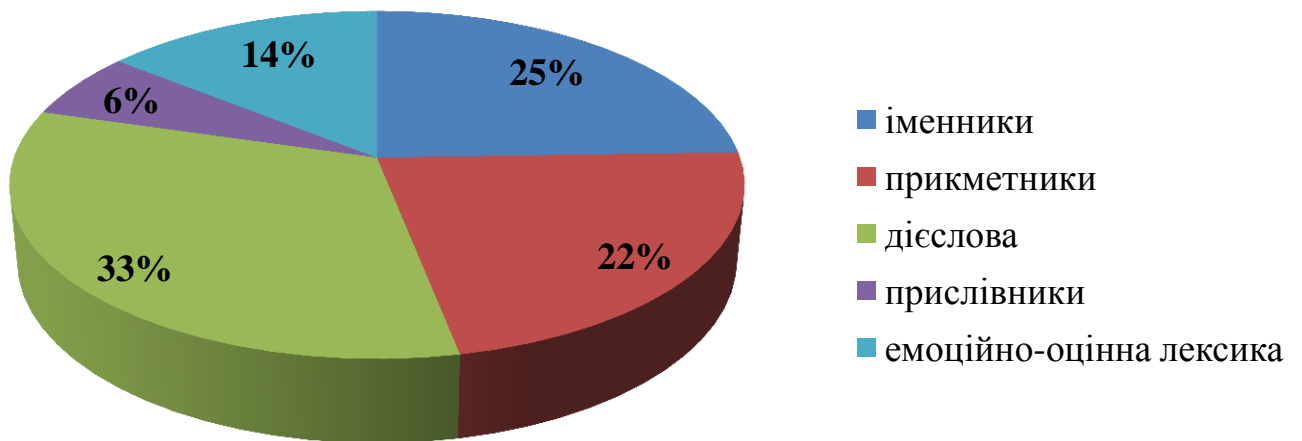

Рисунок Б.2
Лексичні одиниці з негативною конотацією

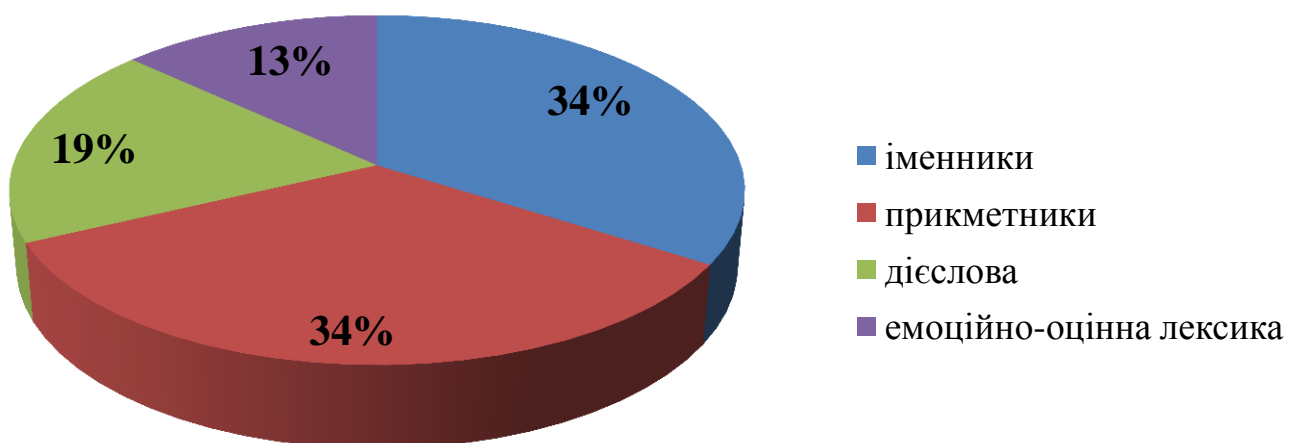

Рисунок Б.3

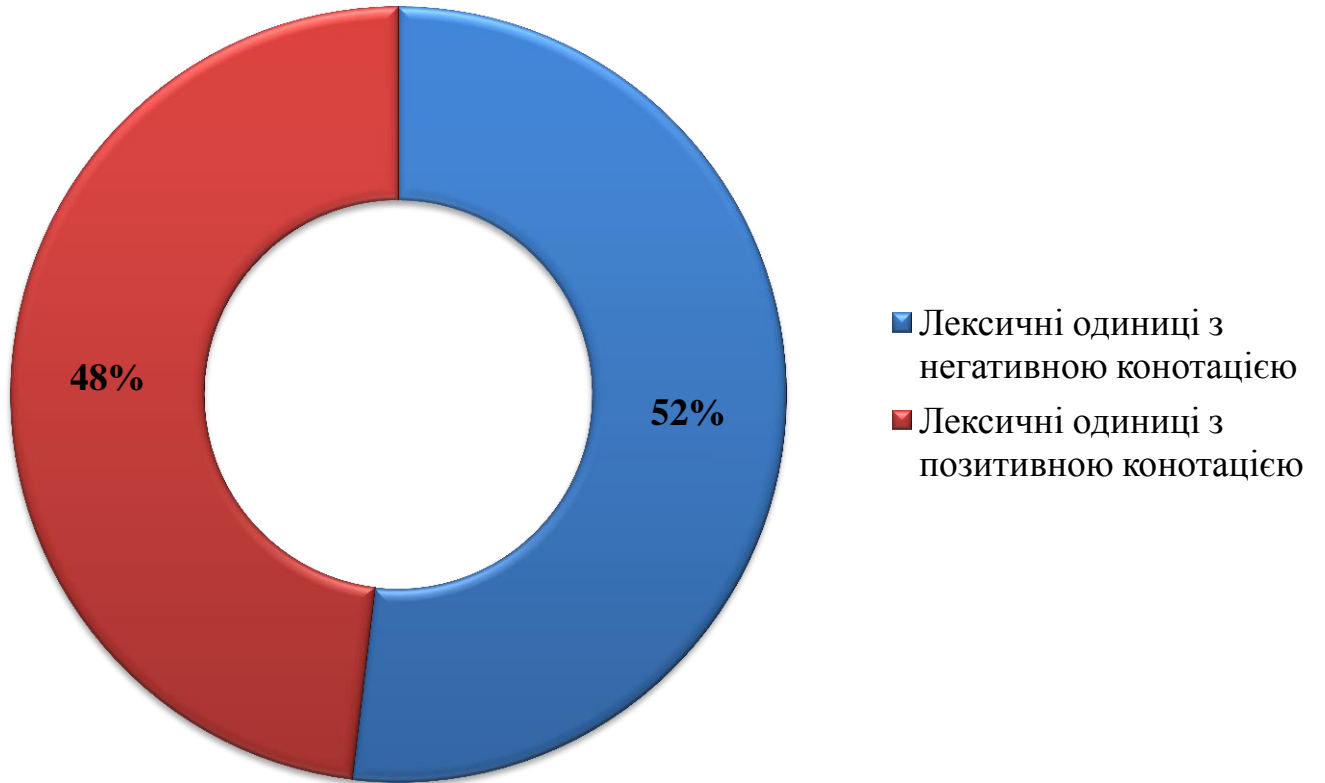

Рисунок Б.4
Лексико-семантичне поле
"Фінансово-економічні наслідки виходу Великобританії з ЄС"

- мікрополе "Податки"
- мікрополе "Торгівельні наслідки"
- мікрополе "Ринок праці"
- мікрополе "Інвестиції"

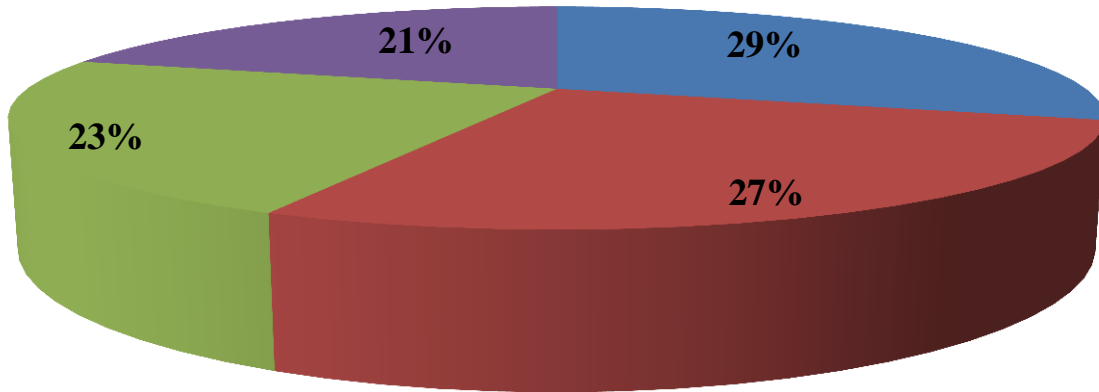

Рисунок Б.5
Лексико-семантичне поле
"Соціокультурні наслідки брекситу для Великобританії"

- мікрополе "Суверенітет"
- мікрополе "Міграція"
- мікрополе "Соціальні стандарти життя"

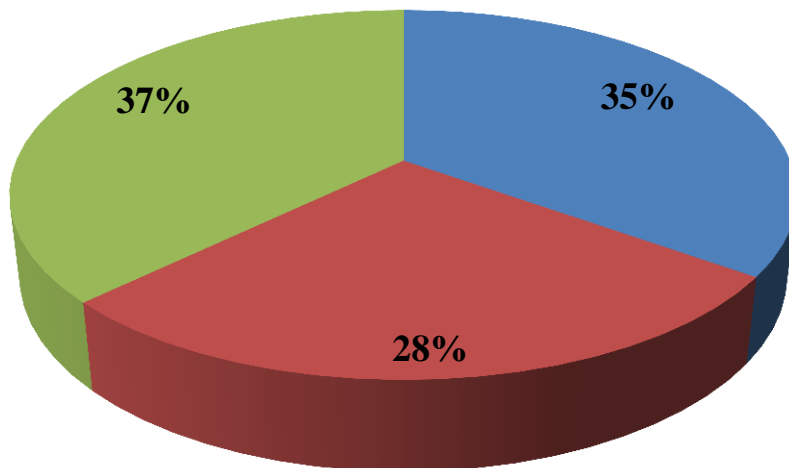
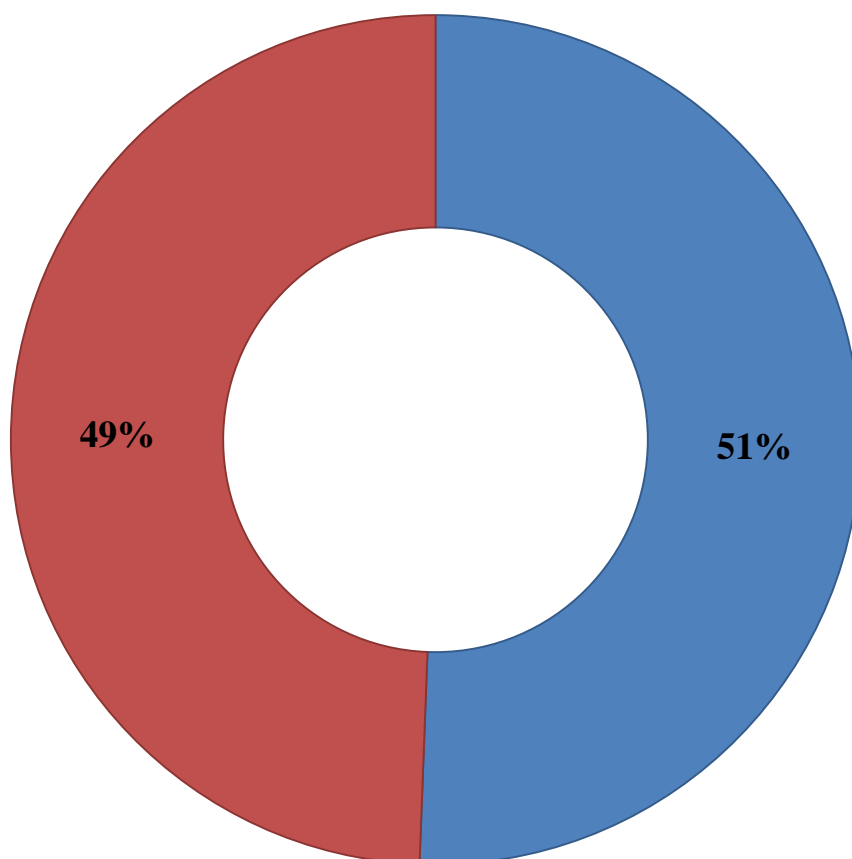

Рисунок Б.6
Наслідки брекситу

- Лексико-семантичне поле "Фінансово-економічні наслідки виходу Великобританії з ЄС"
- Лексико-семантичне поле "Соціокультурні наслідки брекситу для Великобританії"

SUMMARY

At the beginning of the XXI century there was a rapid development of information technology, modern media have radically changed. The new political system in our country and the world process of globalization have led to a comprehensive transformation of their content, forms and methods of presenting information.

The media as the main platform for numerous discussions on various political issues have become a means of influencing people and their views through information messages. The media discuss not only political but also economic issues, issues of social development, systems of values and ontological guidelines of society, and so on. The problem of Brexit has become central in modern world politics, because it affects all spheres of socio-political life. The exit from EU shows a deep and still uncompleted process of British self-identification. Brexit has become part of the newspaper discourse, the authors express their attitude to the process of Britain's exit from the EU with the use of various linguistic means such as: evaluative lexis, nouns, adjectives, verbs, adverbs, emotionally colored lexis that are easy to remember. This method of presenting information allows authors of newspaper articles to depict information from the point of view they need.

A considerable amount of research has been published on the topic of lexical and semantic aspects of the English-language newspaper discourse, but the problem of Brexit will be for the first time analyzed in terms of lexical and semantic aspects in the British newspaper discourse.

The topicality of our study lies in the insufficient study of lexical and semantic features in the British newspaper discourse.

The Object of the research is the socio-cultural problem of Brexit as a result of self-identification of the British.

The Subject of the research is the lexical and semantic features of highlighting the problem of Brexit in the British press.

The Aim of the research is to determine the lexical and semantic means of covering the consequences of the UK's exit from the EU in the English-language newspaper discourse.

The tasks of the study are:

- to review the socio-cultural specifics of the modern British press;
- to describe scientific approaches to determining the communicative-functional and lexical features of the English-language newspaper discourse;
- to characterize the problem of Brexit as a cultural change in the development of Great Britain;
- to determine the lexical means of covering the issue of Britain's exit from the EU;
- to outline the semantic features of the coverage of Brexit in the British press.

The methods of the research are:

- general scientific methods of analysis, synthesis and generalization were used to systematize scientific approaches to the study of distinctive features of the English-language newspaper discourse;
- descriptive and linguo-cultural methods were used to accumulate, systematize and interpret factual information about the socio-cultural specifics of the modern British press;
- the methods of induction, deduction and historical-cultural method served to identify the historical and cultural conditions for the formation of self-identification of the British nation and the problem of Brexit as a consequence;
- the method of vocabulary definitions was used to clarify the connotative lexical meaning of lexemes and collocations related to the description of the Brexit question;
- interpretive-textual and contextual methods allowed to highlight those contexts in which Brexit was described with a negative and positive evaluation;
- the methods of component analysis and compilation of semantic fields were used to identify lexical and semantic fields related to the financial- economic

and socio-cultural consequences of the UK's exit from the EU from the positive and negative sides.

The Theoretical significance of the research is that the foundations of the functioning of the Brexit problem in English-language newspaper discourse have been considered and its lexical and semantic features have been determined in the British press

The Practical significance of the obtained results is that they can be used for a deeper study of lexical and semantic features of Brexit coverage in the British press in classes of Lexicology, Stylistics and in the foreign language classes to reveal the linguistic and sociocultural factors of the modern English newspaper discourse.

The Material of the research. We have analyzed 40 newspaper articles from the periodicals The Times, The Independent, The Economist, The Guardian, The Daily Telegraph and The Daily Mail, from which the contexts (75 excerpts) covering the issue of Britain's exit from the EU have been selected by sampling. Out of these, there were singled out 110 lexical items and 87 phrases that describe the problem of Brexit with positive and negative connotations.

The work consists of the following structural elements: introduction, three chapters, conclusions to each chapter, general conclusions and the list of references. The first chapter is entitled "Theoretical background of the study of the peculiarities of the coverage of the Brexit problem in the British press." It formulates the socio-cultural specifics of the features of the modern British press, considers the content and structure of the newspaper discourse, its communicative and functional features, determines the current state of the Brexit problem and its implementation in the English-language newspaper discourse. The second chapter "The Lexical Aspect of Brexit Coverage in the British Press" examines the use of different lexical units which cover Brexit with negative or positive connotations by opponents or supporters of the process. The third chapter "The Semantic Aspect of Brexit in British Discourse" focuses on the semantic meanings of words and phrases in which the author expresses his views on Brexit through the financial-economical, and sociocultural factors of Britain's exit from the EU.

The approbation of the work took place at the student scientific-practical conference "Makarenko readings: philological and methodological studies", which was held on June 4, 2020. Theses of the report on "Brexit issues in English-language newspaper discourse" were presented. A scientific article "Lexical features of highlighting the benefits of Britain's exit from the EU in the British newspaper discourse" was also published in the collection of student research abstracts "Current issues of philology and mythology" on October 28, 2020.

Newspaper discourse is one of the types of media discourse, which is a dynamic cognitive-communicative phenomenon that is a product of discursive activity, the purpose of which is the exchange of socially significant relevant information. The constituent elements of newspaper discourse are the message, the communicator, the target audience, which are interconnected by the channel of movement of the message.

The newspaper text implements informational, educational, promotional, organizational, hedonistic (entertaining) and propaganda functions.

The discourse of the qualitative British press is characterized by a number of linguistic features, such as emotionalevaluative lexis, set expressions, proper names, various journalistic clichés and a large number of words with synonymous meaning that help enhance the emotional expression of the author. The category of intertextuality is also often used, where the author refers to famous figures of politics, culture, sports.

Britain's exit from the EU is one of the most discussed topics and it concerns important political and economic issues that are covered in quality newspapers. The problem of Brexit (being nationally important because it determines the further vector of development of Great Britain) is widely covered in them. With the help of the most popular British publishers, attention is focused on the inevitability and significance of Brexit. In this struggle, the media are the main platform for disseminating certain information in order to form the views, perceptions and emotional states of the population on the issue of "Stay or Leave" from the EU.

Newspaper articles that highlight the problem of Brexit can be divided according to their modality (the attitude of the authors of the articles to the objects of description). Brexit is described in terms of two opposition sides: proponents and opponents. Accordingly, the proponents focus on the positive consequences of Britain's exit from the EU, while the opponents demonstrate only its shortcomings.

Proponents believe that after leaving the EU: Britain will be able to start spending billions of pounds that it spends on EU membership on its own needs, such as health care, education and science; Britain will regain full control of its borders, which will reduce the number of migrants. This will create more employment opportunities for British workers and facilitate the work of public services; new jobs will be created when companies are exempted from spending on European affairs; the UK can establish free trade with the European Union without having to comply with European law. The UK will be able to benefit from the share of its own trade agreements with other countries, including the fast-growing export markets of China and India; even outside the EU, Britain will remain a key player in NATO and retain its seat on the UN Security Council.

Opponents, in turn, have the opposite view, believing that Britain's exit from the EU will block access to the European Single Market, and the UK will cease to make a profit that far exceeds the cost of EU membership; will end immigration, which is really good for the economy, as European migrants make a net contribution to the UK budget (they pay more taxes); will hinder support for UK business on the part of the EU, which provided lower prices for consumers; will isolate Britain on the world scene. UK will have less weight in decision-making on issues such as counter-terrorism, trade and environmental protection.

Through the use of certain lexical units in covering the problem of Brexit, the press introduces into society its views on the issue in question, in particular through the use of lexical units with the desired connotation. Connotation in the broadest sense is any component that complements the denotative content of a language unit. It arises on the basis of information that correlates with cultural-historical, ideological, everyday-empirical knowledge of both the members of communities and

the individual. Traditionally, linguists include the emotional, expressive, evaluative, and stylistic components of meaning in the semantic structure of connotation.

The evaluative aspect of meaning is present at all language levels, each of these having specific means of expressing axiological relations. There are positive and negative evaluation. This means deviation of the value from neutral to absolutely estimated plus / minus. It should be noted that the analysis of the functioning of the lexical units is impossible if we consider it separately from context. Context has a significant impact on any lexical item used in a language. In the broadest sense, context refers to a set of ideas that are actualized in the utterance, the verbal environment of the language unit. Contextual analysis allows to identify the lexical meaning of a word, to consider the combined possibilities and situational word usage and to identify connotative meanings.

Having analyzed the choice of lexical means by authors of newspaper articles in the British press, we can claim that publicists skillfully select various lexical units with the connotations they need (positive or negative) in order to shed light on the problem of Brexit from a certain side. Appropriately selected lexis with either of the connotation actively convinces readers of the advantages or disadvantages of Britain's exit from the EU.

Vocabulary with a positive connotation is represented by such lexical units as **nouns:** *perspective, partnership, priority, progress, (protecting) the rights, freedom, a secure future, a home, a talent, a magnet, one United Kingdom;* **adjectives:** *strong, fair, united, outward-looking, secure, prosperous, tolerant, bright, growing;* **verbs:** *to minimize, to trade (chains), to supply (chains), to business, to operate, to boost, to join, to show (in shaping this new approach and seizing this opportunity), to help, to change, to meet, to work, take back, to be able to talk to, to rise;* **adverbs:** *overwhelmingly, freely, heavily;* **evaluative vocabulary:** *more prosperous, more equal, outstanding, gold-standard, the huge.* It covers such a system of meanings as: strength, unity, growth, prosperity, change, freedom.

Vocabulary with a negative connotation is represented by such lexical units as **nouns:** *war, blitzkrieg, amputation, lies, government tosh, ignorance, fantasy,*

*daydreams, farce, kabuki drama, tragedy; **adjectives:** hard, impossible, limited, inevitable, catastrophic, overwhelming, the worst, reckless, poorer, less secure, disunited, weaker, heavy, wrong, perilous; **verbs:** to damage, to be worse, to rise (fares), to pay, to obey (but have no influence on rule making), to risk, to stutter; **emotion-evaluation vocabulary:** complex, perilous, wrong turns, chicanes and elephant traps, you cannot have the cake and eat it at the same time, kabuki drama.* It covers such a system of meanings as: limitations, danger, baseless dreams, decline.

It has been established that the use of lexis with a negative connotation is more frequent than that with a positive one. Lexemes that carry a positive meaning of the consequences of Brexit constitute 48.1%, of which nouns are 24.5%, adjectives are 22.4%, verbs are 32.6%, adverbs are 6.2%, emotional lexis is 14.3%. The shortcomings of the UK's exit from the EU are covered by 51.9% of lexis with a negative connotation, of which nouns are 34%, adjectives are 34%, verbs are 18.8%, emotional and evaluative lexical units are 13.2%.

According to the data obtained, we see that the authors of newspaper articles tackle the problem of Brexit more often from a negative point of view, trying to influence and manipulate the public opinion. They attempt to form a certain attitude of British society to Brexit through coverage of this issue in the necessary for the media light, but it did not affect the decision of citizens "Stay or Leave". It was decided to leave the EU.

Having made a contextual analysis of the lexeme "Brexit" in newspaper articles, we have grouped the lexemes and phrases describing the consequences of the UK's withdrawal from the EU into two major lexico-semantic groups: the lexical-semantic field "Financial and economic consequences of the UK's exit from the EU" and the lexical-semantic field "Socio-cultural consequences of Brexit for UK".

Component analysis of lexemes allowed to distinguish several microfields within each field. The lexical and semantic field "Financial and economic consequences of the UK's exit from the EU" contains the following microfields: "**Taxes**", "**Trade Consequences**", "**Labor Market**", "**Investment**". The analysis of microfields revealed the presence of positively and negatively marked units of

structural semantics, which highlight the opposing views of proponents and opponents of Brexit. Proponents of Brexit note the positive effects of Britain's exit from the EU, namely the cessation of investment in the EU, directing funds only to the UK's own account, increasing free trade opportunities with the EU, without being obliged to comply with European laws, creation of job places and increasing workers' wages when companies are exempted from spending on European affairs. Another view refutes the positive effects and it's expressed by opponents who believe that leaving the EU will not reduce taxes, but only create an undemocratic situation in the country, tighten trade restrictions which could lead to a reduction in British trade, thereby reducing profits. There is the risk of pound falling, rising inflation and unemployment, possible loss of investment and rising air fares.

The lexical-semantic field "Socio-cultural consequences of Brexit for Great Britain" contains the following microfields: "**Sovereignty**", "**Migration**", "**Social standards of living**". Proponents of Brexit believe that leaving the EU will help restore the country's sovereignty, the ability to freely enter into agreements with countries around the world, stop migration, facilitate the work of public services and increase the level of security of citizens. Opponents of Brexit remark Britain will not lose its sovereignty within the EU, thus refuting the main idea: the struggle for sovereignty. As part of the EU, the UK will be able to coordinate with other countries, to align its policy measures, to ensure national security for the British and their allies, to maintain the environment at the appropriate level, thereby affecting the quality of life of citizens.

The total number of the analyzed phrases is 87. Out of these, 50.6% is taken up by a description of financial and economic consequence the problem of the Brexit (taxes 29.5%, trade consequences 27.3%, labor market 22.7%, investment 20.5%), in turn, 49.4% of the phrases describe the socio-cultural consequences of the UK's exit from the EU (sovereignty 34.9%, migration 27.9%, social living standards 37.2%).

Thus, the authors of newspaper articles place more emphasis on the financial and economic than on the socio-cultural consequences of the UK's exit from the EU. The British press considers it more appropriate to reveal all the nuances of financial

and economic issues that may befall the people of Britain after the adoption of Brexit. However, socio-cultural implications also play an important role in shedding light on the issue: vocabulary related to discussions on sovereignty, migration and social standards of living is only 1.2% less than that connected with taxes, investment, the labor market and trade implications.

We consider that the prospect of further research might be to clarify the role of the editorial policy of periodicals in covering important issues for the country and its impact on the linguistic and pragmatic features of the newspaper discourse.